

P H A L E G,

S I V E,

D E G E N T I V M S E D I B V S

P R I M I S, O R B I S Q V E T E R R A E

S I T V, L I B E R,

B E N E D I C T O A R I A M O N T A N O

H I S P A L E N S I A V C T O R E.

A N T V E R P I Æ

Excudebat Christophorus Plantinus Prototypographus
• Regius, ad sacri Apparatus instructionem.

Anno M. D. LXXII.

SECRET

CONFIDENTIAL

EXHIBIT

SECRET

CONFIDENTIAL

SECRET

CONFIDENTIAL

SECRET

CONFIDENTIAL

SECRET

CONFIDENTIAL

SECRET

CONFIDENTIAL

qua se mutuo contingunt, connexione, adeo certa, quæque ita cum illis, quæ quidem à recentioribus obseruata sunt nauigantibus, conueniant, literarum commendauit monumentis, atque ea quæ in sacris traduntur libris? Quæ uero de cælo ipso, calor, ac siderum motu, de toto illo, quod inter cælum atque terram est, spacio, (quod Hebraicè ורקיע dicitur) uentis, pluuia, grandine, de omni denique, earum rerum natura, quæ res, tum in sublimi, atque excelsa aëris parte, tum in terra procreantur, quis unquam ita subtiliter disseruit, ut, quæ ab eo sunt tradita, cum iis quæ ex sacris possunt depromi libris, conferri aliqua ex parte queant? Enim uero nullam philosophandi rationem tutiorem, iucundioremque homines sequi possunt, illa, quæ ab eius petitur auctoritate, qui earum omnium artium, ac scientiarum, de quibus agitur, est auctor. Sed ut hæc missa faciamus, & in aliud tempus differamus, illud non est pretereundum, amplissimam illam orbis terrarum partem, quæ quidem auro, argento, gemmis, aliisque multis, quæ ab hominibus maximi fiunt, quæque ad uitam sunt necessariae, mirandum in modum abundat, quæ nuper ab Hispanis nauigantibus primùm inuenta esse creditur, nouis que orbis appellatur, ex ea, quæ in sacris traditur libris, terrarum orbis descriptione, apertissimè cognosci posse. Quinimo & illud ex sacra Scriptura docere possumus, eam terram Israëlitis fuisse notissimam: illos enim ad eam sæpius nauigatione contendisse constat. Sanè neq. Strabo, aut Mela, Stephanus, Solinus, Ptolemæus, & alij, aut Plato & Aristoteles, qui quidem obscure, ac ueluti per enigmata, de iis, quæ sibi ignota erant, disseruerunt: aut poëta illi, qui, ne quid ignorare viderentur, nihil fabulis non aspergebant suis: nullus denique ex Græcis, Latinisue Scriptoribus, quorum scripta ad nostram usque peruenerunt ætatem, aliquid edidit, quod si, quale tandem id sit, diligenter examinetur, comparari possit cum iis, quæ Moses de terra Ophir apertissimè scripsit, uel quæ Ionathan Propheta, eius, quæ est de Regibus Iudæ, scriptor historiae, copiosè & exactè tradidit: aut cum iis, quæ ab eo qui Paralipomena Spiritu sancto dictante scripsit, disertis sunt descripta uerbis. Is enim non solum de classe à Salomone apud Tyrū edificata, atque in eo maris rubri portu, qui Ghassion Gaber dicitur, instructa, Orientemque versus deducta, de que nauigationis tempore & mora, de rebus inde atque ex illis insulis, continente, eiusque terræ littoribus, quæ nauigantes præterlegebant, in alias regiones allatis, mentionem exactam facit: uerum etiam terram illam, ex qua tanta optimi auri copia eliceretur, & ad alias gentes asportaretur, eam, inquam, terram, iam tum פרוים Paruaim appellatam esse, apertè docet. quæ quidem dictio, iis qui uel tantum Hebraicè sciunt legere, duas regiones, olim Peru dictas, clare demonstrat: unam quidem, quæ eodem uocabulo, hodierno etiam die Peru dicitur: alteram uero, quæ noua Hispania à nauigantibus est appellata. Eius autem regionis aurum purissimum, atque in maximo pretio apud omnes gentes fuisse constat. Atque Interpres quidem, uel ob ignotam sibi regionem, uel potius in eius, quod illa regio exhibebat, auri laudem, cum in Hebræo ita scriptum legatur, ויהוה ויהוה פרוים. i. Et aurum illud, aurum PERV, & PERV, nam פרו in numero duali פרוים dicitur: ille, inquam, conuertit, Et aurum erat probatissimū. Quocirca quicquid auri inter alias Gentes, priscis illis seculis in usu fuit, id ferè totum ex illius terræ cauernis elicitum esse existimamus. Neq. enim aut Tagus, aut Pactolus, et Hermus, aut alia olim celeberrima flumina, quorum unda aurum secum simul trahere dicuntur, tantam eius copiam hominibus suppeditare potuerunt, quantam olim ab iis qui hostes debellarat, nouasque Romano imperio prouincias adiecerant, & illorum quaestoribus Romam aduectam fuisse legimus. quippe quæ olim illorum fluuiorum natura fuit, eandem hodierno die esse constat. exiguam sanè suorum laborum mercedem, eamque, quæ interdum intermittitur, recipere solent ij, qui auro ijs in fluuiis queritudo, & ab iis, quibus annexum est, sordibus secernendo, multum temporis operamque consumunt. Qua quidem ex re fit, ut maximam illam auri copiam, ex terra Ophir ad Indos Orientales, ad Synarum Gentem, ad Aethiopas, & ad alias regiones, quæ illis magis sunt propinqua, eosque populos, qui sunt ad Occidentem, & armorum vi, longaque commerciorum consuetudine perlatam esse constanter asseramus. At uero, ne quisquam temerè nos in ea sententia esse putet: apud sacros Scriptores, quotiescunque de rerum pretiosissimarum comparatione agitur, frequens illius auri, quod ea ex terra allatum est, mentio fit: quæ sanè, nisi illud aurum temporibus illis in usu apud omnes homines maxime fuisset, facta non esset. Neque enim solum à Dauide, Salomone, Isaia, & eius libri, qui Ecclesiasticus dicitur, Scriptoris, qui quidem omnes fuerunt Israelitæ: sed ante illorum secula, à Iob quoque Armenio homine, aurum Ophir commemoratur. Sinarum quoque regionis meminit Ieremias. Atque hanc quidem ueteres, cum multo magis sibi esset uicina, quam terra Ophir, uix tamen nominauerunt. Etsi uero ad eam nostri homines nauigatione contenderunt, ab iis tamen perlustrata non est. eam ob earum rerum, quæ ibi magno fiunt artificio, admirabilem elegantiam, quæque inde ad nos afferuntur, non satis omnes mirari, ac laudibus celebrare possunt. Denique ceteras omnes orbis terrarum partes, quæ quidem ab uno mari, ad alterum usque protenduntur, nulli unquam Scriptores tam apertè atque distinctè, neque tam certa serie, ac singulorum nominum diligenti annotatione demonstrarunt, atque unus Moses, qui ea disertè, ac uerè, literarum consecrauit monumentis. Erat nuper apud me uir longè doctissimus, AVGVSTINVS HUNNAEVS, qui regis stipendiis in celeberrimo Louaniensi Gymnasio Theologiam docet, is, inquam, cum hosce de sacra Geographia Commentarios conscriberem, ea quæ de terræ, marisque situ iam scripseram, legeret, eas res adeo disertè ac manifestè sacris contineri libris summopere mirabatur: ac potissimum eo in argumento, de quo antiqui Geographi cum scripserunt, atque ea quæ aut ipsi uiderant, aut ab alijs audierant, memoriae prodiderunt, omnia fabulis, ac falsis descriptionibus corruperunt, atque hac ratione ueritatem tenebris obuoluerunt. Atque is quidem præclarissimus uir, hoc, quod ei fuit ualde gratum, à nobis responsum tulit: Eandem, scilicet huiusce rei, atque amplissimæ, magnificentissimæque domus esse rationem. qui enim eam in domum, bis, terue introierit, aut etiam qui continuo in ea habitat, non ita totius eius ædificij formam perspectam habere potest, atque Architectus ipse, qui omnem eius ædificationis rationem, eiusque partes singillatim ab imis fundamentis usque ad tectum probè tenet. Itaque cum Deus mundi huius sit ædificator, suoque uerbo admirabilem hanc naturam, rerumque omnium fabricam condiderit, quæ cæli ambitu complexa, mundus appellatur, cuius quidem in suprema parte ipse habitat, infimam uero hominibus incolendam concessit; is, inquam, omnes illius partes, quæ incoluntur, quæque

non exactè

non exactè describere atque demonstrare solus potest. id quod ab eo sacris in libris abundè est præstitum. Inter ea autem omnia, quæ quidem sciri, cognoscique ab hominibus possunt, orbis terrarum, eiusque partium descriptio, quam vocant Geographiam, ob singularem ipsius vtilitatem, eamque, quam obtinet, dignitatem non in postremis haberi debet: præsertim verò cum ad eam animus per se quodammodo alliciatur. Id quod ex eo, quod, quamplures excellenti homines ingenio, singulari quodam eius artis studio, nullis parcentes laboribus, maximam orbis terrarum partem peragrarunt, intelligi potest. Accedit etiam, quòd cum hæc terra à Deo immortalis eam potissimum ob causam sit condita, vt ea hominum sit domicilium: eam, si propter vitæ breuitatem, aut humanam imbecillitatem corpore peragrarè non possumus; saltem propter eius pulchritudinem, admirabilem elegantiam, creatorisque dignitatem, animo, mentèque inuisamus & complectamur. Pleraque sunt alia ob quæ, huius orbis descriptionem necessariò ab hominibus cognosci oportere existimemus. Illud enim in primis maxima est admiratione dignum, ex tribus tantum familiis hominum genus adèd esse propagatum, easque familias in tantam hominù multitudinem excreuisse, vt nullus in terris locus, qui modò labore & industria coli possit, hominibus vacuus reperiatur. Videmus præterea singulorum commoda locorum non illorum tantum contineri finibus: sed ea ad omnes alias nationes rerum permutatione, emanare. adèd vt hæc, quæ auri ferax est, regio, illud cæteris, quæ quidè illo carent, impertiat: illa, vestes, easque, ex quibus ea conficiuntur, res aliis abundè suppeditet: alia verò earum rerum, quæ res ad hominum vitam sunt necessariae, quæque, idèd à Deo sunt condita, vt ijs homines, grato erga ipsum animo vtantur, quibus abundat, cum aliis cõmunicet. Quid quòd illa humani generis societas, vel vnica ea ex re demonstrari potest, quòd homines ab vno rerum omnium conditore creatos, ex vno omnium hominum parente Adamo, ex vnoque Seth, atque adèd ex vno Noe, tribusque eius viri familiis simul cum ipso ab immensa illa aquarum multitudine in arca seruatis, quæque in tot populos, ac gentes, maximo locorum, regionumque interuallo inter se distantes, diductæ sunt, eos, inquam, homines vna generis cõmunitas coniungit, vna omnium natura eos inter se facillè conciliat? Et si verò singularum nationum diuersa fuerunt instituta, diuersa linguarum genera, diuersi antea religionis cultus, attamen vno omnes animo esse debere, atque adèd in vnum corpus coire posse videntur. Neque verò maiori cum difficultate, quinimò multò aptius, ac promptius ij qui per Christum regenerati fuerint, in vnus Catholice Ecclesie communionem conuenire possunt, quam olim hominum genus ex vno cõmuni omnium terreno parente procreatum in vnã societatem copulari poterat. Nullum verò iam impedimentum, nullæue tanta potest esse difficultas, quæ, quominus Euangelium (cuius propagatione hæc, de qua loquimur, concordia, atque societas iniri debet) ad exteras, longinquasque nationes perferatur, efficere possit: idque potissimum cum nulla penitus in toto terrarum orbe regio sit, quam eius incolæ quondam occuparunt; ad quam quidem ij, qui ad eam rem legati fuerint, contendere, ac peruenire non possint: præsertim cum id eò maiore animorum coniunctione, rerumque omnium commoditate, ac maiore facilitate fiat, quòd ij qui diuino spiritu ducuntur, iis antecellunt, qui, quòd mutuis inter se discordiis, linguarum dissimilitudine, animorumque dissensionibus laborabant, in diuersa atque inculta loca, alij ab aliis recedere coacti sunt. Huiusmodi enim homines ipsa discordia diuersos agebat, eos itinerum, atque locorum pericula anxios, sollicitosque habebat, ac sæpius ab incepto retardabat opere, eos rerum necessariorum, quas sibi nondum comparauerant, inopia premebat, eos humana fragilitas, ac labor defatigabat. Quibus verò Deus salutis nuntium, vel ad eos homines, qui remotissimas orbis terrarum partes incolunt, perferendum credidit; iis quid potest esse impedimento, quominus commissum sibi munus, alacri, promptoque carent animo? quid est, quominus ad vltimas gentes ac terras, quæ non solum ex nouis orbis terrarum descriptionibus, verum etiam ex sacris literis multò luculentius cognosci possunt, peruadant, impedire eos possit? num pericula? at, cum spiritu Dei sint repleti, ea nullo modo per-
 timent. num serpentes? at eos ipsi pede comprimunt, ac manibus illesi tractant. num leones? at hos in fugam conuertunt. num venena? at si venenatas potiones biberint, nihil tamen grauius patiuntur. num linguarum sermonisque diuersitas? at linguis, cum opus est, loquuntur omnibus. Morbos verò tantum abest vt timeant, vt potius ij qui aduersa valetudine afficiuntur, simulatque sibi à sanctis hisce viris manus impositæ sunt, conualescant. à quibus nec bellum ys gentibus quas adierint inferendum, sed diuina pax afferenda est, & summa prosperitas: adèd vt quas tandem ad terras proficiantur, illud audiant: Quam pulchri sunt super montes pedes annuntiantis, & prædicantis pacem, annuntiantis bonum, & prædicantis salutem! Neque verò iis qui antiquitatis certa ratione cognoscen-
 de studio tenentur, Geographiæ cognitio gratissima ac iucundissima esse non potest: ex ea etenim conijci facillè potest, quenam olim natio, cuius in amicitia, societateque permanserit: contra verò quanam & cuiquam insensa fuerit & inimica: quos inter populos eadem iura, eadem fœdera, eademque viuendi ratio communis fuerit. hinc etiam simultatum, iniuriarum, bellorumque causæ minore certè labore, maiore verò fide, multoque certius, quam ex quouis alio scriptore cognosci possunt. Quaedam enim gentes quodam veluti hereditario odio, atque discordiis inter se laborarunt: alia verò perpetuò veluti quodam societatis iure semper fuerunt coniunctæ. Atque hæc quidem seu odia, & inimicitias, siue fœdera, ac societates, verisimile est ex graui aliqua causa originem duxisse; quæ postea temporis progressu, non paruis de causis inter illas ipsas gentes, ac populos conseruata sunt, quorum ipsi initia demonstrare non potuerunt. Quæ tamen necessariò ex ijs principiis atque causis, quas nos ex sacrorum librorum lectione obseruauimus, emanasse fatendum est. Legimus enim Cananaeos, Ægyptios, Æthiops, Libyos, & Afros raro inter se bellum gessisse: sæpèque suas copias, vel ad aggrediendos, vel hostes è finibus arcendos coniunxisse. Neque etiam nos præterit, Assyrios hisce gentibus hostes fuisse insensissimos: atque Hebræos tum Assyriis, tum iis, quas commemorauimus, nationibus perpetuò vel inuisos, aut saltem suspectos fuisse. annon hæc omnia, Cham atque Sem, qui primi illarum gentium fuerunt auctores, diuersum indicant ingenium, quòd quidem in eorum altum familiis postea ad posteros emanauit? Illam verò Scytharum & Ægyptiorum veterem de antiquitate contentionem, quibus nam ex causis emanasse credendum est, præterquam ex illa inimicitia, quæ in tabernaculo Noe est orta, post impium illud flagitium Cham, qui, quas corporis partes patris sui tegere debuit, eas, per summum scelus, prodidit? Porro

Mat. 13.

1 Pt. 2. 7.

quod Græci, atque Latini à Iapheth pio in patrem filio genus ducunt, id est in causa, quamobrem ij & in rerum omnium natura cognoscenda, & philosophiæ studiis excolendis, atque, id quod maximum est, in eloquentia excelluerint, multoque præclarior ipsorum quàm aliarum gentium conditio in hoc genere fuerit. illi enim pater, utpote pientissimo filio pulchritudinem, elegantiam, atque decus in benedictione promisit. In nostris iis, quos in Prophetas edidimus, commentariis, ex antiquarum historiarum cum libris sacris collatione, ostendebamus Ægyptios, Chanaanos, & Æthiopas inter cæteras omnes nationes iam inde à priscis illis seculis ad nostram vsq. etatē seruituti apud alias Gentes maximè fuisse obnoxios. Id quod sine dubio, ex illa patris sententia manat: Maledictus Chanaan, seruus seruorum erit fratribus suis. Infinita propè alia sunt quæ ad mores, ritus, religionesque Gentium, ad publicarum, ac priuatarum rerum administrationem, ad belli, pacisque rationes, ad commerciorum usum, ad omnem denique vitæ consuetudinē, mores, atq. ad ipsam vestimentorum rationem referuntur; quorum cognitio si ex sacra petatur Geographia, non est dubium quin illa perfectam quandam atque absolutam harum omnium rerum scientiam sit exhibitura. ex eaque non parum accedet lucis ad eorum omnium intelligentiam, quæ tum in sacris, tum in prophanis leguntur libris. at verò absque ea non pauca, alioqui difficillima & obscurissima, etiam diligentissimum Lectorem retardabunt. Nullum denique vel disciplinæ, vel artis genus est, quod non Geographiæ cognitione iuuetur, atque excolatur. hanc in primis Philosophi omnes, qui quidem rerum naturas inquirunt, rerumque causas indagant, ac perscrutantur, adhibeant, necesse est; cum infinita propè rerum multitudo, atque varietas tum in ipsis terris, tum etiam in mari contineatur. Eos etiam qui in ea Philosophiæ parte versantur, quæ de moribus est, Geographia opus habere constat, ut varia ac diuersa hominum ingenia ac studia, & quid cuique genti, pro locorum ratione conueniat, statuere possint. Hac medici, quàm qui maximè, tum ad medicamentorum, tum ad corporum varietatem ex locorum diuersitate obseruandam, hac mercatores, hac nauæ indigent. Hanc si è re militari demas, tota illius disciplinæ peritia constare nullo pacto poterit. Porro qui studiis sacrarum literarum sunt dediti, quique in sacris libris nullum Dei verbum otiosum esse credunt, nullum non scitu dignissimum in iis agnoscunt; ij, inquam, si terrarum situs, maris ambitus, fluminum cursus, gentium mores, atque hominum ingenia, qualia sint, ignorent; multa quoque eos in sacrarum librorum lectione latere necesse erit. Frequens enim sacris in literis harum mundi partium mentio fit, quæ ei, quo de agitur, argumento est accommodatissima. Id quod cum Moses diuino spiritu afflatus animaduerteteret, omnem hanc, quam dicimus, Geographiæ tractationem, breuissima illa quidem, attamen certissima descriptione complexus est. Is enim eos homines, qui primi terram coluerunt, quorum nomina atque seriem posteriora secula, rerumque vicissitudines, ac mutationes vel perturbarunt, vel corruperunt, suismet, ac propriis adscripsit locis. Cuius descriptionem Propheta omnes, ac reliqui sacri Scriptores, qui post illum extiterunt, sunt secuti, eamque sanctam conseruarunt & integram. adè ut, quamuis ipsi regionum, vel incolarum nomina post multa secula immutata inuenerint, eadem tamen illa antiquissima vsurpauerint. quod quidem nisi ab ipsis obseruatum fuisset, quod de gentium origine, ex aliis Scriptoribus cognoscere possemus, esset planè nihil. Quare quicquid tum in hoc argumento, tum in cæteris etiam omnibus, veri atque certi sciri à nobis potest, id, inquam, omne sacris potissimum literis, ceu fonti cuidam perenni, à quo omnia hæc hauriuntur, atque adè ipsi Deo acceptum referri debet. Itaque nos, qui, quicquid otij nobis conceditur, id omne in sacra Scripturæ studiis libenter consumimus, non putauimus committendum, quominus hac quoque in re, pro exiguis ingenij nostri viribus, operæ aliquid poneremus. Illa quidem, fateor, breuis est, sed tamen ut speramus, ea quæ Lectoribus nec inutilis erit, neque iniucunda: etsi propter ea, quæ in se se continet, Gentium, locorumque nomina, quæ à Latina lingua abhorrent, neque magnū dicendi artificium, neq. verborum ornatū admittit. Pro eo autem, hoc Lectoribus satis esse debebit, siquidem veritas, (id quod in omnibus disciplinis obtinere debet) sermonis elegantia est anteposenda, ea, quæ hic traduntur, eo, quo scribuntur, modo, neque omnino alio esse intelligenda. Porro in huius argumenti tractatione, ipsum potius scriptorem, quàm commentatorem (quem vocant) egimus, perindeque ac si ipsi omnium mortalium primi, terrarum orbe peragrato, eiusque situ, atque forma diligenter obseruata, quæ vidissemus, & obseruasset, ea literarum monumentis mandarem. Eorum sanè omnium, quæ hic à nobis afferuntur, nihil ex sacra Scripturæ fontibus non est ductum: eius rei sacra Scripturæ loca, in libri margine descripta, fidem cuius facient. quibus quidem ex locis, ea poterunt depromi, quæ si tantum adnotata scribantur (si cui ei rei operam dare non pigebit) integer in nostrum hunc libellum Commentarius, absque magno negotio, cõficietur. Nobis autem Deus tantum aliquando temporis, facultatisque concedet, (id quod speramus, eumque supplices oramus) ut hæc quæ nunc primum in conspectum damus hominum, & polire, amplificareque possimus. Interim verò nostris hisce laboribus, quos ad sacrarum librorum explicationem non parum adiumenti allaturos esse confidimus, Christianus Lector, cui, quoniam in communem omnium studiosorum vtilitatem simus animo, exploratum esse cupimus, nobiscum fruatur. Præterea doctos, ac pios quosque homines obtestamur, atque obsecramus, ut, quo tandem in argumento, ex iis omnibus, quæ à nobis sunt tractata, nostram operam, vel adiuuare, ac promouere, vel etiam superare ingenio poterunt & industria, communis omnium studiosorum vtilitatis, vineaque Domini excolendæ gratia, id, quidquid erit, oneris suscipiant, neque ea in re labori vnquam parcant. Omnes enim absque vlla contentione, pro ratione talenti vniciusque crediti, in communem causam ea afferre debemus, quæ Christianæ sint profutura Ecclesiæ. Vtinam verè omnes prophetent; utinam omnes non sua, sed quæ sunt Christi, quæque ad Ecclesiæ adificationem pertinent, querant. Gratia & pax omnibus in Spiritu sancto. Datum Antuerpiæ Cal. Martij. Anno M. D. LXXII.

BENEDICTI ARIAE MONTANI

HISPALENSIS PHALEGH, SIVE, DE

GENTIVM REGIONIBVS, LIBER VNICVS.

PRINCIPIO locum esse accepimus rerum omnium quæ vsquam extant capacem, eundem verò duabus naturis constantem duplici describi etiam ratione, alterum infinitum, ab omni corporali societate aut occupatione distinctum,

sui ipsius compotem, seque ipso plenum, & cætera omnia nulla occupatione sui continentem, atque virtute, efficacitateque permeantem, rotundum ac simplicem, omni tamen circumferentia carentem, centro autem vbiq; notabili, quem æternum neque factum neque auctum, neque minuendum vnquam sua ipsius natura vtpote infinita docet. eundem intra, idemq; extra, totum antè, totum terro, totum sursum, totum deorsum, qui cum nullo propter naturæ ac virtutis infinitam magnitudinem certo nomine dici à nobis possit, ex oportuno magis sermonis vsu virtus diuina, siue facies, siue præsentia, & manus, efficacitasque Dei appellatur. s. s. E. Quò ibo à spiritu tuo, & quò à facie tua fugiam? Si ascendero in cælum, tu illic es; & si descendero in infernum, ades. Si sumpsero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris; etenim illuc manus tuæ deducet me, & tenebit me dextera tua. Atque ex hac ratione effectum est, vt inter alia plurima nomina, quibus Deus Hebraicè appellatur, **דְּבַר מַאֲרֹם** etiam, id est locus, recensatur.

Est alter præterea ex superioris virtute & efficacitate constans locus, certis magnitudinis terminis cohibitus, qui sese cunctaque intra se posita vno ambitu continens amplectitur, quod Græco nomine **ὠραν**, Latino **TOTVM** dicimus, sicut scriptum est: Hoc quod continet omnia, scientiam habet vocis. Atque hic locus nec æternus, nec immensus est, nec auctore caret, nec fine etiã est cariturus, in cuius superficie extrema quidquid continetur, mundus siue cælum & terra appellatur, s. s. E.

In principio creauit Deus cælum & terram. vnà enim cum cælo, & terra horum etiam continens locus extitit. Hic autem quanquam vnus est, partibus tamen differt præcipuè duabus, quarum altera *super cælos*, altera verò, *intra cælos*, dicitur: aliis verbis *in excelsis*, & *de cælis* vocantur, s. s. E. Benedicite aquæ omnes quæ super cælos sunt Domino: & Laudate Dominum de cælis, laudate eum in excelsis. In hoc autem loco, id quod mundum dicimus, est duobus præcipuè naturæ generibus constans, cælo & terra, s. s. E. In principio creauit Deus cælum & terram.

At verò vt terræ nomine, maria etiam, flumina, fontes & quidquid inferius est, indicatur, ita cælorum etiam vocabulo, leuiora quæque corpora aut sublimiora fortita locum demonstrantur, s. s. E. Cælum ego impleo, & terra scabellum pedum meorum est. & Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus exercituum, plena est omnis terra gloria eius. Ad hoc superior pars cælum & cæli cælorum, inferior verò omnis in vniuersum abyssus & terra dicitur, s. s. E. Ecce cælum & cæli cælorum, abyssus & vniuersa terra, & quæ in eis sunt, in conspectu eius commouebuntur.

Constat autem vniuersus hic mundus, Deo auctore in tempore factus, ita vt simul cum tempore ipse extiterit nulla antè materia, sed solo verbo Dei omnia producente, inani prius in aquas formato & ex aquis cælo efficto, deinde terra crassiorum partium coagmentatione coacta, ac tandem ab aquis discreta & producta, eiusdem verbi virtute in se ipsa residens, nullo alio

præterea fundamento innixa, s. s. E. Latet enim eos hoc volentes quod cæli erant prius, & terra, de aqua & per aquam consistens Dei verbo. & Qui extendit Aquilonem super vacuum, & appendit terram super nihilum.

Itaque ex superiore atque inferiore corporum, partiumque natura, eademque generibus, & nominibus varia mundus constat; magnam aliis atque aliis partibus pugnam, varietatem atque discrepantiam cum summa totius concordia, pulchritudine; atque producendarum commoditate rerum continens, summum & sapientissimum conditorem testatus, eundemque prudentissimum gubernatorem professus, s. s. E. Et erit in die illa, exaudiam, dicit Dominus, exaudiam cælos, & illi exaudient terram, & terra exaudiet triticum, & vinum, & oleum, & hæc exaudient Iezraghel. Et rursus, Facientem Arcturum & Orionem, & conuertentem in mane tenebras, & diem in noctem mutantem: qui vocat aquas maris, & effudit eas super faciem terræ. & Qui facit terram in fortitudine sua, præparat orbem in sapientia sua, & prudentia sua extendit cælos: ad vocem suam dat multitudinem aquarum in cælo, & eleuat nebulas ab extremitatibus terræ: Fulgura in pluuiam facit, & educit ventos de thesauris suis. Qui ædificat in cælo ascensionem suam, & fasciculum suum super terram fundauit: Qui vocat aquas maris, & effudit eas super faciem terræ.

Est autem mundi totius rotunda & spherica communicatione virtutis erga terram, atque inferiores partes oportuna figura, s. s. E. Qui sedet super gyrum terræ, & habitatores eius sunt quasi locustæ. Qui extendit velut nihilum cælos, & expandit eos sicut tabernaculum ad habitandum. Quod enim Latine vertimus Gyrum, Hebraicè **חֹג** est: quod proprie circumlum vel spheram interpretamur; quippe à **חֹג**, nomen **מֵחֹגָא** deducitur, quod Latine circinum significat.

Neque verò æternus mundus est, sed temporis initio vnà cum tempore ipso conditus, & pro Dei ipsius consilio & voluntate mutandus, s. s. E. Hæc dicit Dominus creans cælos & formans terram, & quæ germinant ex ea. & Initio tu Domine terram fundasti, & opera manuum tuarum sunt cæli. Ipsi peribunt, tu autem permanes; & omnes sicut vestimentum veterascent. Et sicut opertorium mutabis eos, & mutabuntur. & Qui fecit cælos in intellectu, & firmavit terram super aqua, & fecit luminaria magna, Solem in potestatem diei, & Lunam & stellas in potestatem noctis.

Altissimæ autem mundi partes cæli sunt, vltra quas aquæ inesse creduntur his quæ intra orbem sunt aquis raritate, perspicuitate & omni naturæ parte, magno discrimine excellentes, s. s. E. Quia magna est super cælos misericordia tua: Hoc enim cælum altissimum esse ostenditur, quò diuinæ misericordiæ infinitudine superatur. Et dixit Deus, Fiat firmamentum in medio aquarum, & diuidat aquas ab aquis. Est autem firmamentum quidquid à terræ & aquæ superficie vsque ad supremi cæli summa constant. quod aliis nominibus cæli & cæli cælorum dicitur. Et rursus scriptum est, Benedicite aquæ omnes quæ super cælos sunt Domino.

Neque verò semel conditus mundus casu agi permissus est, sed præsentis ac perpetuo Dei consilio gubernatus, iisdem quibus incepit, legibus perseverat, nunquam vel omnino hætenus perturbato ordine, nisi semel tantum diluuij tempestate, idque ex diuini consilii

filij & iudicij sententia, deinde rursus continuata serie usque ad finem ipsum temporum rerumque omnium rationem integram obseruaturus, nunquam hactenus vel motu deficiens, aut lassus, vel usu detritus, quamquam quasdam partium vicissitudines passus; tamen totus ipse sine sui detrimento conseruatus, idque Deo perpetuo agente & gubernante, obtinet, sicut de his omnibus rationibus diuersis in locis scriptum legimus. Etenim firmavit orbem terræ qui non commouebitur.

Psal. 92. 3. Parata sedes tua ex tunc, à sæculo tu es. Eleuauerunt flumina Domine, eleuauerunt flumina vocem suam: Eleuauerunt flumina fluctus suos à vocibus aquarum multarum. Mirabiles elationes maris, mirabilis in altis Dominus. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis. & Qui ligat aquas in nubibus suis, vt non erumpant pariter deorsum. Qui tenet vultum solij sui, & expandit super illum nebulam suam. Terminum circumdedit aquis usque dum finiantur lux & tenebræ: Columnæ cæli contremiscunt & pauent ad nutum eius.

Job 26. 8. & Si clauso cælo pluuia non fluxerit propter peccata populi, & deprecati fuerint te in loco isto, & confessi nomini tuo, & conuersi à peccatis suis, &c. subiungitur tandem, Da pluuiam terræ quam dedisti populo tuo ad possidendum. Et rursus etiam scriptum est. Quia sicut cæli noui & terra noua, quæ ego facio stare coram me, dicit Dominus, sic stabit semen vestrum & nomen vestrum: & Non igitur percutiam omnem animam viuentem sicut feci, cunctis diebus terræ sementis & messis, frigus & æstus, æstas & hiems, nox & dies non requiescent. & Hæc dicit Dominus, Si irritum fieri potest pactum meum cum die, & pactum meum cum nocte, vt non sit dies & nox in tempore suo. &

Isai. 66. 22. Potestas & terror apud eum est, qui facit concordiam in sublimibus suis. Quamquam verò mundus omnis integer, incorruptus, immutatusque permaneat, iustis tamen de causis nonnullæ in eo partes miraculo à Deo edito mutantur, s. s. e. Posuit flumina in deserto, exitus aquarum in sitim: terram fructiferam in saluginem à malitia habitantium in ea. Posuit desertum in stagna aquarum, & terram sine aqua in exitus aquarum.

Psal. 106. 33. & Si continuerit aquas, omnia siccabuntur, & si emisserit eas, subuertet terram.

Mundi verò condendi duplicem causam fuisse legimus: alteram vsus, alteram verò euentus definit. Vtus enim fuit homini vt orbis principi gratis constituto destinatus: Euentus verò Dei ipsius conditoris laus, gloria, & honor summo iure consecuta: s. s. e. Dicit Dominus Deus exercituum, extendens cælum & formans terram, & ponens spiritum hominis in eo. & Cælum cæli Domino, terram autem dedit filiis hominum. Horum enim hominum felicitas & beatitas omnis in Dei laudem & honorem euadat oportet, s. s. e.

Zach. 12. 1. Et omnem qui inuocat nomen meum, in gloriam meam creauit eum, formauit eum, & feci eum. Atque mundus omnis (vt diximus) perpetuis legibus ad finem usque ipsius à Deo conseruatur & fouetur, Qui custodit veritatem in sæculum.

Sunt verò tres in vniuersum maximæ mundi partes, cælum atque id omne cui expansionis firmamenti que nomen indidimus, terra & mare; in quibus cælum pulchritudine, & altitudine hominibus ignota præstat, s. s. e. Suspice cælum & intueri, & cõtèmplare æthera quòd altior te sit. Et forsitan vestigia Dei comprehendes, & usque ad perfectum omnipotentem reperies. Excelsior cælo est, & quid facies ei? & Spiritus eius ornauit cælos.

DE TERRA.

CAP. I I.

MVNDI totius infimum ac medium locum ex diuini verbi decreto terra simul cum mari formata est, ita vt ex utroque globus integer sit constitutus, atque in ipsa orbis conditione primum terra aquis ob-

uoluta iussu Dei repente extitit, sedemque immotam occupauit, s. s. e. Qui fundasti terram super stabilitatem suam, non inclinabitur in sæculum sæculi. abyssus sicut vestimentum, amictus eius; super montes stabant aquæ. Ab increpatione tua fugient, à voce tonitruu tui formidabunt. Ascendunt montes & descendunt campi in locum quæ fundasti eis. & Quoniam secundum altitudinem cæli à terra, corroborauit misericordiam suam super timentes se. Hæc vt contineatur, velut corporis ossa fulcimentum, montes firmissimam totius orbis & immobilissimam partem habet, s. s. e. Audient montes iudicium Domini, & fortia fundamenta terræ. & Cómota est & contremuit terra, fundamenta montium conturbata sunt, & commota sunt. & Quia in manu eius sunt fines terræ, & altitudines montium ipsius sunt. & Commoueatür è facie eius omnis terra; ipse enim fundauit orbem immobilem: ipse super maria fundauit eam, & super flumina præparauit eam: & Tui sunt cæli, & tua est terra, orbem terræ & plenitudinem eius tu fundasti.

Atque terra ipsa à Deo ad hominum vsus, suamque ipsius gloriam formata ex prima ruditate, & incommoda, atque inutili natura magnam multarum rerum gignendarum & conseruandarum vim, multiplicemque tum habilitatem, tum efficientiam ex diuini verbi beneficio cõtinet: quam rem differendo persequi, nec huius loci nec instituti, modò autem indicare satis fuerit. Scriptum est autem, Germinet terra herbam virentem, & facientem semen iuxta genus suum, & lignum pomiferum faciens fructum iuxta genus suum. & factum est ita. & Producat terra animam viuentem iuxta genus suum, iumenta & reptilia, & bestias terræ secundum species suas. factumque est ita, &c.

Eadem verò terra iis quas educat animantibus omnibus, atque adeò hominibus alendis, satis abundè quod suppeditet, & in se habet, & oportune producit magna cum humani & sapientis animi admiratione. s. s. e. Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem semen super terram, & vniuersa ligna quæ habent in semetipsis sementem generis sui, vt sint vobis in escam, & cunctis animantibus terræ, omni que volucri cæli, & vniuersis quæ mouentur in terra, in quibus est anima viuens, vt habeant ad vescendum: & factum est ita. & Quam magnificata sunt opera tua Domine: omnia in sapientia fecisti, impleta est terra possessione tua. & Qui emittit eloquium suum terræ, velociter currit sermo eius. & Misericordia tua Domine plena est terra. & Hæc dicit Dominus, creans, & ipse Deus formans terram, & faciens eam, ipse plastes eius, non in vanum creauit eam, vt habitaretur formauit eam. & Tui sunt cæli, & tua est terra, orbem terrarum & plenitudinem eius tu fundasti.

Huius porrò generis natura omnis vnà cum virtute, habilitate, opportunitate, atque omni denique sibi diuina liberalitate indito ingenio, Hebraico nomine **A R E T S** propriè appellatur, quæ ante perfectam sui naturam **I A B A S S A**, id est arida, dicta est. Idem verò nomen Latina lingua transpositis literis, & sibilationis peregrinæ difficultate vitata, **T E R R A** accepit. atque de eius perfectione & virtute à Deo accepta & conseruata. Scriptum est igitur, Perfecti sunt cæli & terra, & omnis ornatus eorum.

At verò prima illa & antiqua terræ fertilitas ipsorum cultorum culpa & noxa non nihil vitij accepit, ipsorum crimen antiquum exercitatione sui necessaria aliquo modo vltura, atque adeò etiam ne otio & segnitie scelus aueretur, sed occupatione potius aliquantulum impediretur, necnon cultura ipsi adhibita humani animi virtus exercitaretur, aut in officio contineretur, opportunitatem allatura, s. s. e. Maledicta terra in opere tuo. in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vitæ tuæ. Spinæ & tribulos germinabit tibi, & comedes herbas terræ. & Emisit Dominus Deus hominem de

*Psal. 103.**Psal. 103. 11.**Mich. 6. 2.**Psal. 17. 7.**Psal. 104. 4. 1. Paral. 16. 30.**Psal. 22. 6.**Psal. 88. 13.**Genes. 1. 28.**Genes. 1. 29.**Psal. 103. 24.**Psal. 146. 15.**Isai. 45. 18.**Psal. 88. 13.**Gen. 2. 8.**Genes. 3. 27.**Ibid. 23.*

nem de Paradiso voluptatis, vt operaretur terram de qua sumptus est.

DE MARI.

CAP. III.

ANTE explicatas mundi totius partes, aquæ omnia aut erant, aut confusis rerum elementis turbantes celabant, s. s. e. Latet enim eos hoc volentes quod cæli erant prius, & terra de aqua, & per aquam consistens Dei verbo. Et dixit Deus, Fiat firmamentum in medio aquarum, & diuidat aquas ab aquis: & fecit Deus firmamentum, & diuisit aquas quæ erant sub firmamento, ab iis, quæ erant super firmamentum. aquas autem quæ sub firmamento erant, in vnum locum congregatas, nouo indito nomine, & transmutata vt natura, ita etiã appellatione ex **M A I I M**, **I A M I M**, hoc est Maria vocauit. eam autem naturam tum mobilitate, & liquido fluxu, atque peruia grauioribus, vel durioribus corporibus secabilitate, necnon & opportunum locum facile occupandi continua quadam eademque diuisibili magnitudine aptauit: additaque admiranda virtute, multarum animantium generibus variis, ac numero ferè carentibus, educandis, alendis, idoneum verbi iussu effecit suo.

DE TERRÆ ATQVE

MARIS ORBE.

CAP. IIII.

Vnum. **E**X vtraque autem maris & terræ natura, vnum veluti corpus, Deus esse voluit, generis quidem formis dispar & distinctum, rectæ verò ad animantium omnium, atque hominum præcipuè habitationem & vsum efficientiæ, & commoditatis communicatione & societate penè idem. Namque terra primum ex diuini verbi decreto extitit; aquarum verò abyssus illa, terra ad sinistram relicta in vnum locum, hoc ex se ad dexteram partem secessit; vnãque continuam regionem occupauit; variis sinibus & anfractibus terras aliquãdo aperiens atque intrans, qua continentem habitabilis tractum alluit, non nusquam verò interrumpens & ambiens, qua insulas constituit, atque ita qua vnum est, & vastum abyssi magnæ; qua verò terras aperit atque intrat, aut circumluit, marium nomen obtinuit. ita tamen maria multa dicitur vt vnum tantum locum quacunque permeabilem, continuato aquarum elemento occupet; terminum, quem à principio Dei definitione accepit, perpetua obseruantia custodiat, nunquam amplius terram vt occultet, quamuis assiduis fluctibus impetat occupatura vniuersam, ac tantum aliquando inundatura, quantum diuini consilij permisso concessum acceperit. Habet autem plerumque pro muro & vallo arenam mollem, hoc est, æternum diuinæ prouidentie & custodiæ argumentum, s. s. e. Congregentur aquæ quæ sub cælo sunt, in locum vnum, & appareat arida: & factum est ita; & vocauit Deus aridam terram, & congregationem aquarum maria; & vidit Deus quod esset bonum. Animantium generi omnium educando, & hominis constituendo in orbe principatui commodam, hanc constitutionem indicasse Deus dicitur. Et scriptum est, Qui posui arenam terminum mari, præceptum sempiternum quod non præteribit. Et commouebuntur & non poterunt, & intumescunt fluctus eius, & non transibit illud. & Nunquid mare ego sum aut cetus, quia circumdedisti me carcere? Et iterum scriptum est. Abyssus dicit, Non est in me: & mare loquitur, Non est mecum. & Iudicia tua abyssus magna. Totius autem maris aquæ suis in locis congregatæ, in rotundam formam coguntur, ita vt media sui parte altiores, ad terræ verò littora humiliores depressioresque sint. ideoque ex terra in mare nauigaturi descendunt, ipsa etiam abyssus hanc rationem obseruat suo (vt diximus) loco conclusa atque contenta, s. s. e. **C**ongregans sicut in vtre aquas maris, ponens in the-

sauris abyssos. & Qui descendunt mare in nauibus, facientes operationem in aquis multis: ipsi videntur opera Domini, mirabilia eius in profundo. & Surrexit Ionas vt fugeret in Tharsis à facie Domini, & descendit in Ioppem, & inuenit nauem euntem in Tharsis, & descendit in eam. Ioppem in alto sitam legitimus, & tamen ad littus maris, ideoque in eam descenditur, & inde in nauem quæ etiam mari in ipso eminet. Est autem mare ad hominum nauigationes, & terrarum communicationes commodum; vt quæ pro varia locorum terræ naturâ, alias atque alias diuersa gignuntur, & fiunt, in humanos vsus commodius conferantur, atque etiam piscium ipsorum, & rerum, quæ in aquis, nõ vnã aut forma, aut vtilitate continentur, commoditas hominibus ipsis nauigationis opportunitate contingat, s. s. e. Quid est homo quod minor es eius, aut filius hominis quoniam visitas eum? minuiisti eum paulò minus ab angelis; gloria & honore coronasti eum, & constituisti eum super opera manuum tuarum. Omnia subiecisti sub pedibus eius; oues & boues vniuersas, insuper & pecora campi; volucres cæli & pisces maris, qui perambulant semitas maris. & Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, & præsit piscibus maris, & volatilibus cæli, & bestiis vniuersæque terræ. Hanc vniuersæ terræ ad eundem & dominatæ hominibus facultatem mae ad nauigandum commodum præbet: neque verò huic rei obstant maris tempestates & turbationes, quippe quæ non, nisi Deo volente, accidunt, & eodem iubente repente sedantur. Scriptum est enim, Tu dominaris potestati maris, motum autem fluctuum eius tu mitigas. & Spes omnium finium terræ; & in mari longè: præparans montes in virtute tua, accinctus potentia. Qui conturbas profundum maris, sonum fluctuum eius. Et statuit procellam eius in auram, & siluerunt fluctus eius, & lætati sunt quia siluerunt, & eduxit eos in portum voluntatis eorum: & Mirabiles elationes maris, mirabilis in altis Dominus.

Hoc igitur mare ambitione atque alluione sua duas habitabiles partes relinquit, alteram terram omnem siue continentem, alteram terram insularum, siue maris insulas dicimus, s. s. e. Rex verò Assuerus omnem terram & cunctas maris insulas fecit tributarias. Et cunctis regibus Tyri & vniuersis regibus Sidonis; & regibus terræ insularum qui sunt trans mare. & Reges Tharsis & insularum munera offerent.

Præterea mare latissimam totius orbis partem occupat, extenditur enim vltra medium, ad dexteram Orientis Solis & terræ, vel omni vel insulis comparatum amplitudine excellit: altera verò ipsa secundum longitudinem superatur; longitudinem autem dicimus spacium ab Ortu Solis vsque ad Occasum, siue (vt Gentes metiuntur) ab Occasu ad Ortum iacens, s. s. e. Longior terra mensura eius, & latior mari. quam obrè non malè dixit quisquis ille auctor extitit, Mare positum est in spacio loco vt esset altum & immensum.

DE TERRA, MARI BV S
ET FLVMINIBVS.

CAP. V.

TERRA omnis quæ Hebraico nomine **T H E B E L** vocata, Latine habitabilis dici potest, nec continentie nec naturæ viribus vnã est. Variè enim aquis maribusque diuisa variam ad habitandum commoditatem aliis atque aliis Gentibus præstat, ita tamen vnã est, vt quæ ob soli & cæli disparitatem dissimilia profert, comerciorum, & peregrinationum opportunitati in communes vsus exponat; atque ita Dei beneficium probet suis, s. s. e. Misericordia tua Domine plena est terra. Ea autem, vt mundus omnis, angulis differt quatuor, quorum nomina à cæli regionibus, vel à ventis, vel ab aliis insignibus rebus imposita sunt, s. s. e. Post hæc vidi quatuor angelos stantes super quatuor angulos terræ, tenentes quatuor ventos terræ, ne flarent super terram.

A s per terram.

Psalm. 106.
22.
Iob. 1. 4.
Psalm. 86.
Psalm. 88. 10.
Psalm. 64. 6.
Psalm. 106.
22.
Psalm. 92. 5.
Ezech. 10. 2.
Iere. 25. 22.
Psalm. 72. 10.
Iob. 11. 9.
4. Esd. 7. 30.
Psalm. 118.
64.
Apoc. 7. 13.

per terram. & illud, Omnes qui circa eum sunt, præsidium eius & agmina eius dispergam in omnem ventum, vnde Sol oritur, Oriens nominatur aut Ortus; vbi occidit, Occidens vel Occasus, vel mare: qua decurrit dextra, vel Theman & Meridies, ad sinistram Aquilo siue Septentrio: Hebraicè autem, *KEDEM, IAM, NEGEB, siue IEMIN, & ZZAPHON, s. s. e.* Dilataberis ad Occidentem & Orientem, & Septentrionem, & Meridiem. &, Ab ortu Solis vsque ad Occasum laudabile nomen Domini. &, Tui sunt cæli, & tua est terra, orbem terræ & plenitudinem eius tu fundasti; Aquilonem & dexteram tu creasti. Terræ autem omnis habitabilis locus duplici mari & Orientis flumine magno, & Occidentis terminis definitur, s. s. e. Et potestas eius à mari vsque ad mare, & à flumine vsque ad fines terræ. Atque terra omnis quacunquè iacet, mari terminatur, s. s. e. Spes omnium finium terræ, & maris remotorum. Habitat autem terra magis secundum longitudinem quam secundum latitudinem. Multæ enim partes à Septentrione & à Meridie, vel propter æstus vim, vel propter frigoris importunitatem cultore carent, interpolatisq. habitatoribus coluntur. Ab Oriente verò in Occidentem omnis continuatis hominum sedibus frequentatur, s. s. e. A Solis Ortu vsque ad Occasum magnum est nomen meum in Gentibus. Atque terra omnis suis rationibus absoluta, & efficacitatibus instructa, ornataque constat, ad vsus hominum comparata, s. s. e. Igitur perfecti sunt cæli & terra, & omnis ornatus eorum. &, Cælum cæli Domino, terram autem dedit filiis hominum. Porrò maria & fontes, & flumina maximas terræ opportunitates afferunt, & ad animantium potus, & ad agrorum culturas commerciorumque vsus, & piscium aliarumque rerum copiam suppeditant, s. s. e. Domini est terra & plenitudo eius, orbis terrarum & vniuersi qui habitant in eo: quia ipse super maria fundauit eam, & super flumina præparauit eam. Omnia autem flumina exeunt à mari, & in mare recurrunt, multis nominibus locisque distincta. sed quæ terram præcipuè instruunt, quatuor maxima sunt ex eodem fonte, in varias partes diducta, s. s. e. Et fluuius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradysum, qui inde diuiditur in quatuor capita: nomè vni Pison; ipse est qui circuit omnem terram Hauilah, vbi nascitur aurum; & aurum terræ illius optimum est, ibique inuenitur Bdellium & lapis onychinus. Et nomen secundi Gehon; ipse est qui circuit omnem terram Æthiopiæ. Nomen verò tertij fluminis Tygris, ipse vadit contra Assyrios. Fluuius verò quartus ipse est Euphrates. Atque Pison pleno alueo, eodemque magno fluit perpetuo: Gehon verò per vindemiam, Euphrates semper plenus. Tygris autem sub primæ ætatis tempora exundat. Terræ autem aquarumque globus ita compactus est, vt ab Ortu in Occasum per Aquilonem longior terra quam mare sit. Latitudinem verò ab Aquilone terra, à Meridie mare occupet, quod ab Orientis regionibus in Occidentem deflexum terræ duplicis maris nomine alluit, s. s. e. Et à ciuitatibus munitis vsque ad flumen, & à mari de mari. &, Dominabitur à mari vsque ad mare. &, Tui sunt cæli & tua est terra, orbem terrarum & plenitudinem eius tu fundasti; Aquilonem & mare tu creasti: Et à Solis ortu & Occasum, ab Aquilone & mari. &, Commouebuntur à mari vsq. ad mare, & ab Aquilone vsq. ad Orientem.

At verò mare illud magnum nisi qua terras subiens, promontiorum aut tractuum sinibus admissum excipitur, vnum ac perpetuum continuumque est, multaque abyssus in vniuersum dicitur, s. s. e. Ecce vocabat iudicium ad ignem Dominus, & deuorauit abyssum multam, & comedit simul partem. &, Iustitia tua sicut montes Dei, & iudicia tua abyssus multa. Ex hoc autem mari duo celeberrima in terras insinuantur, à

Meridie alterum, ab Occasum verò alterum. hoc magnum & Occidentale, & nouissimum mare, & mare indefinito nomine. Illud verò mare deserti & mare solitudinis dicitur. Atque magnam in hoc mare piscium aliarumque animantium copia refertissimum insignem draconem habet, siue cete siue alio nomine Latine dictum; qui cum in mari natat, semitam repleuit aquis: nauibus etiam excipiendis & ferendis, atque nauigationibus exercendis apprime idoneum est, s. s. e. Hoc mare magnum & spatiosum manibus, illic reptilia quorum non est numerus: animalia pusilla cum magnis, illic naues pertransibunt: & qui descendunt mare in nauibus facientes operationem in aquis multis, ipsi videntur opera Dei, & mirabilia eius in profundo. Illud verò alterum iunci siue papyri illius, & carecti quæ ad scribendum instrumeta suppeditant, est feracissimum. vnde ZZVPH cognomen accepit. Sunt præterea & alia loca quæ fluminum defluxionibus exceptis magnam aquam vim continent, atque maris etiam nomè fortiuntur omnia hæc vna cum ipsis fluminibus, s. s. e. Creauitque Deus cete grandia & omnem animam viuentem atque motabilem, quam produxerant aquæ in species suas, & omne volatile iuxta genus suum. Et vidit Deus quod esset bonum, benedixitque eis dicens, Crescite & multiplicamini, & replete aquas maris. Ex his autem quæ nobiliores in sacra geographia habentur, sunt mare antiquius siue Orientale, quod posteriora secula Geneareth, Galilæa, atque Tyberiadis appellarunt: Et quod subuersis quondam magnis vrbibus extitit, Salis mare dictum, & apud Ezechielem Orientale appellatum.

DE TERRÆ DIVISIONE.

CAP. VI.

TERRAM filiis Adam omnibus colendam communiterque habitandam concesserat Deus, s. s. e. Et creauit Deus hominem ad imaginem & similitudinem suam, ad imaginem Dei creauit illum, benedixitque illi Deus, & ait, Crescite & multiplicamini, & replete terram, & subijcite eam, & dominamini piscibus maris, & volatilibus cæli, & vniuersis animantibus quæ mouentur super terram. Et rursus: Ingredimini super terram, & crescite & multiplicamini super eam. Eam autem omnem vt communem, ita communi studio coli, habitari, atq. vnius Dei cultui addici oportuit: sed hominum malitia factum est, vt primum linguis, opinionibusque diuisis, cultus etiam per varios errores turbati diducerentur, s. s. e. Et eiecistis Sacerdotes Domini filios Aaron, atque Leuitas: & fecistis vobis Sacerdotes sicut omnes populi terrarum: quicumque venerit & initiauerit manus suas in tauro, de bobus, & in arietibus septem, fit Sacerdos eorum qui non sunt Dei: Noster autem Dominus est quem non dereliquimus.

Sed cum hominum in malum consensus pertinax, diuinum de orbe terrarum colendo consilium retardare moliretur, linguarum confusione inducta, euenit, vt vel dissidentibus iam animis & studiis singulæ quæ tunc extabant familiæ suas vsurparent, occuparentque sedes, retentis vel generis, & nominis societatibus, vel antiquis etiam maiorum suorum similitudinibus. Namque trium filiorum Noe, Sem, Cham, & Iaphet, varia ingenia & studia, varia etiam fortis diuino iudicio editæ exempla relata sunt. Diuisa autem est terra in diebus Phaleg, circa annum mundi millesimum septingentesimum & nonagesimum.

GOMRI, siue COMARI & CYMRI.

CAP. VII.

FILIORVM Iapheth prima familia Gomer loca prima ad Septentrionem obtinuit, cui altiori etiam regione affedit Magog, inferiori verò ad ortum nonnihil semotiori Madai loca à Meridie montibus Ararat; à Septentrione mari, postea Caspio dicto conclusa occupauit: litora autem ad sinistram latus terræ in mari penitus

Iosue. 1. 4.

Gen. 1. 11.

Psal. 79. 12

Deut. 3. 17.

Gen. 4. 49.

Ios. 3. 16.

Gen. 12. 3.

4. Reg. 14. 25

Psal. 103.

22.

Psal. 107.

22.

Gen. 1. 22.

Gen. 1. 22.

Ios. 2. 2.

Zach. 14. 8.

Iohan. 21. 15.

Gen. 22. 17.

Ezech. 47.

18.

Gen. 1. 27.

Gen. 8. 17.

2. Paral. 9.

Gen. 10.

Gen. 11.

Ezech. 28. 6.

Massagetæ

Mædi.

Taurus

mons.

penitus procurrētis Iauan tenuit. vnde & in aduersam maris oram facile traiciens, non modò continentem tractum, sed interiectas mari insulas & oppositarum etiam terrarum portus familiis repleuit suis. Harum prima Elisa gentis nomine Elis vocata, oppositi littoris oram, qua mare Ortum aspicit, incoluit. Secunda verò nauigationem longius producens, vnà cum nauigandi peritia cōmerciorum, & mercaturæ facultatem fortita, in Meridianæ terræ littus opportunū copias tra duxit, atque emporium totius terræ celeberrimum, Tharsis nomine instituit; quam postera secula deductis ex Tyro coloniis Carthaginé dixerunt. Porro Kithim & Dodanim postremi Iauan filij magnarū insularum earundemque fertilissimarum cultura delectati sunt. Deinde Kithim angustie iam locorum pertesi, primam oppositam procurrentis in mare terræ oram coloniis deductis tenuerunt, suo ipsorum indito nomine vocantes, vnde & vrbi illius regionis antiquissimæ nomen Caietæ factum arbitramur, quidquid fabulosa poëtarum ingenia secus finxerint. Corruptis aut mutatis vocibus, postea Kithim Cretenses, Dodanim Rhodij appellati sunt. Post vicina Iauan loca Thubal tenuit, vt genere, ita etiā lingua coniunctus; ille enim Ionicum, hic Latinum propagauit sermonem. Sed ex eodem Iapheth postremò nati, Mosech superiores, & Septentrioni magis subiectas sedes: Thirax verò inferiores, & Ortum Meridiemque spectantes, secundum maris littora optarunt: nominaque terris à se indita vsque ad multa secula produxerunt, atque aliis gentibus nonnihil immutata prodiderunt. Alteri enim Thracia, alter Moschouia nomen perdurauit. Sed inter Mosech populos Gog & Magog præcipue illustres habentur. Hos inter duos frequens Ascaniorum familia patre Aschenaz interiora ferè omnia loca, & maritimorum non exiguam partem habuere, gemino mari conclusi, altero ex magno mari, à Meridie in Septentrionem procurrente, altero autem ex abyssò multa ab Occidente inducto, atque Aquilonis tractus altius etiam quàm illud subeunte. Inter Magog & Mosech Riphath longè protensam regionem & Aquilonaribus frigoribus obnoxiam incertis finibus penetrauit, Ripheamque gentem de nomine dixit suo. Huic vicinus Thogarma concessit; montosis partim, partim campestribus extentus regionibus, atque ad Ortum magis quàm Riphath accedens. In hoc omni terrarum tractu postremas & remotas Occasum versus terras, duo posterioribus seculis cultores adiere, vt quibusdam videtur, Thubal, vel, vt nos arbitramur, Tharsis nepotes; alteri Sepharad, alteri verò Sarphath, nomen fuit: ille Hesperidam, hic superiorem Hesperidi, latamque prouinciam tenuit, quæ post longo tempore Gallia dicta est. Omnium autem horum filiorum Gomeri regiones mari à quatuor ferè ventis, vel inducto, vel ambiente, coactæ, angustiores multò quàm cæteræ duæ terræ partes esse deprehenduntur. ac nisi quibusdam nõ ita magnis spaciis aliæ aliis adiungerentur, insulas ferè efficerent singulæ; atque adedò integra ipsa pars, quæ cæteras regiones continet; omnes mari vndique multis locis admissò, atque ab Occasu accepto, nisi qua Riphath & Magog habitant, ferè insula tota est. Quamobrem & propter portuosas multis in partibus, nauigationumque commercio commodas oras; insulæ gentium omnes illæ partes appellatae sunt. Atque terra ipsa omnis quidem habitabilis, cultoribusque frequens est: ideoque opportunis ad vitam rebus, vel sua ipsius natura, vel mercatorum causa abundè instructa: sed quædam tamen partes quibusdam rerum commoditatibus præcipue celebrantur. Namque Thogarma equis & mulis abundare dicitur. Iauan, Thubal & Mosech, homines mercedibus venales, operisque locandis habiles procreant. atque ob metallorū copiam æreis vasis, instrumentoque omni ferreo, armorumque generibus variis, tum cudentis, tum fundendis, & idoneam materiam

& apta artificum ingenia continent. Elisa molliori hominum cultui & ornatui aptam purpuram, hyacinthinoque colore probatas lanas suppeditat. Cultores ad multa habiles, vt familiis, ita linguis quoque distincti, quæ tamen omnes vnus primæ originis vestigia hætenus retineant: illam Gomeriam, siue Cymram, vel Cymbricam fuisse existimamus, quæ prolatione nonnihil varia, maximæ adhuc incolarum parti hætenus retinetur. Bello ferè omnes idonei & apti, nec parum etiam exercitati, sed in his præcipue Mosech & Thubal equis in bello vtuntur: lorice induti, gladiis & hastis pugnat, vulnera scutis vitant. Thogarma frequens populus belloque ferus, & multis aliarum gentium nationibus pertinaciter infestus, Turcarum gentis origo. At verò cultores Kithim, & belli vsu, & classes per mare deducendi peritia insignes Assyriis, atque Hebræis præcipue infensi habiti sunt. Atque hætenus primæ orbis terræ partis, spacio quidem breuissimæ, cultoribus verò frequentissimè situm, formam, atque ingenium descripsimus.

DE SECVNDA TERRÆ

PARTE. CAP. VIII.

MAGNAM terræ partem Cham multiplici sobole occupauit, tum primis deducendis coloniis, tum impetu in alienas regiones facto, bellorumque hostili aduersus rudes & inermes populos exercitatione. Atque primus omnium Chus penitiores versus Theman sedes tenuit, lato satis tractu, sed tribus è partibus maris ambiente incluso ab Ortum & Occasu, & quæ in acutum definit Meridie. Huic & tempore & loco proximus Misraim continuam à dextra, atque mari magno à sinistra finitam regionem tenuit. tertius Phut extremam ferè eiusdem continentis oram, adiit duobus maribus definitam, ab Occasu abyssò multa, ab Aquilone mari magno qua alteri coniungitur angusto: deinde sinibus ad Sarphath, & Thubalis partem ad dextram, atque ad ipsam Phut oram à sinistra reductis lōgè omnium aliàs, qua diffunditur, locorum latissimo. Atque ita omnis illa pars, quæ interiecto mari Gomeri dictio ni opposita est, tribus Cham filiis cessit; cui cum vnus adhuc esset filius Canaan, mediam inter vtriusque partis terminos, latam magis quàm longam regionem, secundum magni maris littora optauit, quæ ab Ortum flumine Iarden dicto à dextra fluuio Misraim siue Ægypti, à sinistra reducti maris sinu atque Gomeri sinibus clauditur. Sed filij Chus, à patre obtentis non contenti sedibus, secundum Suph maris sinum, ad Ortum & Occasum, atque ad dextram & Aquilonem quæ producuntur, littora coluere, variaque variis locis nomina ab ipsis ducibus indidere. Zzeba vltiorem sinus oram ad Ortum & Aquilonem. Zzabtha citeriorem delegit: Ragma magis etiam quàm Zzeba ad Aquilonem & Ortum, qua magni fluminis Euphratis aquas sinus ex abyssò multa angustè inductus, excipit littoribus, confedit. inter Zzabah & Ragma, interiecta loca tres populi tenuere. Zzabthecha, Seba, & Dedan, ille Chus, hi Ragma filij. sed Dedan superior cæteris Euphratis confinia habitans, Canaan ab Occasu longo interiecto solitudinum tractu habebat. Secundus autem filius Cham à patre ad Occasum profectus, loca sibi primùm optata, à dextra & Occasu abyssò multa, ab Aquilone verò Phut sedibus definiuit. Vltimus autem ex filiis Chus Nimrod, qui angustiores fratrum sibi, & sedes & leges arbitratus, quæ iure partitionis obtinere non poterat, inuento bellorum latrocinio adortus cepit; primusque post diluuium non terras modò, sed terrarum cultores ipsos, nomine regni inducto subegit. & quæ populorum antea communia fuerant, singulari dominationi arrogauit. Is autem regni arcem in Babel primùm linguarum, & studiorum diductione nobili loco struxit, idque dominationis caput constituit, quod fuerat confusionis initium, ea autem fuit in Senaar campe-

Eze. 27. 7.

Eze. 38.

Num. 24. 24

Eze. 38. 3.

Gen. 10.

Eze. 27. 15

campēstri regione, vbi munitissima & florentissime vrbes ab eodem occupatae & constructae sunt, ab amplitudine dicta Erech, & Achad, & Chalneh. Non multo autem post tempore Assur, ex illis dominationis angustiis profectus, noua etiam regnandi cupiditate actus, a rege suo deficiens, proximam regionem occupauit, eamque nomine suo appellatam, armorum imperij in omnem ferè terrarum orbem dilatandi principem facere inchoauit. Nobilissimis & frequentissimis vrbibus structis, Niniuēh prima, deinde, ab amplitudine vocata Rahoboth ciuitate, & Calahh, & Rezzem, quae inter Nineuch & Calahh, sita, non tamen aut exigua, aut infrequens, sed magna etiam & populo plena fuit.

Porro Mesraim progenitis à se filiis vicina sibi Occasum versus loca adeunda habitandaque concessit inter se ac Phut fratrem, proximos autem sibi Ghananim populos à filij nomine dictos constituit: deinde Lehabim, qua mare in terras lato sinu recipitur, qua rursus terrae cedit, Ludim vicina Tharsis habuere: sed interiora sub Tharsis tenuere Nephthuchim. Hinc rursus per Misraim tendētibz primi Chasluhim visebantur inter Misraim, & Seba super oram maris Suph, interiora etiam terrarū tenentes: His autē proximi Aquilonē versus, Petruzzim Mediterranea loca obtinuerunt, quos cōsecuti Philistim, magni maris vsurpauere funiculum, & cōtinētia littora. Vrbibus olim praecipue insignibus Gaza, Alcalonē, Accaronē, & Gath habitauerunt, in has sedes, vt vera tradit fama, à Caphthorim, deducti ex Peleseth regione. Nam Caphthorim longū terrae in mare procurretis possidere tractū (à Prophetis Insulae nomine appellatū) habitauerunt Ararat mōtibz ad Ortū relictis, ipsi inter duos magni maris penitissimos proiecti sinus, eosdemque latissimos: vicinos habuere, à Meridie Canaan, ab Aquilonē Mesios. Regionū atque hominū varia ingenia sunt, illae autem singulis magis illustres res, Chus Topazios sui generis optimos fert: atē cultoribus cutis color: inter armorum vsus scuta ad defensionem apprime fabrefacta gestant. Saba auro ac thure abundat: homines ipsi vicinā Huts regioni infesti pernitiosique fuere. Saba & Ragma auro & gemmis diuites, aromatum mercatores illustres sunt. Dedan aulaorum & tapetum artificio insignes. Ex filiis Misraim, Ludim auctu dexterrimi habentur: Lehabim parmis muniuntur. In eodē tractu alia ex gente Tharsis mercaturā nobilis Orientis prouinciis ferrum, argētum, stannum, & plumbum, ex Sepharad comportatum, frequenti commercio suppeditabat. Terra ipsa praeter cetera leonum praecipue generosorū nutritrix est.

TERTIA TERRAE PARS.

CAP. IX.

Filij Sem. **C**ONTINENTIS terrae longissimam partem, atque à mari magno penitus semotam, nec valde etiam abyssu magnae propinquā, familiae ex Sem propagatae sibi in sedes acceperunt, negotiationis marinae non vsque aded, atque ceterae gentes, studiosi, rebusque intra regione suas natis, non minus beati, quam contenti. Fuere autem numero duae ac viginti, omnesque vna dempta terminos sibi ab Occasu praescribere maris magni oram, qua sinus super Caphthorim in reductas terras contendens excipitur, ab Ortū verò nullos, nisi quos ipsum peragratae habitabilis terrae spacium ab initio constitutos teneret. Itaque prima ultra Euphratis fluminis ripas ab Ortū fixa sede, secundum flumen ipsum extēsi, atque ultra montes Ararat siue Aram, supremos tractus maximi illius intra terras contenti lacus oram ambiens, atque vltius etiam ad Ortum procurrentes continuatis aliorum aliis regionibus ad plurima milliaria, nullo ex aliis gentibus interiecto populo producti sunt. Fuit autem illa eorum habitandi series. Elam primus non longè ab Euphrate confedit super magnae abyssi sinum Achad proximus. Assur secundus fluuio affedit ad Ortum inter Arach & Chal-

neh. Arphaxad verò his superior ad Aquilonem secessit, citraque montes Ararat sedes optauit sibi. Lud traiecto amne, qua Tygris & Euphrates vno iam alueo contenti in mare procurunt, ab Aquilone Elam habuit, ab Ortū amnem, & maris sinum, & Raghmah cōfinia; ab Occasu Seba prioris montana loca. Quintus demum Sem filius Aram, vicinos Babel regno occupauit campos, & mōtes, longissimo tractu ab Occasu in Ortum procurrentes, quos Ararat antiqui, posteriora tempora Taurum dixerunt. Sed hi praeterquam quod in duas alias regiones genus, nomenque integrum propagarunt suum, quae Aram Naharaim, & Aram Damaschi dictae sunt (namque ipsa Aram Soba, prima sedes appellata est) familias quoque ex se produxere, quae in vltiora loca culturae habitationisque causa migrarunt. Primae nomen fuit Hus, secundae Hul, quae vltra montes ad lacum confedentes maximū, vicinam sibi ab Ortū reliquerunt Madai. Tertia verò Gether dicta; ad Occasum inter montes & lacum fines constituit suos. Quarta Mes post Gether ad magni maris sinum perducta est. Sed ex Arphaxad, quem tertium Sem filium recensebamus, ortus est Saleh: ex Sale verò Heber; qui duobus à se susceptis filiis, alteri Palegh; alteri verò Iectan nomen imposuit: hic numerosa tredecim filiorum sobole ad vltimos vsque terrarum orbis tractus sedibus dilatatis penetrauit. Primum enim ex procreatis à se filiis ac populis Elmodad vltra Mes, cōtinente solo ad Aquilonem locauit; super hunc verò Saleph secundum vltius Hassar-maueth ad Aquilonem quoque iuxta maximū lacum atque fluuium in lacum decurrentē: fluuio verò traiecto atque ad Ortum conuerso tractu, Iarahh confedit quartus Iectan filius; super quem quintus Hadoram, inferior autē aliquanto, sed magis ad Ortum progressus est Vzai. Septimus Obal fines protulit suos ab Aquilonē. Deinde Abimael octauus, & Seba ab illis duobus filiis Chus, & nominis sono & generis alius; quanquam Latinis & Graecis eodem fere modo omnes appellati videantur. Post hunc porro longè processit Ophir, latissimeque patentes terras, secundum abyssi magnae littora ad Ortum extēsus, solus obtinuit. Hauilah verò decimus tertius Iectan filius; totum terrae spacium tenuit, quod à Seba & Abimael, ad magnae vsque abyssi littora iacet; atque Gehon maximo amne, vnoque ex quatuor totius terrae celeberrimo alluitur. Vltra Ophir Iobab confedit decimus tertius Iectan filius, qui procreatas à se gentes ad Sopher longissimi montis subiectos tractus emisit. Porro Ophir, quem antea diximus, secundum abyssi magnae littora genus nomenque produxit suum, ad duas regiones angusto terrarum, sed longo isthmio interiecto distinctas, quae ad Salomonis vsque atque vltiora etiā tempora integrum retinere vocabulum Ophir; quod paulò post inuersum vtrique etiam parti seorsum adscriptum est, atque alterutra pars Peru; vtraque autem simul dualis numeri pronuntiatione Peruaim siue Paruaim dicta est.

Quae in regionibus, incolarumque moribus memoranda obseruauimus, illa sunt. Elam arcu plurimum in praeliis valet; sagittas enim & dexterrimè & celerissime simul intendit & iacit. Hinc cum Saba & Chaldaeis antiqua simultate bellum gerebat. Aram omnis, gemmarum, purpurae, pictarū estium, byssi & serici mercaturā exercet maximam. Ophir omnis, siue vtraque Peru regio, auro abundat plurimo: inde etiam ligna Almagim mirae in aedificiorum ornamentis pulchritudinis, & pretiosi lapidis magna affertur copia. Aurum quoque Hauila terra gignit, idque optimum, & eadem Bedelah & Sohan; quos Assyrij Berillos vocant; praestatis naturae eximiaque pulchritudinis lapides habet.

MISRAIM. CAP. X.

PRIMOGENITVS Cham Misraim terminos sibi & filiis ab Ortū Mare-Suph iuxta Pihahiroth & Bahgal

Genes. 10.

Soph. 5.

Iere. 47. 4.

Iob. 27. 10.

Iere. 46. 9.
Isai. 60. 5
Ezec. 27. 24
Iob. 1. 4.
Ezec. 22. 21

Ezec. 27. 14

Ezec. 38. 13

Genes. 10.

2. Par. 3. 8

Isai. 52.

Iere. 49.

Iob. 1. 17.

Iere. 10. 9.

3. Reg. 10.

Genes. 2. 12

Ezed. 3. 17

Isai. 11. 15.

għal Saphon; à Septentrione linguam maris magni & Pelistim cōfinia, à Meridie Chus terminos; ab Occasu Phut confinē posuit. habet autem ab Aquilone turrem Syenes ditionis initium: situs illi multò quàm Philistim depressior. Eam annis olim Physon dictus, à perpetuo diuinæ prouidentiae & seueritatis argumento, à terre Chus montibus erūpens, totam à Meridie peruadit; atque in canales diductus, quoad in linguam maris magni effluerit, hortorum instar irrigat, aquarumque vi multiplicis seminis altrici fœcundam adeo efficit, vt copiosissima messe ferè perpetuò augeat: atq. ideò propter annonæ vbertatem lacte & melle manare regio dicitur. Ipse calamorum & papyri mirè ferax longo tractu ad mare vsque nauigatur: piscibus abundat & variis & magnis. Aqua potui aptissima, si conseruata refederit; turbidior enim in alueo ipso est: vnde & Sihhor etiam nomen accepit. Præter multa, quæ terra ipsa sponte procreat, vel aliunde allata feliciter alit, triticum, hordeum, far, ac linum & optimum & plurimum profert, pomiferasque varij generis arbores nutrit. Pascuorum copia abundat, sed in ea re Goessen ager præcipuè commendatur, ad terminos vsque Chus pertinens. In ea antiquissimæ vrbes fuere; Thanis regia ac maxima, & flumini adiacens, septem annis post Hebron in terra Canaan condita: & On, & Soghan, & Noph. Pathros lato satis agro, Thahhphanezz, Migdol, & populo, ac militibus frequentissima No, totius terræ præsidium habita: & Zzeuene, alijs Syene dicta. Posterioribus autem seculis illustres fuere Python & Raghamezz ex regio decreto, Israelitarum opprimendorum causa, magnis & frequentibus operis constructæ & munitæ. Regio omnis cultorum variorum olim propria; sed fame aliquando grassante in regiam possessionem Iosephi præfecti consilio empta, cultoribus restituta, quintam fructuum partem regibus quotannis pendere iussa est. Homines ingenio ad omnem artem idoneo, bellandi periti, curruum copia maxima in bello vtuntur. socios sibi in bello Chus, Phut, & Lehabim ex viciniae, & generis necessitudine cōiunctos adsciscunt. in rustica, familiarique comportanda re, plaustra, atque asinos agunt, bobus terram colunt: lini artifices, textoresque elegantissimi habentur; byssum enim variam, atque optimam texunt. Piscatores in illis plurimi, retiâ & hamos ad capturam parant, lintribus ex papyro contextis vehuntur. Regi omnes & parebant, & tributa pendebant, præter Sacerdotes, quos rex consiliorum & auspiorum causa sumptuosè alebat. vastrum & versutum hominum genus, & ad populos non modò suos, sed alienos etiam fallendum maximè instructum, ac promptum. hi, cæli tempora, rerumque omnium naturas scire professi, obscuris verborum ambagibus, quæ ipsi arcana vocabant, atque incantamentorum varia & mira specie, cæteros in varios errores pertraxere. Deorum tot formas, quot animantium, ex quibus vsus caperetur, finxerunt, in quibus pecora & armenta præcipuè culta. Quamobrem & ab horum carnibus abstinebant, & pastores tanquam sacrilegos, ac deorum hostes auersabantur. Simulachra diis suis statuebant frequentissima. Incantationum & auguriorum his varia genera, variisque sacrorum ritus. Magna sapientiæ congeneræ iactatio, incredibilisque antiquitatis arrogancia. se enim primos hominum, nullius in terra familiarum, sed fluuij sui semen esse prædicabant. mortuos suos non sepeliebant, cæterarum gentium more; verum arte medicatos in antris, vel constructis ad eam rem ædificiorum, & tumulorum molibus adseruabant. Ei artificio, & omni medicæ rei parandæ materiam ex Galaad comportabant.

ASSVR. CAP. XI.

ASSVR regionem ab Ortu Chelmaad, ab Occasu Aram, inter duos fluuios sita, ab Aquilone Chalahh, vel, vt nostri vocant, Cyliciae montes definiunt.

Ea regio, quæ Septentrionem spectat, motibus non sterilibus munita, cætera omnino plana, & campestris duorum præcipuè fluminum maximorum multis anfractibus, & perpetuo decursu irrigatur: quorum nomina prima fuere HIDEKEL & Parath, deinde ab aliis gentibus Tygris & Euphrates dicta. Præcipuè in ea vrbes: Niniue, Assyrij olim imperij caput, & Imperatorum omnium, ab Assur primo conditore vsque ad Sardana-palum regia, situ adeò extenta, vt per omnes vicos, & plateas lustrari non breuiori, quàm trium dierum spacio posset, populo frequentissima, & multis præcipuis operibus, principumque Assyriorum insignibus ædibus ornata; muris omni arte, nisi fluminis diuinitus immissi irruptione, expugnata difficillimis. Est & Rahhaboth ab amplitudine, vt superius commemorauimus, dicta, & illa vnde Cylicia initium & nomen duxit Chalahh, inter quam & Niniue, Rezzem maxima etiâ olim sita erat vrbs. Hæc totius terræ imperium olim magna pompa, maximisque opibus, nulli postea regioni æquandum tenuit. sed ob superbiâ atque iniuriarum admiffa scelera, à Babyloniis victa, illud summa cum ignominia amisit. Præter agrorum fertilitatem, quæ præcipuè in regione commendantur, sunt equi, virorum & mulierum ornatus, cultus & victus omnino luxum arguit. Incolæ hyacintho & purpura plerumque vestiuntur: viri fœminarum amoribus impensè dediti; sed qui à fœminis seduci aut superari, turpe existiment, idque iniquo ferant animo, bella equitatu plerumque gerunt.

BABYLON. CAP. XII.

CHALDIM siue Chasdim regionis caput Babylon illa maxima fuit, totius quondam terrarum orbis post Assur, domina, ad flumē Parath sita, instar magni montis ædificiorum magnitudinē habens: à Prophetis caliginosus, & pestifer mons dicta. in ea Chaldæorum regum arx fuit maximis sumptibus extructum opus, atque à Nabuchodonosor ex deuictarum gentium spoliis perpetui imperij opinione & spe, munitum & ornatum. Breuem horum dominationem iniuria fecit, Deo iudice & vindice ad Madai & Parazz imperium transfere, locumque æterna solitudine & vastitate damante. Regio aquis omnis abundat, flumine in magnos canales diducto, frumenti apprimè ferax, fluminum ripæ salicibus frequentes. Homines, quo tempore imperium & propagabant, & tenebant, bello ferocissimi, pugnae dexteritate, & cursus celeritate præstâtes. equis & curribus in proelio vtentur; incantationum, auguriorum in primis studiosi: syderum rationes ac motus diligentissimè obseruabant: atque ex illis aliena fata, suorum prorsus ignari, sibi cognita esse iactabant. Deos præcipuè coluerunt, Bel antiquissimum Assur patrem, atque etiam Merodach & Nabo. Deorum ac principum statuis instructissima Babylon fuit, eiusque artis opifices habuit, & plurimos, & egregiè peritos.

SVMMA CHALAHH

DESCRIPTIO.

CAP. XIII.

CYLICIA ab Ortu & sinistra magnis montibus Ange Assur vicinis clauditur: à dextra verò regio illa est, quam filij Ismael primùm tenuere. ab Occasu autem filiis Iaphet, quos commemorauimus, præcipuè autem mari Elifa & Dodam adiacet. In ea vrbs est antiquissima Tharsis ex filiis Iaphet, illius alterius, quam diximus, Tharsis mater: & celeberrima quondam Me-lothi à Babyloniis exercitu aliquando expoliata.

MESOPOTAMIA, ARAM,
DAMESECH & ARAM SOBAL.

CAP. XIII.

INDE ad filiorum Iaphet fines, qui Austrum spectant, Aram Naharaim est sic dicta, quod inter duos fluuios

fluvios Hhidekel & Parath iaceat. Illustris in regione illa est Ragau, campus inter Parath & Hhidekel. Tygris salubres pisces alit, & Nahor vrbs, ab Abrahami fratre, vt creditur, condita & appellata. In ea etiam Mamre fluuius est memorabilis. & vrbs insignis Padan; Thare & filiorum, atque Iacob fratrem fugientis hospitio olim nobilitata. Huius regionis gentes vestibus vtuntur optimis, colore hyacinthinò, & polymito; quas & in alias prouincias transmittunt. Est deinde Aram alia mire fertilis, atq. amœna regio, duobus môtibus ab Aquilone, dexteraque vallata; quorum alteri Libano nomen est, cedrorum generosissimarum feracissimo, variarumque plantarum multis & elegantibus generibus instructo, gratissimo perpetuo odore, ceruis

Ezec. 27. 23
Gen. 24. 9.

etiam, capris, & aliis animantibus frequenti. Ex his môtibus duo præcipui amnes Abana, & Pharphar demissi interiectum campum rigâtes, maximorum hortorum speciem præbent. Totius regionis caput est Damessck, antiquissima vrbs, & Israelitarum regum æmula. Ager ipse, frugum, fructuumque optimorum copiam suppeditat. Vîno inprimis abundat nobili. Lanæ & naturæ ipsius vi, & artificum industria optimum colorem referunt. In agro desertum est, vbi Hazael ab Helia vate in Aram regem oraculo est inunctus. Inter Aram, Damessck & Aram Nahharaim duæ prouinciæ sunt. Alteri antiquissimum nomen Aram-Sobal; Damasce-næ Aram, proximæ: alteram posteriora secula Apameam dixere.

4. Reg. 5. 12

Isai. 28.

Amos. 1. 3

Judith. 2. 17

Judith. 3. 14

Judith. 2. 17

Ezec. 27. 18

3. Reg. 19.

15.

QUANQVAM nostri instituti tantum fuerat Gentium situm, per antiqua nomina, quæ perpetuò in sacris libris Hebraicè obseruantur, solum indicare, & laborè conferendi illa nomina cum ijs, quæ postea in iisdem locis vel corrupta, vel immutata deprehenduntur, aliis relinquere, qui geographiæ expertes non essent, & vel sibi ea solis vel aliis etiam communicanda adnotare, tamen suasu quorundam amicorum, qui omnia quam explicatissima à nobis, ad publicam vtilitatem, edi volebant, inducti, illorum locorum sedibus adnotatis, & non certo sine tamen non omnino incerto præscriptis, nomina etiam reddidimus, quæ à Ptolemaeo, Mela atque aliis auctoribus sunt indicata, ex quibus nonnulla eandem omnino literarum consonantium vim, sed non eandem in vocalibus formam retinent, iuxta rationem à nobis sæpè aliàs expositam de nominum & verborum deprauatione, vel ex aliis linguis in alias deflexione: quam qui obseruarit, magnum profectò operæ precium faciet, non solum ad verba eiusmodi cognoscenda, sed etiam ad alias linguas ex aliis exiguo negotio perdiscendas. Nunc igitur, vt id breuiter agamus quod intendimus, animaduertendum est, à nobis totum orbem in tres partes diuidi, vnâ ad Ortum perpetuò extensam post æquatorem Septentrionem versus latam; huic coniuncta sunt due ad dextram & leuam magnæ abyssi aquis per fretum admissis & interiectis, quas aquas Magnum mare appellari ostensum fuerat. dexteram partem Africam Geographi nostri dixerunt: sinistram Europam: longissimam, & his obiectam Asiam. Neque verò præter rationem accidisse olim videmus, vt orbis ab omnibus, qui de eius situ scripserunt, in tres tantum partes distingueretur. sed hoc perpetuum vestigium, & monumentum mansisse trium Noe filiorum, quorum familiis omnis olim orbis ita disseminatus est & cultus, vt semper tamen vniuscuiusque pars vt nominibus, ita etiam sedibus distingueretur: Septentrionalis enim & Occidentalis terra, quæ è Babylone, vnde diuisorum discessio facta est, continuatis itineribus oblata est, filiis Iapheth, quem Græci Iapetum dixerunt, cæsit omnis. Meridionalis verò ad Occasum vsque ferè ab iisdem initiis, hoc est, à Babylonis confiniis cæpta secundo fratri Cham nomine, Græcis Cambisis dicto, est occupata, ab iis, quod reliquum fuit inter Aquilonem & Ortum filiorum Sem, fuit: ad oram enim maritimam Meridiem versus Chami nepotes Chus filij longum tractum vsque ad terram Hauila, quam Ganges rigat, obtinuerunt. Horum partes gentium & familiarum serie proposita nos distinguimus, & quoniam tabulam pro libri videlicet magnitudine pinximus angustior, quam vt capere possêt singulorum nominum satis expeditas inscriptiones, eam rationem commodiorem existimauimus, si notis quibusdam secundum loca apposis in spacio extra tabulam relicto, earundem notarum obseruata serie, nomina adscriberemus antiqua. Est autè illa ratio, vt filios Iapheth numerorum Latine notæ indicent, I. II. III. IIII. V. &c. Sem verò familie numeris Græcis, quas cifras vocant, notentur: 1. 2. 3. 4. 5. &c. Cham autem Gentes Romanarum literarum figura demonstrent, A. B. C. D. E. singularum igitur notarum series obseruata in tabula loca habitationum, in indice verò nomina ipsa demonstrabit Gentium. Nunc verò eadem seruata ratione posteriorum seculorum nomina apponemus.

PARS ORBIS IAPHETH
ADSCRIPTA.

Filiorum Japheth sedes.

- I. גומר *Gomer.* Comari ita dicti Melæ: aliis Cymcrij vel Cymbri, namque ex Gomer Comari, & ex Gomeris Cymbri procreati sunt.
- II. מגוג *Magog.* Massagetæ & Getæ Ptolemæo, Pomponio, & Straboni.
- III. מדי *Madai.* Mædi Geographis omnibus nomen retinent.
- IIII. יון *Iauan.* Ion, vnde IONES & IONIA, nomē integrū Hebraicè tenet.
- V. תובל *Thubal.* Iberi Aquilonares iuxta Mæotidem Pomponio, nomine paulum mutato, aspirata detracta, & L. in R. affinem: ab his Hiberis deductæ colonix Hispaniã occupauere, eamq. Hiberiam, seque Hiberos appellarunt: vnde constans Hispanis fama est, Thubal fuisse primum illius regionis cultorē. sed nos aliàs de hac re differuimus.
- VI. מוש *Mesech.* Moschi Pomponio hætenus tuentur nomen Moschouitarū.

Filiorum Gomer sedes.

- VII. תרש *Thirax.* Thrax. vnde Thraces & Thracia nomen retinent.
- VIII. אשכנז *Aschenaz.* Ascanij quondam dicti, postea Germani.
- IX. רפת *Riphath.* Riphaces siue Riphathes Melæ, aliis Riphæi.
- X. תוגרמה *Thogar.* Thurcæ Melæ, corrupto aliquantum vocabulo, tribus literis præcipuis conseruatis, T H. R. G.

Filiorum Iauan sedes.

- XI. אלישא *Elisa.* Elis. vnde Græci omnes ἑλληνες dicti.
- XII. תרשיש *Tharsis.* Carthago in Aphrica, quã postea Pœni occuparūt. sunt qui Venetos ad Tharsis etiam referāt, & ad Phœnices quoq.
- XIII. כתימ *Chetim.* Creteses olim dicti, ab aliis Cortini; à quibus ea Italiæ ora, quæ quondam magna Græciã dicebatur, habitata fuit, & vrbs constructa, quæ antiquum nomen retulit, CAIETA, quidquid alij fabulentur.
- XIIII. דודנים *Dodanim.* In libro Paralip. דודנים Rodanim Rhodij fuerūt, nomē & significationem retinētes: nam דוד DOD idem significat Hebræis quod ῥόδος Græcis.

DVORVM, QVI OCCIDVAS
PARTES INCOLVERVNT, NOMINA
& sedes incertis parentibus.

- XV. ספרד *Sepharad.* SPERIDES Hispaniam hi occupates, Sperida vocauerūt; quo nomine à Græcis perpetuò illa regio dicitur.

XVI. צרפת *Sarphath.* Eam partem Europæ obtinere quæ Gallia dicta est. nam Galli primi ex Asiæ parte Bithyniæ vicina venerunt; indeque nomen Galliæ secum detulere. ita perpetua cognatio fuit Gallorum & Galatarum. erat autem Sarphath in illa Asiæ Gallia, à qua ex adiuncto distinguebatur Sarepta, siue Sarphath Sidoniorum. Iuuenalis:

*Quanquam & Cappadoces faciant equitesque Bithyni;
Altera quos nudo traducit Gallia celo.*

Alteram Galliam vocat illam Asiaticam.

Filiorum Cham sedes.

- A. כוש *Chus.* Nomen adhuc sua lingua retinent. sunt Æthiopes, gentibus & populis varij. Lusitani vocant Cussios.
- B. מצרים *Misraim.* Ægyptij. hætenus etiam Ægyptus, Arabibus ac Turcis dicitur Masra.
- C. פוש *Phut.* Africa Mauritania, Ptol.
- D. כנען *Chanaan.* Nomen retinuit ad multa secula.

Filiorum Chus, nomina & sedes.

- E. סבא *Seba.* Sabæa regio thurifera.
- F. סבתה *Sabta.* Stabæi Ptolemæo super sinum Persicum, & Messabathæ ex Stabæis oriundi. Pomponius à sinu Persico quidquid in Africam vsque est, Æthiopicis adscribit.
- G. רעמה *Ragma.* Charmania Ptolemæo sic hætenus dicta.
- H. שבא *Seba.* Arabia felix interior Ptolem. regio thurifera & myrrhifera.
- I. דדן *Dedan.* Palmyrina regio Ptolemæo, in qua Alfidanus vel Aldadanus mons magnus.
- L. בבל *Babel.* Babylonia regio cum vrbe metropoli eiusdem nominis.
- M. ארר *Arach.* Cyrrhestica regio, in qua Edessa vrbs, quam D. Hieronymus vocat Arach.
- N. אכד *Achad.* Achabene, siue Achadene Ptolemæo, in qua Nisibis vrbs D. Hieronymo dicta Achad.
- O. כלנה *Chalne.* Chalcitis regio super Edefsam, Ptolem.
- P. לודים *Ludim.* Libij propriè dicti postea, à quibus Libya reg.
- R. ענמים *Ghanamim.* Trogloditæ sunt Pomponio & Ptolemæo.
- S. להבים *Lehabim.* Libij Cyrenaici, siue Libyes Ægyptij, Ptolem.
- T. נפתוחים *Naphthuhim.* Africa minor: & huic regioni subiacentes Numidæ.
- V. פתרוסים *Pethrosim.* Petrosi, vnde Arabiæ Petrææ nomen; cuius metropolis Petras dicta est.
- X. כסלוחים *Chasluhim.* Sarracenos gentem multo post appellatã eo loco ponit Ptolemæus, & Mela Arabes.

Y.

- Y. פלישתים *Pelishim.* Palestini nomen diu tenuere.
 Z. כפתורים *Caphorim.* Cappadoces: sic Chaldeus Paraphraustes Onkelos, & Hierosolymitanus קפרוקיא

Filiorum Sem sedes.

1. עלם *Elam.* Elamitæ
 2. אשור *Affur.* Assyrij.
 3. ארפחד *Arphassad.* Susij : & Susiana regio.
 4. לוד *Lud.* Lydi, & Lydia regio.
 5. ארם *Aram.* Armenia maior.

Filiorum Aram sedes.

3. עוז *Us.* Armenia minor: sic Chaldeus paraphraustes in Iob.
 6. חול *Hul.* Æolis.
 7. גתר *Gether.* Aetholios Mela circa hæc loca constituit, in quibus Afson & Gargara.
 8. מש *Mes.* Misij & Misia regio. Iuuenalis melius appellat Mesos. de grege Melorum.
 9. אלמודד *Elmodad.* Themeothæ sunt Pomponio & Ptolemæo: quorum pars est Seleph.
 10. שלף *Seleph.* Selebij.
 11. חצרמות *Hassarmaneth.* Sarmathæ & Sauromathæ, Sarmatia regio.
 12. ירח *Iarahh.* Aria, & Arachosia, hoc loco sunt Melæ. Ptolemæo etiam Zarathæ.

13. חדרום *Hadoram.* Hircania.
 14. אצל *Vzal.* Oxia Bactriana, cuius cultores Oxij Ptolem.
 15. דיקלה *Diela.* Scythia intra Imaum.
 16. עיבל *Ebal.* Bolitæ siue Obolitæ intra Caucafum & Paropanysum montes.
 17. אבימאל *Abimael.* Imaenses siue Imai, insignem montem eodem nomine habent Imaum.
 18. שבא *Seba.* Sacæ sunt Pomponio & Ptolem.
 19. אופיר *Ophir.* Ophire siue Opire, & *Ἰνδία μετὰ Σέρων.* Peru sic etiam dicta, quo tempore Paralipomenon historia cōscripta est. 2. Paralip. 3. 6.
 20. חוילה *Hauila.* India omnis & Gangetica regiones.

Duo ex filiis Iectan Gentes.

21. יובב *Iobab.* Noui orbis dicti pars vocata regio PARIAS, auro margaritisque abundans.
 21. ספר *Sepher mons* Longissimus omnium montium, qui hactenus in orbe visi sunt, à nostris ANDES dictus; in illa orbis parte adhuc manet vrbs antiquissima IVKTAN, quæ nomen auctoris illius Gentis retinet.

ORBIS TABVLA.

BEN. ARIA MONTANO.

AVCTORE.

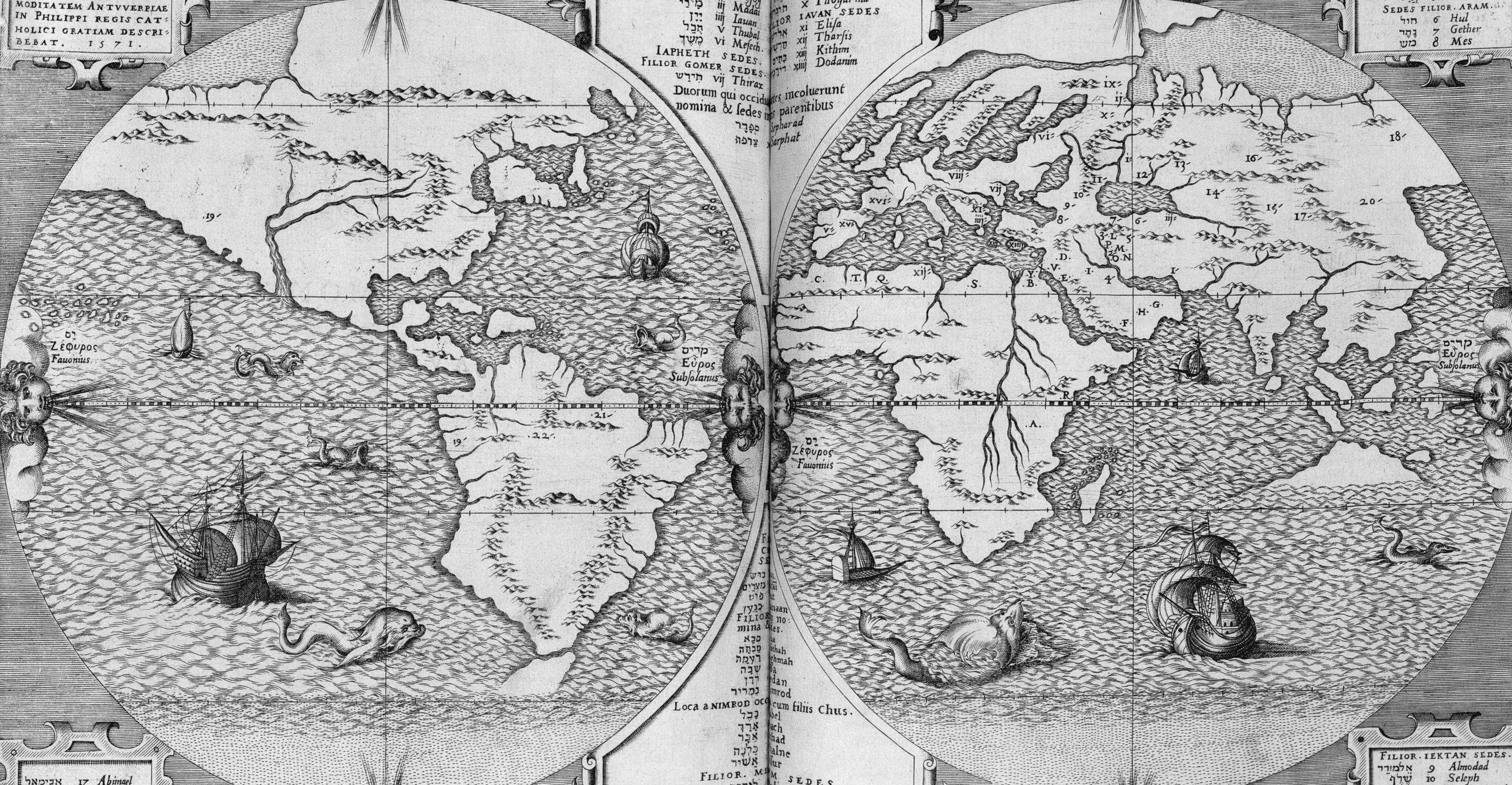
BENEDICT. ARIAS MONTANVS
SACRAE GEOGRAPHIAE TABV-
LAM EX ANTIQVISSIMORVM
CVLTOR. FAMILIIS A MOSE
RECENSITIS. AD SACRORVM
LIBROR. EXPLICANDOR. COM-
MODITATEM ANTVERPIAE
IN PHILIPPI REGIS CAT-
HOLICI GRATIAM DESCRI-
BEBAT. 1571.

צפון
Boreas
Cyrus

IAPHETH PARS
FILIOR
i Gomer
ii Magog
iii Madai
iiii Iauan
v Thubal
vi Mezech.
IAPHETH SEDES.
FILIOR GOMER SEDES.
vii Thirax
Duorum qui occidit
nomina & sedes
קפדר
צופה

צפון
Boreas
Cyrus

SEDES FILIOR. SEM.
1 Elam
2 Assur
3 Arphachfad
4 Lud
5 Aram
SEDES FILIOR. ARAM.
6 Hul
7 Gether
8 Mes

17 Abimael
18 Seba
19 Ophir
20 Haulah
Duo ex filiis IERTAN.
21 Iobab
22 Sephermos

תימן
Notos
Auster

Loca a NIMROD occu-
pata cum filiis Chus.
1. bel
2. ach
3. had
4. alne
5. tur
FILIOR. M. SEDES
6. dim
7. anamin
8. habim
9. phthuthim
10. lin
11. alluhim
12. thim
13. phthorim

FILIOR. IERTAN SEDES.
9 Almodad
10 Seleph
11 Haffar maueith
12 Larahh
13 Hadoram
14 Vzai
15 Dikla
16 Obal

תימן
Notos
Auster

BENEDICTI ARIAE MONTANI

HISPALENSIS IN LIBRVM CHANAAN, SIVE

DE DVODECIM GENTIBVS

PRÆFATIO.

HANANAEI, post insignem illam linguarum diuisionem, eam occuparunt regionem, quae quidem inter eas omnes, quae sub caelo sunt, ob soli ubertatem, aëris salubritatem, caeli temperiem, frugum omnis generis abundantiam, atque aliarum omnium rerum copiam, quae res tum ad hominum vitam sunt necessariae, tum etiam earum, quae hominibus solent esse in delicijs, apud omnes homines maximis erat celebrata laudibus. Tantaque erat agrorum illius regionis bonitas, non modo suos ut incolas omnium redderet ditissimos, ac potentissimos, verum etiam eos, qui ceteris omnibus populis formidinem inicerent. Vix enim quisquam cogitatione, nedum verbis consequi potest, quantam aleret hominum multitudinem, quot urbibus, locisque suapte natura munitissimis referta esset illa regio exiguis circumscripta finibus: neque enim (ut eius dimensionis rationem ad geographiae normam ducamus) habet plura quam sexaginta millia passuum in longitudine; in latitudine vero quadraginta millia: regna, regesque habebat triginta & unum, praeter Sydonios, & Palaestinos maritimos. Porro incredibilem hanc rerum penè omnium opportunitatem ipsa soli ubique fertilis natura effecerat; & quia regio illa quam plurimis, ijsque maximis, altissimisque montibus frequens erat, ultra quadruplum, maiorem sui usum exhibebat, quam superioris caeli, aut inferioris aëris spacia definiebant. Scimus enim montes altos, quaternis superficiebus, quadruplum ferè subiectae aëris magnitudinem continere; depressas quoque, atque decliues valles, planiciei eodem modo describendae modum longè superare. Quantum verò emolumentum ad homines redeat ex inaequalibus huiusmodi locis, nemo est qui ignoret: quippe varius, ac multiformis ille caeli, solique aspectus ad omnis generis res procreandas mirificè est aptus, atque efficax. Praeterea calor ille natiuus, quo quidem cuncta gignuntur atque fouentur, intra montium cauernas ac viscera varijs inclusus anfractibus, ac, pro loci ratione, variè affectus, multiplicia rerum genera procreat, ac simul cum humore variè mixtus, ac temperatus, terram multo, optimoque succo ab se imbutam mirificè fertilem reddit, ac fecundam. Hinc, nimirum, metallorum, & lapidum, hinc mineralium (quae vocant,) hinc bituminis quamplurima, diuersaque genera, hinc tanta arborum, atque plantarum, hinc infinita propè animalium, quae terra sponte quodammodo sua procreat, & gignit, multitudo ac varietas, quae in montibus conspicitur. Ferè praeterea, armenta, ac pecora nullibi commodius viuunt, nullisque adeò delectantur locis, aequè ac montosis & siluestribus. His accedit omnibus aquarum copia, quam montes, qui proprie הרים, id est, montes dicuntur, tum frequentibus fontium scaturiginibus, tum etià quia imbres, atque pluuias ex caelo decedentes excipiunt, eaque à summo monte usque ad imum defluunt, rebus omnibus vtilem, atque opportunam suppeditant. Atque haec quidem omnia sacer ille Propheta, ac vates omnium praestantissimus diuino planè hoc carmine significauit:

Qui emittis, inquit, fontes in conuallibus, inter medium montium pertransibunt aquae:

Potabunt omnes bestiae agri: expectabunt onagri in siti sua:

Super ea volucres caeli habitabunt: de medio petrarum dabunt voces.

Rigans montes de superioribus suis, de fructu operum tuorum satiabitur terra:

Producens faenum iumentis, & herbam seruituti hominum:

Vt educas panem de terra, & vinum letificet cor hominis:

Vt exhilaret faciem in oleo, & panis cor hominis confirmet.

Saturabuntur ligna campi, & cedri Libani, quas plantauit:

Illic passeret nidificabunt, herodij domus dux eorum:

Montes excelsi ceruis, & petrae refugium herinacis.

Atque his quidem omnibus ex rebus efficitur, ut minimè mirum sit, in tam exigua regione tantam fuisse rerum omnium commoditatem, tot ut regnis, tam multis urbibus, pagisque propè innumerabilibus alendis sufficeret: idque potissimum cum montium niuibus, ijsque quae ex vallibus spirabant, auris nimium quorundam locorum & climatis calorem temperaret. Tota deinde regio inter duo maria, & Iordanem flumen sita, lacus non paucos habebat, eosque qui nauigabiles erant, & optimis abundabant piscibus. Praeterea continuo hominum labore & industria maximè erat culta, ac denique ea, quam Deus singulari quodam fauore ac beneficio praeter ceteris omnibus regionibus prosequeretur, sicut scriptum legimus: Terra enim ad quam ingrederis possidendam, non est sicut terra Aegypti, de qua existi, ubi iactato semine in hortorum morem aquae ducuntur irriguae; sed montosa est, & campestris, de caelo expectans pluuias: quam Dominus Deus tuus semper inuisit, & oculi eius super eam sunt à principio anni usque ad finem eius. Porro illud imprimis adnotare, atque ad nostram vtilitatem referre debemus: ex huiusmodi, videlicet rerum omnium abundantia, ob quam homines & suauiter, iucundeque vitam agere, ac in honesto quodam otio versari commodè possent. quod quidem otium in Dei cultu, perpetuoque erga ipsum amore & obseruantia consumere deberent, post primi illius & communis omnium parentis Adami lapsum euenire plerumque, ut non modò eo, ut decet, non utatur, verum etiam ut propter illud ad libidinem, atque ad quandam morum peruersitatem dilabantur. Qui enim omnibus vitae comodis ita abundant, ij tandem mihi

A

eos

Deut. 1.

eos imitari videntur, qui cum in eo sint flumine, cuius vnda extra ripas effunduntur, ipsique tanquam siticuli aquam plus satis hauriunt, tandem vi fluminis, nimiaque aquarum abundantia prostrati atque deieci, in profundissimis voraginibus submerguntur, multoque satius ipsis fuisset, ex limpido aliquo fonte aquam haurire, quam ad maximum illum aquarum impetum accedere. Constat enim Chananeos, qui omnium terrarum optimam, rebusque omnibus ad vitam necessarijs abundantissimam sortiti fuerant, dum paternae nequitiae heredes, & imitatores essent, ob maxima illa vitae commoda, atque ideo quia otio difflebant, nullo sese peccati, scelerisque genere non contaminasse: adeo ut cum Deum suis flagitijs atque impietate irritassent, homines maximis affecissent iniurijs, terramque ipsam scelere nefario polluisent, tandem ipsi sibi exitium sint moliti. Nam intra quadriennium reges illi, qui quidem numero erant triginta & unus, vna cum suis gentibus ac regnis plane extincti sunt, ac deleti: ac praeter mortem aeternam, qua digni fuerant, ipsorum nomina perpetua quadam ignominia, & infamia turpitudinisque nota, Dei sententia, ac decreto, iniusta sunt. Adeo excellentibus Dei beneficijs, ac praclaris naturae donis, aliisque rebus ad virtutem colendam opportunis abuti solent ij homines, qui cum terram fertilem, atque omnibus rebus ad vitam necessarijs abundantem incolant, ipsi tamen omnium sunt nequissimi. Id quod Spiritus sanctus disertis expressit verbis, cum Mosi de Sodomorum, ac Gomorræorum agro scribenti illa dictavit: Elevationis itaque Lot oculis, vidit omnem circa regionem Iordanis, quae uniuersa irrigabatur, antequam subuerteret Dominus Sodomam & Gomorram, sicut Paradisus, sicut Aegyptus. Et paulo post additur: Homines autem Sodomitae pessimi erant, & peccatores coram Domino nimis. Videmus etiam Israelitas, qui quidem, licet à Deo saepius admoniti, tamen quia ab ijs, quibus se contaminarant, peccatis ad bonam frugem redire noluerunt, simul cum libertate & republica, omnia etiam huiusce vitae commoda amisisse, atque, cuius rei ipsi hodierno etiam die oculati testes sumus, in maximas misérias & calamitates, in quibus etiam num versantur, incidisse, sicut scriptum est: Incrassatus est dilectus, & recalcitrauit, incrassatus, impinguatus, & dilatatus dereliquit Deum factorem suum, & recessit à Deo salutari suo. Cum verò non eos modo, qui peruersis imbuti moribus, depravataque consuetudine educati, sed eos etiam qui probis orti sunt parentibus, optimisque instituti praeceptis videamus nimia rerum omnium abundantia corrumpi, ideoque, Dei fauore & auxilio destitutos, tandem in horrendas incidere misérias: p̄ certè homines eam rerum abundantiam, vitamque commoda non optare, sed illis paupertatem & laborem anteponere debent: aut si illa sibi à Deo concedantur, caueant potissimum, ne ijs abutantur, sed ea ad optimos vsus, & diuinæ voluntatis praescriptum referant: atque ideo precibus à Deo contendant, eam ut mentem sibi iniiciat, quae eos homines, qui illa conditione viuunt, maxime deceat, neque semper non veniat ipsis in mentem illius sententiae, quam Christus ipse pronuntiauit: Quam difficile (inquit) est eos, qui diuitias habent, in regnum Dei introire! Quoniam verò terra Chananeorum tribus Israelis iam olim à Deo destinata ac decreta, posteaque etiam quietis terræ nomine, illustri quoque titulo insignita fuerat, quibus accedunt eorum, quae ea in regione Deus gessit, praecleara monumenta, quibus terra illa nobilitata fuit: neque eam solum Israelitae coluerunt, atque habitarunt, verum etiam patres ipsorum ad eam saepius accesserunt, in eaque fuerunt hospites: propterea saepissime, sacris in literis, tum huiusce totius regionis, tum singularum eius partium mentio fit. Ea verò nomina, quae in sacris reperiuntur libris, nisi adhibita eorundem locorum descriptione, certa quoque notatione, intelligi nullo pacto possunt. Atque hanc quidem ob causam, quantum fieri potuit, nos nostram hac etiam in re operam libenter consumpsimus. Eorum enim locorum omnium eam attulimus explicationem, quae quidem sacrae scripturae studiosis ad intelligenda ea loca, quae in sacris recensentur libris, ut mea fert opinio, satis esse poterit: est enim tum ex sacrorum librorum descriptionibus, tum ex situ ipso petita. Ad eamque adhibuimus totius regionis tabulam, Mantuani cuiusdam viri doctissimi, & Hebraicae linguae peritissimi sumptibus, liberalitateque in ipsa Syria Palaestina confectam, quam cum nos Tridenti omnium exactissimam naeti essemus, eius exemplum cum sacris libris collatum, nostro huic, quem ea de re conscripsimus, libro addidimus, atque in ea omnia loca Hebraicis litteris & nominibus descripta adnotauimus. Atque his quidem omnibus in rebus si quae forsitan desiderabuntur, quae aut ob vetustatem, temporumque iniuriam, aut quia, qui hisce de rebus exactius tractaret, defuerunt, ad nostram notitiam non peruenierunt: vestrum est, lectores, nobis ignoscere, nostrumque studium boni consulere, qui incerta pro certis habere, eaque aliis tradere noluimus. Deum porrò omnis scientiae ac sapientiae fontem supplices orare debemus, ut Spiritu suo sancto in corda nostra immisso, sua sapientia nostros animos repleat. Ei sit honor & gloria. Datum Antuerpiae Nonis Martij. 1572.

BENEDICTI ARIAE MONTANI HISPALENSIS FAMILIÆ, SIVE DE CHOROGRAPHIA LIBER.

DE FILIIS ORIENTIS.

CAP. I.

XCHALDÆORVM natione
duæ gentes oriundæ mediterranea
loca occupauere post diluuium mul-
tis annis, Abrahamo adhuc inter vi-
uos agente. harum principes duo
fuerunt Moab & Amon, Lot patre ex
duabus filiabus suscepti. Atq. Moab

sedes sibi optauit his cõclusas finibus; ab Ortum magnis
& perpetuis mõtibus Horri, ab Occasu ingenti lacu, quod
Mare salis dicitur, & Iordanis parte; à dextera verò illu-
stri flumine Ar non, qui Amorrhæos à regione diuidit;
ab Aquilone autem funiculo à Iaboc fluuiio, vsque ad
montes Pitga, siue Phasga: in his amnes sunt, Iazer
torrens, Nimrim ex montibus Phasga deductus, item
Dibon, & ille totius regionis terminus Arnon, ab extre-
mis montis Horræorum, ex rupe sui nominis defluens.
Lacus ipse, quo ab occasu parte regio ambitur, terra
olim fuit amœna & fertilis, multis bituminis minerali-
bus frequens, Iordanis fluminis deriuationibus tota ir-
rigata, quæ paulò ante Moab & Amonis ortum, ob nefaria
incolarum scelera cælo tacta, atque omnis euersa, &
perpetuæ detestationis monumento aquis submersa,
vna, seruadi Lot gratia, excepta vrbe, cui ex breuitate no-
men est factum Tloghar, siue Segor. Cæterum quatuor ma-
gnæ vrbes cum vicis & villis in ipsa euersione perire, Se-
dõ, Ghamora, Adamah, & Tseboim. Locus omnis ante
subuersionem, vallis Hafidim dictus: postea verò Mare sa-
lis, & Mare mortuum, & Oriëntale, & Sodomiticum ma-
re. Lacui ab ortu montes imminet, in quos Moab ter-
mini definunt. Mõtes regio habet præcipue insignes,
ab ortu Phegor, ab Aquilone Luith, ab occasu Abarim,
qui idem Nabo montes, & Hermõ, & Senyr secundum
Iordanis fluentia. Sed in his Abarim præcipue insignis
propter Cananæ regionis subiacentis prospectum, &
Moïsi ibidem vita defuncti memoriam, qui nõ procul
in valle, sepulchro nunquam amplius ab hominibus no-
tato, diuina prouidentia cõditus est. Est & alia illustris val-
lis in regione Moab in capite Phasgha mõtis, qui deser-
tum spectat, Bamoth dicta, clara statione quondam Is-
raelitarum, & victoria de Amorrhæis parata transitum in
promissam terram prohibetibus rege Balaac. Cæterum
regio ferè omnis campestris, multis & frequentibus vr-
bibus olim per Moabitas culta; quarum illæ præcipue
commemorantur: Arnon secundum flumen sui nomi-
nis sita, Moab latericio opere constructa, & paulò à flu-
mine distantior, Gallim, Ar regia, gigantum olim Emim
sedes, robustorum hominum de stirpe Enachim; Dibõ,
Nophe, Medabah, & Nabo, Aroer, Araroth, & Roth,
Sophan, Iaghazer, Iebghaah, Bethnemrah, & Beth-
Aram, & Gemina Horõ; superior in monte, inferior in
valle sita; vtraque simul Horonaim dicta à Luith mon-
tibus non ita longè distantes; Hesebon, & Elghale, Ki-
riathaim, Bagdal, Meghon & Sabana, Heloniasa, ab
aquarum horrore dicta, Meipahhadh duobus insignis pal-
metis, Diblathaim, Bethgamul, & Bethmaõ, Kirith &
extrema Boffor siue Bofrah, & Nimrim iuxta fluentia:
Sithim locus & oppidum, æternum Israelitarum incestus,
& vltionis diuinæ monumentum à Phinea sacerdote
iram deprecante diuinam consecratum; ibidem etiam
turpissimi nominis, & falsi dei fanum Baghal Peghor.
Terra omnis ab initio fertilis est, sed quæ Iaghazer pars
est versus Galaad, pastionibus abundat optimis: & peco-
ri, armentisque alendis opportunissima habetur. Huius
partes insignia oppida, Dibon, Iazer, Atharoth, Nem-

ra, quam Beth-Nemra diximus, Hesebon, Elghale, Sa-
bain, Nebo & Beon: sed Sabama, Elghale, Kiriathaim,
Baghal, Meghon, & Sabama vineis generosis instru-
ctæ. Viri ipsi robusti, qui gigantes de stirpe Enachim par-
tim occisos, partim loco pulsos eiecerunt, Deo iudice &
vindice. Circumcisi omnes ex imitatione filiorum Abra-
hæ. Veruntamen Deum Abraham non colebant; sed
alia ementita numina, quorum præcipuum Chamos fuit.
Atque hæc olim Moabitarum loca tenuerunt. Sed ab A-
morrhæis postea Iordanem prætergressis, Seho rege oppu-
gnati & victi, magna & fertili agrorum & vrbium parte ce-
dere coacti sunt: inter quas fuit Hesebã, cum omni per-
petua occidentali plaga vsque ad Arnon. Sed is non mul-
tò post Israelitis in Iasam cum exercitu infesto occur-
rens, & vita & regno fuit priuatus.

AMON.

CAP. II.

PROXIMVS fratri Moab confedit minor natu-
Amon, terramque occupauit à mõtibus Luith vsque ad
mõtes Bassan; ab ortu mõtibus perpetuos, Acrabim dictos,
cõtra terram Emim; ab occasu verò Amorrhæum habuit.
Ager ipse vallis inter montes sita vsum præbet amœ-
nissimæ & fertilissimæ: olim cultus fuit à ferocibus, &
proceræ staturæ hominibus, quos Ammonitæ Zom-
zomim vocabant. Sed inductis Amonitis, illa natio ex
diuini iudicij sententia periit. Fluuium habent insignem
Iaboc, qui ab ortu ex montium inflexu exortus, & com-
munem cum Moabitis terminum Aroer urbem præ-
terfluens, ab occasu in Iordanem influit. Vrbibus fre-
quens regio in plano, & in monte constructis. In his an-
tiquissimæ commemorantur, Rabath à populi & loci
magnitudine dicta, in qua miræ magnitudinis lectus
ferreus monstrabatur, quo Og rex Basan magnæ staturæ
vir iacuisse perhibetur, & Hesebon in monte sita in
Moabitarum confinijs, & Hai, & Mennith, inter quam &
Aroer viginti vrbes fuere, quarum nomina ad nos non
peruenerunt, præter vnam Abel, vinearum copia insignem.
Hi etiam, vt Moabitarum, circũcidebantur: sed Deum ve-
rum non colebant. Melcho enim deorum nuntium, &
Chamos sibi præcipuos consecrauerant.

DE FILIIS ORIENTIS.

CAP. III. FILII CETURÆ.

DVÆ præter Saram ex Abraham populorum ma-
tres fuerunt, Hagar Aegyptiæ, quæ viuente Sara
filium Ismael suscepit, & Cetura vxor, quæ defunctæ
vita Saræ successit in familiarem curam. Harum filijs à
promissa sibi Cananarum terra exceptis, orientalem
plagam pastionibus opportunissimam occupandam &
frequentandam ostendit pater, muneribus ad vitæ vsum,
atque ad pecuariam comparandam rem abundè satis
distributis. Fuere autem Abrahæ ex Cetura filij, Zam-
ram, Iechsam, Madan, & Madiam, Iesboc, & Sue. Hi
deserta loca inter se diuisa, inter Moabitas, Amonitas,
& Chaldæos, ac Persas pastionibus peragrarunt, occu-
paruntque suis, Ortum versus; vnde Orientales, & filij
Orientis perpetuò dicti ab Aram Naharaim ad Persi-
cum vsque sinum, & mare Suph. Sed Madian ea quæ
versus Austrum sunt, occupauit vsque ad Horeb mon-
tem, atque occupatos agros inter filiorum familias
sex partitus est, Ephra primum, & Henoc, Epher, He-
noch, Abida, & Eldaa, vt atatis, ita etiam locorum or-
dine constituto, aquam ex puteis hauriunt. Huic pro-
xima Aquilonem versus loca tenuit Iechsan cum Saba,
& Dadan duabus filiorum familijs. quarum altera
tribus liberis profeminata sobole latissimè locis propa-
gata

gata est. Inde enim Assurim orti, patre, ut iam commemorauimus, Assur, qui ex occupata per Nimroth provincia, in Euphratis amnis agris magnas vrbes, & Assyriorum regnum condidit. Secundus Dadan filius fuit Latus, a quo Latissim nomen & locum obtinuerunt Assyrijs proximi; deinde Lau, unde Lauin dicti duo. Atque hi duo præcipue Arabes sunt, incertas sedes, pascuorum causa, peruagantes. Tentoria pro domibus habent: dromedarios, & camelos ad oneris ferendi, & vecturæ commoditatem alunt: eosdem phaleris, & bullis ornant, præcipue eos, quibus principes, atque homines ipsi perforatis auribus aureas inaures appendunt: regibus purpureæ vestes in primis gratæ: comas tondent: arcu & sagittis in bello vtuntur. Saba multis rebus abudat elegantibus, comprimisque hyacinthino coloris artificio. Mercatores etiam fuere ad Tyrû, multam & variam deliciarum mercium copiam ferentes.

DE ISMAEL.

CAP. IIII.

MAIOR ætate Ismael fuit ex Aegyptia ancilla natus, minor tamen ordine ob legitimarum nuptiarum ius Ceturæ filijs adscriptum. Sed diuini oraculi promisso, Ismael in duodecim velut tribus creuit, duodecim progenitis principibus filijs, Nabaioth, Cedar, Adbeel, Mabsam, Masinah, Dumah, Massah, Hadad, Themad, Iethur, Naphis, Cedma. Qui omnes paternum nomen Ismaelitarum perpetuò tenuerunt, aliquando ex Nabaioth, plerumque verò ex Cedar secundo filio cognominati. Cœpit autem eorum habitatio à deserto Pharam, vbi Ismael Aegyptiam vxorem horum matrem duxit; atque inde propagatus, nonnunquam pulsus alijs, nonnunquam ab ipsis pulsus, interdum oppressus, aliquando inducijs factis inter Ceturæ filios, quemadmodum oraculo fuerat declaratum, commoratus est, sicut scriptum est: Duodecim duces generabit, & faciam illum in gentem magnam. Et hic erit ferus homo; manus eius contra omnes, & manus omnium contra eum, & è regione vniuersorum fratrum suorum figet tabernacula. Horum autem prima habitatio ab ortu meridiem versus in Heuilah cœpta, ad occasum in Sur tendit urbem antiquam, atque Mistaim terminis finitimam, non longè à Kades, monte ac solitudine: Ab Aquilone verò ad Assurim vsque producta. Inter quos non procul à Dedan Ceturæ filio Thema diuturniores, & magis notas habuit sedes, & proximas vibi, cui nomen fuit Buz, unde Buzithæ dicti, qui postea Effithæ ab alijs appellati sunt. Terra omnis pecoribus, armentisque alendis optima, atque homines ipsi ei arti præcipue dediti, tentoria subeunt, quæ supellectili elegantiori instruunt. Pellibus ad omnem vsum rectè paratis abundant; camelos, & armenta alia plurima alunt. Pecudumque genus omne præter cæteros pastores numerosum possident. Agnos, arietesque, & hœdos ad emporia, vendendi causa, asportant: comam, ut vicini Arabes, attendent. sagittarum, missiliumque coniciendorum peritissimi habentur. Quidam ex illis mercaturam exercent, maximè qui Galaaditidi regioni viciniores sunt; unde resinam, stactem, aliaque aromata in Aegyptum camelis asportant.

DE HORRAEO ET EDM.

CAP. V.

EX ANTIQVO gigantum genere Seghir superiores Moabitis, Nabatheis verò inferiores montes adiacentes, atque Moabitis finitimos campos tenuit. Fuit autem eius prima sedes in monte Hor non longum à salis mari distante, qui ab occasu Cades despicit: à dextera verò Arabiam & maris Suph littus prospicit. Hinc sobole per continuatos montes ad ortum, atque ad Aquilonem procurrentes propagata, regiones certis nominibus ex filiorum monumeto appellatis, in heptarchias diuisit, cuiusque posteritate sua habitauit. Atq. he-

ptarchiarum nomina & series huiusmodi est: prima Lothá, in duas familias diuisa; Hori, qui motè ipsum possessionis initiu incoluit; & Hemá, qui proxima loca tenuit. Secunda Sobal, in regiones diuisa quinque, Aluan, Manabath, Ghebal, Sapho, Onam, quorum nomina regiones ipsæ acceperunt. Tertia Sebeon, quæ & in duabus partibus cœssit, altera Aia filio, altera eius fratri Ana, qui primus, equis cum asinis, quas pascebat, commixtis, mulorum genus, & vsum mortalibus ostendisse dicitur. Hic duplici etiam prole clarus fuit, Dison filio, & Oholibama filia. Quarta hexarchia obtigit Ana, alteri ab illo mulorum inuentore, cuius nulli commemorantur liberi. Quintam verò obtinuit Dison, quam filijs quatuor impertitus est, Amdam, Esebam, Iethron, & Charam. Sextam Eser habuit, filijsque Balaan, & Zauan, & Acan concessit. Porro septimam atque vltimam Nabathæis, atque Amonitis finitimam tenuit Dison, cuius partibus nomina à filijs indidit Hus: unde insignis ille sapietia & virtutis omnis laudibus celebratus Job fuit, & Achan. Verum Esau Isaac filius, qui propter familiarum & rei pecuariæ frequentiam, passionumque, vtrisque simul angustum locum ab Iacob fratris consuetudine discessit, Seghir montes paulatim bello occupatos, tandem omnes ex diuino iudicio vsque ad Cades obtinuit, atque antiquis abolitis, ex filiorum suorum nominibus appellauit, imposito tamen omni terræ & gèti nomine à fratre sibi indito Edom, in perpetuam cum fratre simultatis signum. Atque tetrarchis initio constitutis, ditionem omnem trium vxorum filijs diuisit obtinendam. Primas enim sedes secundum Hor montem Eliphaz ex Ada Hethæa matre natus sortitus est, cum filijs ex legitima vxore quinque, Theman, Omar, Sapho, Gathan, & Chenez; atque ex Thamna concubina Amalech & Core. Secundam tetrarchiam obtinuit Rahziel, susceptis Nabath, & Zarah, Sama & Meza quatuor liberis. Tertiæ tetrarchiæ domini fuerunt filij tres ex Oholibama, Anæ Cananæ filia, Sabeonisque nepte suscepti Iehus, & Ihelon, & Coreh. Singulæ autem tetrarchiæ in tot myriadas (siue ducatus, siue marchionatus dicere velimus) diuisæ sunt, quot filiorum & nepotum nomina fuerunt: fuit enim illorum distributio, gentis more, in myriadas facta, atque ita singulis vel filijs, vel nepotibus cum prefectura myriadis nomen quoque Aluph est concessum, quod Millenarium, siue Milliaturum interpretari possumus. Fuitque huiusmodi myriadis nominum & locorum series cum nominibus ipsis prefectorum distributa: Aluph Theman, Aluph Omar, Aluph Sepho, Aluph Gathan, Aluph Chenez, atque ex Thana concubina Eliphaz, Aluph Amalec, & Aluph Coreh. Secundæ tetrarchiæ myriades cum primorum prefectorum nominibus sunt: Aluph Nahath, Aluph Zarah, Aluph Sama, Aluph Meza, ex Basemath progeniti omnes. Tertiæ tetrarchiæ inter se diuisam rexere Oholibama filij: Aluph Iehus, Aluph Iethon, & Aluph Coreh. Atq. his olim omnis Edom terra gubernabatur millenarijs, quo primum tempore ab Esau occupata est; deinde regione in regni formam redacta, myriadam facta mutatio est, minori numero, & nominibus variatis. Hoc modo Aluph Thamna, Aluph Alua, Aluph Ietheth, Aluph Oolibama, Aluph Elah, Aluph Phinen, & antiqua nomina reteta, Aluph Cenez, & Aluph Theman, & nouis nominibus Aluph Mapsar, & Aluph Magdiel, & Aluph Hirá. Hi omnes regi vni cuiusque, qui cæteris imperaret, delecto parebant. Erant autem Edom termini idem qui olim Seir, perpetuis Horraei montibus, tractu ex Theman, Cades finitimo in Aquilonem procurrente, atque ad occasum contra Luit montes deflectente. Valles quæ præcipue insignes habentur, Rohoboth dictæ, ab amplitudine nomen accepere. Regioni in montibus fontes, in campestribus verò putei aquas suppeditant. Antiquæ vrbes, Denaba, Bosra, Hauith, Masrecha, Phaur, omnes hæ regum patriæ, & Dedan. Gens ipsa bel-

SVMMA TERRÆ CANAAN

DESCRIPTIO. CAP. VI.

COMMUNIS discessionis necessitate pulsus Canaan regionem tenuit vario & multiplici situ notabilem, sineque constituit ab Ortu flumen insigne ex fontis nomine, atque declivi descensu **IARDEN** dictum; ab occasu verò magnum mare, dexteram autem partem Misraim, & Arabum tractus fluuius non ita magno interiecto, sinistram insignis ille mōs Libanus claufere. Iarden flumen non longè à Libano duplici capite, sed altero vberiore exortus dexteram versus aliquandiu procurrens, ad ortum paulatim, quoad in obiectos montes offenderit, deflectit; indeque rursus ad dexteram recepto cursu, lacum in ipso primo flexu efficit, cui accolæ nomē **יַרְדֵּן**, id est, aquas supremas, fecere. Excipitque eodem in loco fontis illustris aquam, quem fontem posteriora tempora Daphnin dixerunt: deinde vbi alueo ripis angustioribus contracto, fluuij nomen, formamque receperit, atque aliquantum produxerit, rursus propulsa ad Ortum, & Occasum margine, lacum efficit, atque implet, superiore maiorem, piscibus optimis, & plurimis abundantem, aquis etiam dulcissimis; qui ob occupati spacijs, pro regionis angustijs, magnitudinem, atque ob admissas ex ventorum vi tempestates maris nomen obtinuit, atque à citharæ fortassis forma, quâ refert, **CHINERETH** mare dictum est. Exteris verò nationibus, quæ regionem postea vel inuaserunt, vel viferunt, mutata paululum voce, Genezareth appellabatur. Ex eo lacu rursus in angustum coactus Jordanis fluuius fit, rectè in Austrum tendens, auctusque ab Occasu defluentibus ex monte Thabor; ab Ortu verò laboc fluminis aquis in Ortum insigni flexu vertitur; atque decurrit; deinde ad dexteram contento fluxu procurrens, antecessissimos quondam campos, & quinque magnis vrbibus continendis, atque alendis opportunos, & vallem mirè fertilem, canalibus deductis, irrigabat. Sed locis postea ob incolarum scelera cælitus incensis, spatium omne maximo lacu est occupatum, aquis fluminis crassissima, & grauius olenti salugine infectis, quæ nec nauigia ferunt, nec animantè vllam alunt; nec tempestatibus etiã tolluntur; vnde à quibusdam Mortuum mare illud dictum est: Accolis mare salis, Græcis autem, cum postea est cognitum, **ἠσφαλτήνης** lacus, à bituminis copia fuit appellatus. Vallis illa, antequam lacus esset vallis, **דִּישׁ**, id est, copiarium dicebatur. Hoc mare, siue hic lacus ex Moabitarum agris, quos ab Occasu terminabat, tria nō magna flumina excipit. Jordanis quoque ostio proximas aquas **NIMRIM**, longè vltterius versus Austrum, Arnon fluuium, qui Moabitas ab Horræis dirimebat. medium verò alium, cuius antiquum nomen ad nostrã vsque memoriam non peruenit. Jordanis ipse tempore messis exundans, vtramque aluei ripam superat. Hoc igitur mari, & Jordanis continentibus vel marginibus, vel ripis, Libano montè, & mari magno, atque fluuiio Ægypti dicto, tota Canaan regio contenta fuit; cui ab Ortu vicinæ gentes adiacebant, Gessuræi, Mahhathæi, & deinde Bassani celeberrimi montis accolæ Amonitæ, & Raphaim vsque ad Moabitas, quibus inter Amalech & mare salis sedes erant. A dextera verò Horræorum pars ad Arabas vsque, & ditionis Ægyptiæ non magnus tractus. Ab Aquilone autem Aram Damasci ad Sydonis vsque terminos Regio montibus frequens, ijsque perpetuis, vallibus etiam & campis, quâ depressior terra est, & situ, & natura optimis. Parua flumina, raraque emittit; partim in Iordanem ad Ortum, partim etiam in magnum mare influentia. Ex montibus citra Iordanem præcipua nomina obtinere: Thabor, media fere ipsius regionis loca ab Aquilone percurrens; & Carmel magno vicinior mari, & super hunc Saronne montes vltterius etiam ad ortum Garizim, ad dexteram etiam producti Cananæorum, superioreque his Iebusæorum montes, & Cananæis inferior Sanir. Regio ipsa omnis, si cū

alijs conferatur, excelsa est: vndique enim ad eã aduenientes ascendunt. Quamobrem & puriori, nobiliorique solo prædita, & cæli aërisque temperie præcipue felix, præterquam quòd olim Dei prouidentia singulari fouebatur, fontibus, ac torrentibus abundat, atque vbi his deficitur, puteos habet aquæ dulcis, riuos etiam ex fontibus deductos, quibus irrigari prædia possunt. Frumenti, hordei, vini, atque olei ferax: vuarum botri admirandæ magnitudinis in vitibus crescunt: fructibus & pomis omnium generum fertilis: ficus, oliueta, & punica mala sponte etiam sua profert. In montibus ferrum, atque æris metalla effodiuntur. melle adeò abundat, vt manare etiã dicatur, quemadmodum & lacte, propter innumerabile ouium, caprarum, armætorum, & totius pecuariæ rei copiam. Ex his quæ ad vitæ delicias, vel medicinæ vsum faciunt, præcipue commédatur balsamum, vni tūc orbis parti generosissimū à Deo cōcessum. mel, aromata, mastix, & duo nucum genera, alterum amigdala Latinis dictum; alterum verò, quod optimum in ea regione est, patria lingua, **סַמְבַּר**, Græcis, & Latinis pistacea dictum. Hominum genus illud antiquum, ferox, corpore procerò, & ad gigantum speciem proxime accedens, ingenio ad delicias, voluptates, atque ad omnē turpitudinem proclive, moribus corruptis, vt Cham patris antiqui improbitatem studiosè imitati fuisse existimantur. Vrbes grandes, & natura, opereque munitissimas habuerunt, in quibus antiquissimæ fuere, Hebron, quæ alio nomine Kiriath Arbagh dicta est, septè annis ante Tanim Ægypti condita, patria quondam filiorum Enach; & Bethel, quæ antea ob nucum copiam Luza vocabatur, Deboræ, Rebeccæ nutricis sepulchro insignis; Hai & Hoba ad læuam Damasci; Sichem, siluestris arboris sui nominis copia notabilis; & Ephratha, iuxta quã Rachel vxor Iacob est sepulta. Illæ etiam vrbes antiquæ fuerunt, quas postea perpetua demersione damnatas Deuseuertit, Sodoma, Ghomorra, Adama, Seboim, & Bala. Ab illa autem clade paruum oppidum est exceptum, cui ex breuitate nomen Soghar, siue Seghor est factum, insigne singularis erga Lot beneficij monumentum.

DE DVODECIM GENTIBVS.

CAP. VII.

QVANDO diuidebat Altissimus gentes, quando separabat filios Adam, constituit terminos populorum iuxta numerum filiorum Israel. Igitur duodecim oportuit gentes esse, à quibus terra illa habitata, culta, apparatusque fuit, in quam duodecim Israelis filij sedes obtenturi deducendi erant. eum autem numerum Chanaan ipse cum vndecim filijs compleuit. Nam Sidon primogenitus Chanaan maritimam oram ab Aquilone ad dexteram, vsque ad Palestinam occupauit; ab Ortu Aram Damasci, & quosdam alios ex fraternis agris finitimos constituit. Huic proximus versus Ortum superior consedit Hheth, à quo tota regio, & gens Hhethæi nomen accepit, vsque ad montis magni vicina loca, quem accolæ Gelboe dixerunt. Tertius in dexteram Iebus processit, gentique suæ nomen reliquit Iebusæi. Emor quartus, vnde Emorrhæi orti, mediterranea magis loca tenes, Iebusæis ad Occasum adiacebat. Girgæorum autem familia supra Hhethæos Iordani fluuius vltra citraque assedit, qua parte Aquæ Maron, & lacus magnus Chineret est. Heuæorum genus inter Emorrhæum & Palestinum habitauit. Arac posteritas à patre suo obtenta loca coluit, Libani montis radices, & partem quã mons in dexteram respicit partem, gens Aracæa dicta est. Sinæus Hhethæo vltterius versus Ortum fuit ad Iordanem ferè propagatus, nisi quantum Heuæorum gens primarū sedium angustijs exclusa, ad illi flumini proximos agros colonias deduxit. Arad nonus ex Canaan filijs vltra Hheuæum, & Emorrhæum vastæ solitudini Cades vicinam regionem coluit. Decimus etiã Sanir montes conscendit geminos inter Girgæos,

Num. 25. 14.

Gen. 15. 14.

Deut. 8. 8.

Num. 13. 25.

Deut. 32. 13.

Gen. 43. 11.

Num. 24. 2.

Num. 13. 23.

Gen. 23. 19.

Deut. 1. 19.

Gen. 12.

Gen. 35. 8.

48. 2.

Gen. 34.

Gen. 13. 20.

Gen. 14. 2.

Gen. 14. 2.

9. 23.

Ecl. 24. 34.

Gen. 42. 3.

Deut. 32. 13.

Deut. 32.

gafæos, Sinæos, Hhethæos, iisdemq. nomine indito suo, gētem à se ortam colonias dedit: mōtes ipsi Semaraim, gens autem Semaritis dicta, siue Semareus populus. Porro vndecimus ex his Hhamath ea loca optauit, quæ diuiso Libano monte ad Aram Damasci facile accessum præbet: ditionē verò secundū primos Iordanis meatus ad aquas MARON dictas vsq. ferè produxit. His anni meramus ipsum patrem Chanaa, qui diuisa inter filios regioni omni suum cōmune nomē reliquit, & quā ipse degeret, partem sibi retinuit inter Palæstinos, & Emorrhæos longis & continuis ferè montibus, ac depressis vtrinque, magnisque vallibus præ cæteris insignem. Atque ita duodecim populorum gentibus & nominibus tota regio cessit colenda; quorum illa series est, Sidon, Hhetæus, Iebusæus, Emorrhæus, Gergafæus, Heuæus, Aracæus, Senæus, Aradius, Samaræus, & Hhamathæus; horumque omnium pater Chanaan.

DUODECIM GENTIVM IN-
SIGNES MONTES, ET
VRBES. CAP. VIII.

PRIMOGENITVS Chanaan Sydon urbem sui nominis condidit omnium primam, secundum maris littus, fluuio ex Libani montis finibus deducto proximam. Ab eius autem posteris T S O R, nostris Tyrus condita est in maris exigua insula, vrbis tantum, ædificiorūque capaci, exiguo interuallo à continente diuisa: dextera, læuaque portibus instructa, quæ totius terrarū orbis emporium celeberrimum fuit. Nomen ab angustia, fortitudineque loci habuit, vnde & à vatibus Fortitudo maris est appellata: sed cum semel à Babylonijs capta, ac diruta fuisset, iterumque valere, ac pristinae superbiæ insolentiā tueri perrexisset, aggere per Græcorū exercitus comportato, iterum capta, atque diruta fuit, continensque cum vicina terra permansit, à qua antea septingentis passibus, præalto, ac portuoso mari diuisa erat. Interiora regionis loca & oppida, quæ videntur antiqua, fuere Helim, secundum Libani radices, Beth Enath, Cedes, & Orez: regio omnis ab elegantia Græcis *Φοινίκη*, Latinis Punica, & Phœnicia dicta est. Hoc enim incolarū lingua *כנען* significat. In H H E T H Æ O R V M tractu præcipuus mons est Thabor, ab umbilici forma, quā referre videtur, dictus. Vrbes antiquæ Chul, & Cophæc, & Rimon, & insigniter illustris, ac regia Achsaph. IEBVÆIS maxima vrbs regia, quæ ciuitas fuit IEBVS à cōditore Chanaan filio dicta, in mōtibus cōdita; eadem etiam Salem appellata, quam posteriora tempora ob editionem situm IERVSALAIM dixerunt, quod altera eiusdem nominis apud Chananæos esset Salem. Ad hanc regionem pertinet Maspha mons cum vrbe & turri eiusdem nominis ab specula obtenti, cuius vsus locus ille dabat. Ex monte Almon fluuius ortus in Iordanem non lōgè ab ostio, quo Mare saluum aperitur, defluit: ab Occasu campus magnus monti adiacet, qui gentis vocabulo ELON MOREH, à nostris conuallis illustris dicta est, inter illum quem diximus, & alterum Amorrhæorum montem, cui Garizim nomen fuit. Maximus enim Amorrhæis mons est Garizim, in quo Luza olim ex nucum copia dicta fuit, cui postea Jacob nomen fecit Bethel: secundum verò alios mōtes ad Austrum Eglon & Kiriath Arbagh, eademque Hebron appellata, regie vrbes. GIRGASÆI insignem ac regiam habuere urbem & ædes, & his vicini Aracæi Haslor maximam, Hefram aliā dictam, & Samanan, & Cartha, & Accadim, & Iebnael, & Eseb. HEVÆI inter montes Sanir & Palæstinum Gazæ regnum sitis vrbes fuerunt primæ, Makedah, Adullam, Gader, Taphuah, Harmah, & Hered; his finitimæ Palæstinæ vrbes Gaza & Gath, earumque regna fuerant. Ex Heuæis deductæ colonie secundum Iordanem confedere, quā Iaboc fluuius ab Ortu excipitur, urbemque insignem tenere, à Faustitatis numine, quod in ea præcipuè colebatur, Baghal Gad nuncupatam: idem Aroer Gentium

dicta possidebant. S I N Æ I inter duos ab Ortu, Occasuque mōtes, & fluminis ex Thabor decurrentis aquas vsque ad cōuallem illustrem siti, Thirsam cum Amorrhæis ferè communē habitauere. sed præcipuā tenere Beth Hhorō, à nimio æstu, sicuti arbitramur, appellatā. S A M A R Æ I Semir montem; vrbes verò Nahhalon, Dothaim, Dabereth, Salim, & Iasæ tenuere. H H A M A T H Æ I S Hhamath magna appellata nomen conseruauit, quibus etiam Riblatha obtenta est, & totus tractus vsque ad Cedes. Porro C H A N A N Æ I & montes Bethel, quæ eadem Luza ab Ortu, & Sarone ab Occasu insignes possidere, horumque ramenta multis partibus interiecta campestribus, planisque locis, mireque fertilibus agris, qui plures atque magnas aiebant vrbes, Megido, Salem alteram ab illa Iebusæorum, Gazer, Siché, Apheca, Bethel cum Emorrhæis communem. In A R A D Æ O R V M ditione Arada fuit, & citra Sannir montes Debir ciuitas, & cui ex siluarum densitate nomen est factum, Kiriath-Iegharim. Ex Emorrhæis orti P H E R E Z Æ I. hi mari Salis finitimum spacium occuparunt, illustri inter cæteros accolæ sibi parto nomine, Geth regiam urbem, & Beth Gharaba ædificarunt & coluerunt. Horum ditio secundum mare per Aphecā vsque ad Iericho producta est. Fuit autem Iericho regia, situ, & opere appime munita; vrbs palmetis frequens, vnde & Palmarū ciuitas dicta. Sed præter omnes terrarum tractus, ob balsami nobilissimæ arboris copiam, illi vni agro singulariter à Deo concessam illustris, ac celebris, ex cuius odoris, vi atque præstantia nomen est sortita, I E R I C H O. Naque Aegyptiū balsamum, quā regionis huius, lōgè minus est generosum, Aquas olim habuit insalubres, quas postea Eliseus propheta salubritate correxit.

DE TRIBVS GENTIVM PRAE-
CIPVIS NOMINIBVS AC DE
HEBRÆIS. CAP. IX.

CHANAANÆORVM nomē commune omnibus alijs vndecim gentibus, fuit à patre acceptum, & cognationis retinendæ, atque societatis, mutuique auxiliij præstandi causa conseruatum; vniuersaque regio terra Chanaan dicta fuit; & communis omnium incolarū lingua, quam Hebræam alij vocant, Chanaan lingua appellata fuit. Sed præter Chanaan præcipua alia nomina fuerunt, Emorrhæi, Pherezæi, qui populorum, gentisque frequentia, atque rerum etiam copia, locorumque præstantia cæteras excellebant familias, diuisisque tractibus, in suam societatem, seu municipiorum iure cōscriptas sortiebantur. Emorrhæis enim loca mōtana, & proxima campestria citra Iordanem adscribebantur. Chananæis verò quod ab Emorrhæis ad mare vsque magnū producebatur regionis. Media inter hos pars, secundum appellatum Salis mare Pherezæorum erat. Atque inter Emorrhæorum partes Ierusalem recēsebatur vrbs, Iebusæorum; vt diximus, regia, & Hebron Ierimoth, & Lachis, quæ regum etiam sedes fuere. Chananæorum campestria loca, in quibus & Galgal vrbs ad eos pertinuisse commemoratur. Hebræorum autem nomen non certæ cuiusdam familiae fuit; sed commune omnium, qui cum Euphratem flumen traieciissent, inter flumen ipsum, & mare magnum sedes sibi optauere, atque tabernacula fixere. Significat enim verbum ipsum *עבר* idem quod Latinis transiens, vel transmittens. atque hac significatione ad eos dignoscendos vsurpabatur, qui post primā illam gentium diuisionem è loco, vbi maiores ipsorum confederant, migrantes, flumine traiecto, in proximas regiones certis iam cultoribus & nominibus adscriptas deuenientes, aduenarum potius, quā indigenarum iure utebantur. Huiusmodi commigrationis primus omnium viam iniuit Heber, viuendi commoditatem nomini suo consentaneam quærens. Cuius exemplum imitatus Thare, sextus iam familiae nepos cum Abraham filio in eandem regionem migravit. deinde Abraham ipse in Chananæorum agris hospitem agēs, duplici cau-

Gene. 40. 15.
42. 3.

Deut. 1. 5.
Ios. 5. 1.
Num. 13. 29.

Genes. 13. 7.
Gene. 31. 30.
Ios. 10. 4.

Deut. 11. 30.

Gene. 10.

Gene. 14. 11.
Gene. 39. 14.
Gene. 40. 15.
4. 2. 43. 32

sa

sa Hebraei nomē obtinuit; & quod è patria in Haran, & quod ex Harā in Chanaā pertrāssisset. Illius etiam filij & nepotes interim dum nullas proprias obtinuerūt sedes, Hebraei ab Aegyptijs, alijsq. nationibus appellati sunt.

DE HEBRAEORVM PEREGRINATIONIBVS. CAP. X.

VAGI instabilesque diu Hebraei illi, quos diximus, varia regionum, urbium, atque agrorum hospitia mutauere; neque tamen vsquam promissorum immemores, incertue sediū, neq. diutius expectatae promissionis tadio affecti. Horum namque pater Abrahā primus Thare patris sui cōsiliū securus, ex Vr Chaldaeorum profectus, amneque traiecto in Haram Naharaim, hoc est, interamni confedit; defuncto autem vita patre, promissione, imperioque Dei ductus, in Emorraeorum regiae Sichem migravit agros, eamque conuallē hospes tenuit, quae accolis Moreh, Latino interpreti illustris dicta est. Ibidem cum esset Dei nomen, & cultum palam professus praedicauit: inde verò profectus inter Bethel & Hai secundum montem cum familia omni sua confedit. Orta autem in regionibus illis fame, in Aegyptum commigravit; vnde postea reuersus in Bethel agros, eò loci, quo antea fuerat, deuenit. ex illo etiā loco à nepote Lot dimissus in conuallem Mamre secundum Hebron, tabernaculum, familiamque traduxit, vbi Ismaelē suscepit, & sanctum à Deo foedus professus, circumcisionis signum acceptum iniuit. Ibidem quoque Sara Isaac concepit, filium futurae sobolis, ac sacrae posteritatis primum semen. Ex Mamre profectus, ad Australem plagā itinere suscepto, aliquanto post tempore inter Cades, & Sur habitauit, atque Gerarā ciuitatis hospitem illa tempestate egit. In Gerarā agris Isaac natus est. Hinc Ismaele filio cum matre emissis, ipse etiā in certo eiusdem regionis optato loco, puteum sibi legitimo pretio emptum, Bearsebagh, in perpetuum possessionis monumentum nominauit, foedusque cum incolis, amicitiae causa, percussit. Ex illo loco ad Moriah montem in Iebusaeorum agris ire iussus, fidem suam, periculo à Deo facto, egregia pietate probauit. atq. promissorū cōfirmatione auctior, in Bearsebagh sese rursus contulit. Vnde & post aliquot annos profectus in Arbagh urbem, quae & Hebron dicta est, secessit; ibidemque defunctae vita uxori Sarā, agrum in sepulchri ius, atque vsum sibi, atque haeredibus suis proprium futurum publica, legitimaque transactione mercatus est. Ab Hethaeorum rege Ephron contra Mamre, vbi idem etiam è viuis cum decessisset, ab Isaac, atque Ismaele filijs est conditus.

ISAAc post Abrahāe patris obitum, tabernaculum fixit iuxta fontem aquae, in solitudine, quae est in via Sur, cui ab Agar nomen factum fuerat, Puteus viuentis, & videntis; ibique duos suscepit filios, Esau & Iacob. eo in loco tandiu mansit, quoad ob grauissimam famem in illa regione exortam, à Deo monitus, dum in Aegyptum cogitaret, in Palaestinam migravit, hospitemque Geraris egit sub Abimelech Rege; inde à loci incolis propter formidatam diuitiarum amplitudinem, quae magis indies homini augebatur, vt discederet, rogatus, atque inuidia etiam rusticorum, & continuis suorum, aliorūq. rixis motus, in loca fluuio Gerarā vicina sese contulit, puteosque ab Abraham patre apertos instaurauit. Inde post

annos aliquot profectus in Bearsebagh, tandem confedit, atque vicino Palaestinorum regi, eiusque principibus rogatus amicitiae dexteram dedit, ibidemque reliquam aetatem ad mortem vsque peregit. **I**A C O B à Bearsebagh, fratris metu, matrisque iussu cum fugeret, in Haran contendens, Luzam venit; cuius in agro cum pernoctaret, diuinorum promissorum arcanam rationem per quietem vidit; in cuius rei monumentum, loco nomen dedit Bethel. Illinc vbi surrexit, cōtinuis itineribus in terram Orientalem, id est, in Mesopotamiam Syriā, quae Hebraice **HARAM NAHARA IM** dicitur, peruenit, vbi à Laban hospitio susceptus, viginti totos annos versatus est; quibus elapsis, familia cōstituta, ac familiariter coactare omni, in terram Chanaan reditum instituit, traiectoque amne, ad magni vsque montis vicina loca inoffensus peruenit. Ibi autem à Laban focero se affecuto, breui tempore detentus est: compositoque necessitudinis foedere cum ipso, ipsiusque familia, monti nomen fecit, Gilghad, siue Galghad. Inde focero valedicens, ad Iaboc fluuium recta via peruenit; non longè à Iordane, vbi per noctem integram luctatione grauissima cum angelo contendens, victoriaeque compos, & ipse Israel nomen diuinitus accepit, & locū Phaniel appellauit. Postridie vado transmissus, ab Esau fratre obuiam veniente exceptus, & deposito odio, firmata professione dimissus etiam est. atque familiae ex longa iam via reficiendae causa, inter Iaboc, & Iordanem tentorijs fixis aliquandiu haesit, nomenque loco à tabernaculis ipsis imposuit Zzuchoth. Illinc soluens, Iordane transmissus, in Salé deuenit, illam alteram inferiorem, quam in Chanaanorum ditone recēsebamus, atque agri partem à ciuibus Sichem certa pecunia sibi comparauit, suoque iam in fundo tabernacula posuit. Postea commotus clade Sichimorū à filijs suis facta, atq. Dei oraculū sequutus, in Bethel commigravit; vbi ara constructa, religionis colendae formam, ac rationem filijs praescripsit suis, familiamque ac populum sui nominis instruxit. Ex Bethel cum tota familia discedens, Ephratam versus iter agebat, cum accepto filio Biniamin, uxorem Rachel ex partu amisit, quam eò loci sepultā insigni monumento donauit. Atque aliquanto itineris spatium progressus, in Iebusaeorū agro, trans Turrim gregis tabernaculum collocauit, ibique integram nominis sui domum constituit, duodecim recensitis filijs; Ruben, Simeon, Leui, Iudah, Issachar, Zebulon, Ioseph, Biniamin, Dan, Nephthali, Gad, & Asser; qui omnes cum patre ipso Israel postea perpetuo sunt appellati. Cum quibus in Hebron regionem ad agrum Mamre profectus, Isaac patri suo grandaeuo ad mortem vsque pietatis officia exhibuit. Ibidemque tandiu habitauit, quoad à Ioseph filio, Aegypti publicam rem curante, euocatus, cum tota familia, hoc est, animabus septuaginta, Bearsebagh de illo itinere, consulendi Deum causa, petiuit. Ibidem autem responso accepto, monitus, ac iussus, in Aegyptum descendit, in agroque Gossen, dum à filio exciperetur, haesit; cum filio Thanim Pharaonē salutaturus adiuit. Inde reuersus in regionem Gossen, cum omni domo sua ad postremum vsque vitae diem egit. Mortuus ibidem, sepulturae causa, in terram Chanaan est relatus, promissive à Deo facti haeredibus relictis duodecim filijs, quos supra commemorauimus.

Gen. 28.10

Gen. 27.45

Gen. 28.2

Gen. 31.19

Gen. 32.30

Gen. 33.16

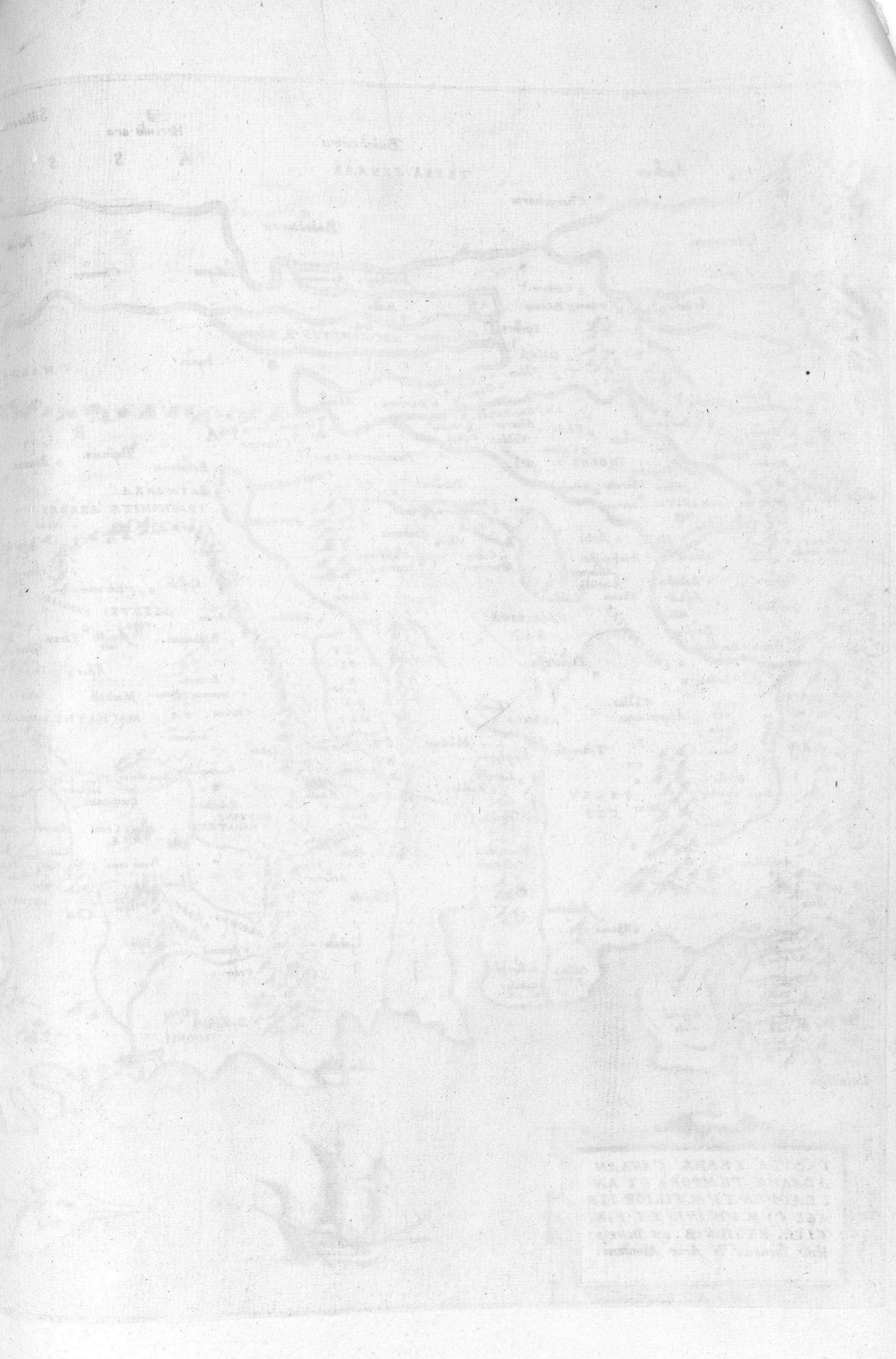
Gen. 34.32

Gen. 35.10

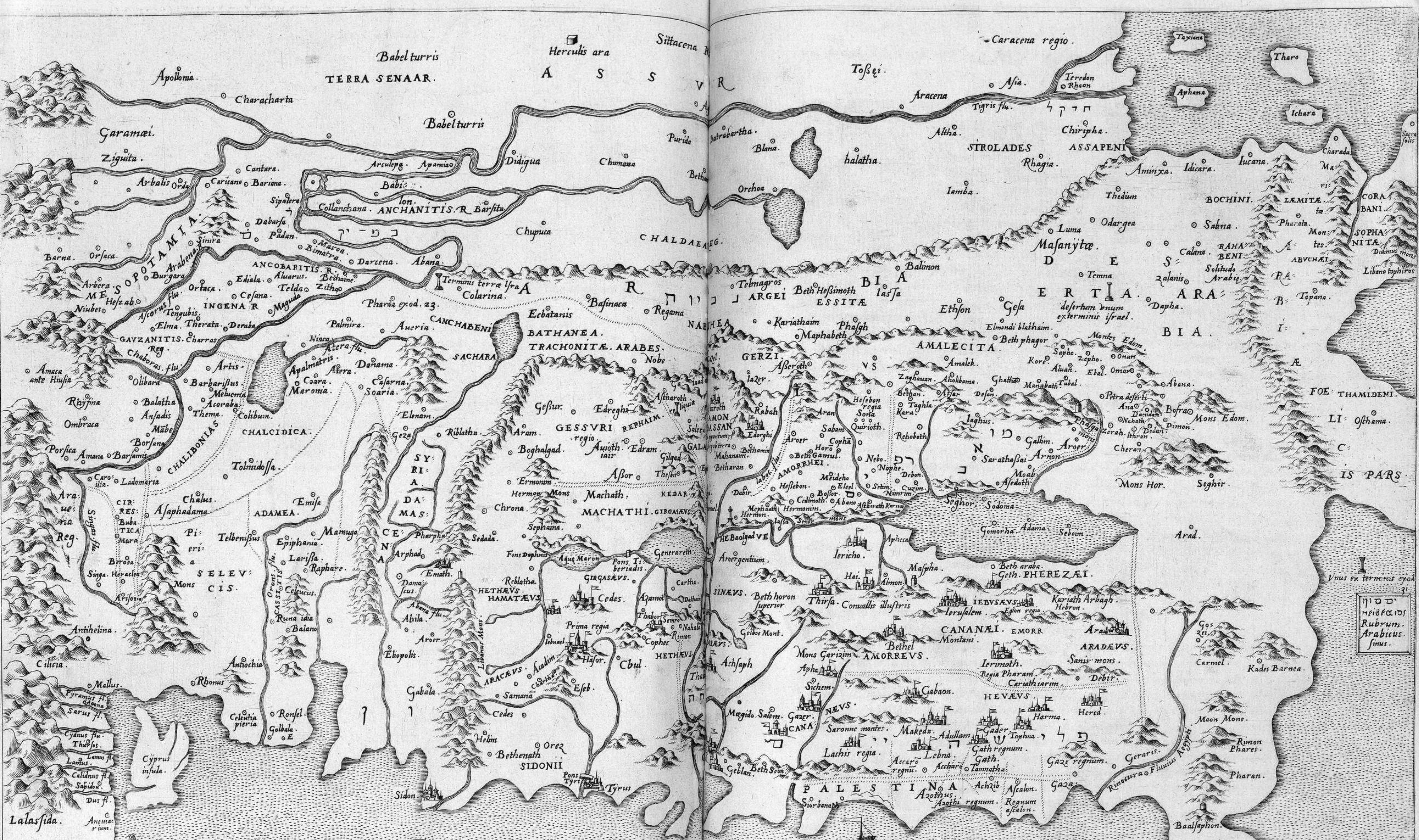
Gen. 35.27

*Libellus hic nihil habet S. Romana Ecclesia fidei contrarium,
aut Reipubl. offensivum; immò multum utilitatis conferet studio-
sis sacrarum literarum, tum ut memoriam confirmet, cum quòd
facilius intelligent quæ in hac materia sacra scriptura proponunt:
quod attestor*

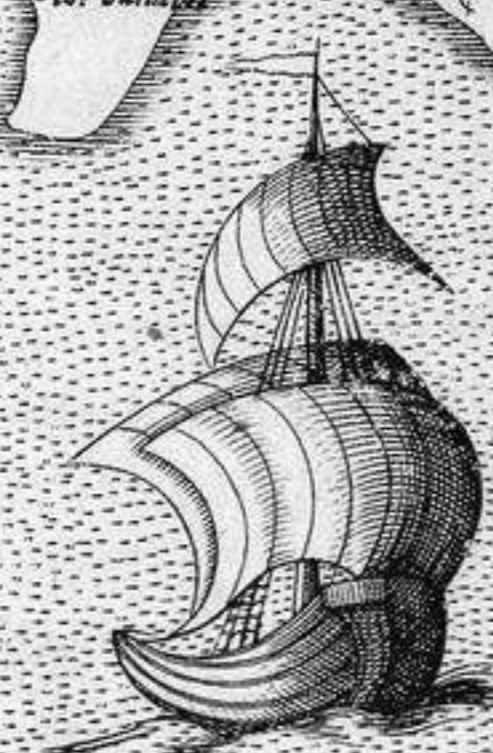
Sebastianus Baer Delphius, in-
gnis Cathedr. Ecclesiæ S. Mariæ
Antuerpiensis plebanus, & Ca-
nonicus.

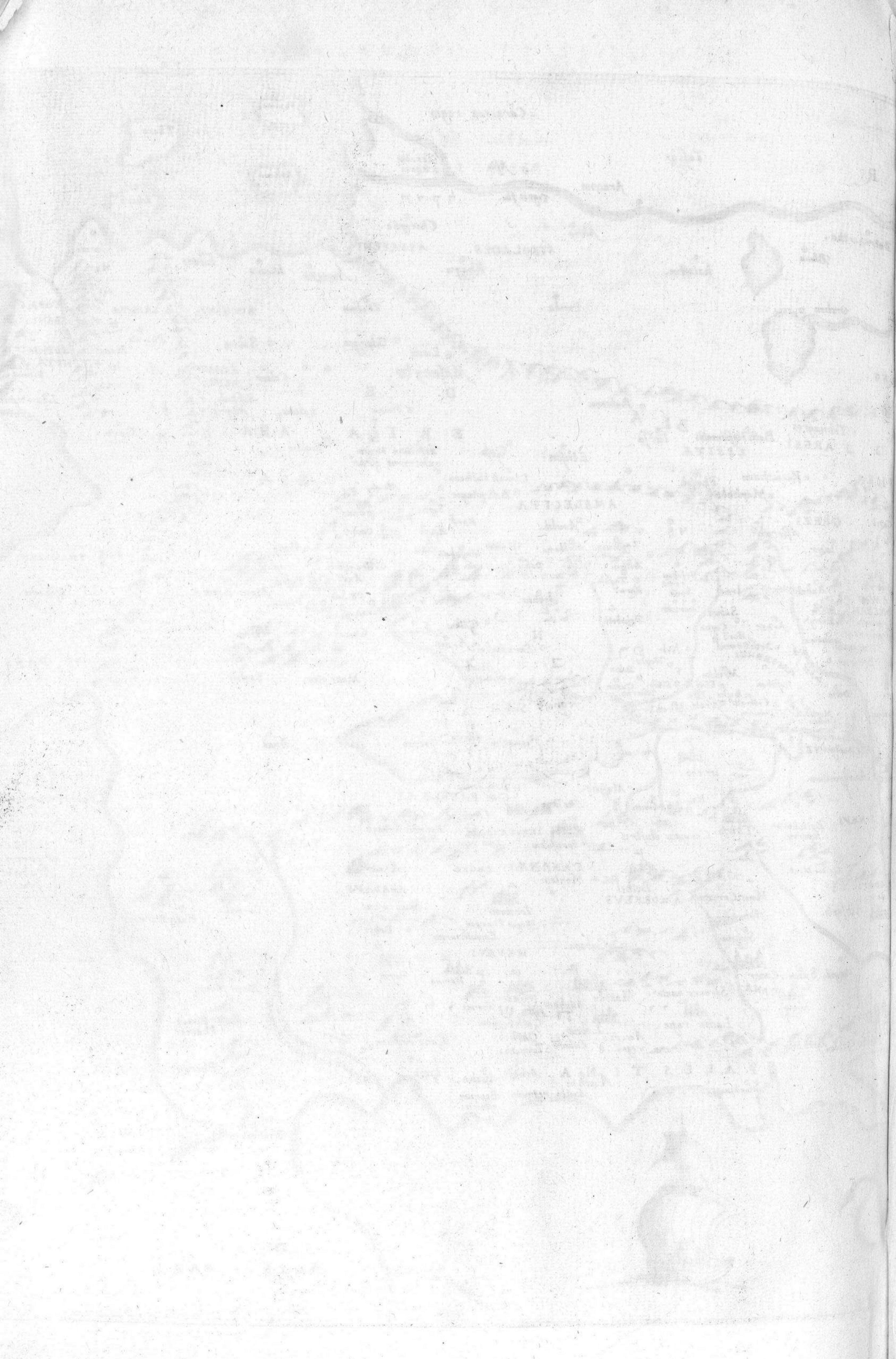
Very faint, illegible text, possibly a legend or title, located in the bottom right corner of the map area.

TABVLA TERRÆ CANAAN
 ABRAHÆ TEMPORE ET AN-
 TEADVENTVM FILIOR. ISR-
 AEL CVM VICINIS ET FINI-
 TIMIS REGIONIB. ex Descrip-
 tione Benedic' ti Aria Montani.

נצרים
 AEGYPTI. PARS.

BENEDICTI ARIAE MONTANI

HISPALENSIS IN LIBRUM CHALEB, SIVE DE
TERRE PROMISSE PARTITIONE, AD CHRIS-
TIANOS LECTORES, PRÆFATIO.

DESCRIPTIONEM terræ Chananeorum, quæ terra, postea, veteribus incolis ex ea expulsis, atque Israëlitis in locum illorum substitutis, ad nostram usque ætatem Terra sancta appellata est, in suas partes, hoc est, in proprias singularium Israëlitis tribuum regiones diuisam, & ex sacris petitis historiis, atque adeo ad ipsius regionis exemplar in ipsa Syria accuratè descriptum, expressam vobis exhibemus. Quo quidem labore nostro, sacre scripturæ studiosis neque paruum adiuumentum, minimeq. vt spero, iniucundum attulimus: quæ enim sparsim, diuersisque in locis relata, atque obscuris peregrinarum linguarum idiotismis obuoluta erant, ea ipso describendi ordine ac methodo facilia reddidimus. Vt quæ facilius ab omnibus intelligi possint, ea ipsius tabulæ descriptione ac pictura ante oculos vniuscuiusque sunt posita. Hoc verò tum à nobis, tum à doctissimis iis viris, qui quidem nos doctrina & ingenio longè antecedunt, qui in sacro hoc apparatu egregiam posuerunt operam, prestitum esse arbitramur; vt, videlicet, sublata, aut saltem emollita asperitate ac difficultate illa, quæ lectores, quominus simplicem sententiæ, sacris continetur libris, æternæ beatitudinis doctrinam facilius perueniant. Neque enim satis commodè, atque ea qua decet integritate, saluberrimus illius doctrinæ nucleus erui potest, nisi prius cortices, quibus ille contegitur, secentur. Atque is quidem labor, qui positus est in commissuris illis disiungendis ei, qui modo vtilitatē quæ ea, ex re prouenit, cognoscat, non gratus atq. iucundus esse non potest. eo siquidē omnis ea quæ est de natura rerū, omniumq. liberalium artium ac disciplinarum cognitio continetur. Porro eam rem præclarissimi, atque acerrimo philosophi ingenio, in summi boni definitionibus posuerunt: atque ex iis nonnulli tantam fecerunt, vt, non ulterius progrediendū, sed in ea acquiescendum esse existimarint. Cū itaque tanta librorum sacrorum sit dignitas, vt summorum hominum iudicio, non vulgaris sit eruditionis ea cognoscere, quæ ad abditam illam & penitentiorem doctrinæ partem aditum patefaciunt: sine dubio constat illam alteram per se summopere esse expetendam, & hanc, sine qua ad illā peruenire nō possumus, nullo pacto esse negligendam. Quam verò necessaria sit locorum cognitio, quæ in diuersis sacre scripturæ locis commemorantur, nulla historia apertè non docet. Si enim absque locorum obseruatione res gestæ narrentur, aut sine topographiæ cognitione historie legantur; adeo confusa atque perturbata erunt omnia, vt ex iis nihil non obscurum, nihil non difficile elici possit. Iam verò quanta terræ Israëlita dignitas fuerit, & quamobrem inter celeberrimas omnes orbis terrarum partes, digna semper sit habitata, quæ, qualis, quantaq. sit ab omnibus cognoscatur, tantum abest, vt breui, qualis hæc est, præfatione explicari, vt ne longa quidem oratione consequi quis possit. Illa enim in primis diuinorum promissorum constantiam & veritatem hominibus testatam facit: utpote quæ promissa olim patribus Abraham, Isaac, & Iacob, qui quidem et si in ea erant peregrini, & hospites, ac numero perpauci, tamen ad diem dictam ipsorum nepotibus est tradita: adeoque exiguo temporis spatio ab ipsis est expugnata & occupata, vt temporis ipsius breuitas non ad expugnandam, sed ne ad totam quidem illam peragranda[m] satis esse potuisse videatur: cū tamen in illa vrbes ipsa loci natura, atque hominum industria munitissima frequentes essent. Gens præterea ipsa ferocissima, bellisq. maximè assueta, & exercita erat. opibus, diuitiisq. maximis, ac rebus denique omnibus ita abundabat, vt facile bellū, quod sibi ab exteris illatum esset, ad multos annos sustinere potuerit. Montibus, ac fluminibus ita erat vndique munita, vt, per quàm difficiles aditus ad eam essent: ac eā potissimum ob causam vim hostiū à suis finibus arcere, eorumq. conatus comprimere facile poterat. Quid quod vnius ac triginta regū consiliis & copijs vnā coniunctis defendebatur? quorum omnium regum repentina atq. inopinata mors, cum ingenti populorum clade coniuncta illud apertè significauit, omnes quantumuis maximos hominum conatus, maximas opes, maxima imperia quæ sceleribus vi atque iniuria nituntur, repentino aliquo casu, iustissimo Dei iudicio imminui, dissipari, & ad nihilum redigi: & quominus id eueniat, nulla hominum prudentia, nullis consiliis, nullis opibus prouideri posse. docetque illud præterea, nullam omnino tantam esse difficultatem; quæ, quominus Deus, ne minima quidem ex parte suis stet promissis, efficere possit. His & illud accedit, tanti illam regionem olim factam esse, quòd vna ex omnibus orbis terrarum partibus diuinæ quietis nomen obtinuerat, atque inter terrena Dei promissa, erat singulare quoddam eius quietis exemplum, qua quiete pij homines, post absolutam hisce in terris peregrinationem, in regno Dei fruuntur. Atque vt illa eos qui & vocati fuerunt, & vocanti Deo crediderunt, ac eius voluntati obtemperarunt, excepit; ita quoque hæc, quam intentis intuemur oculis, in qua Christus morte & inferno debellatis, regnat, eos omnes qui & labores patienter tulerint, & inuicta animi fortitudine atque constantia ad propositum sibi præmium recto contenderint cursu, letos tandem ac felices excipiet. Sed inter tot illius regionis præclaras laudes, ac testimonia, vel hoc vnicum sua præstantia reliqua omnia longè superat: primos, videlicet, euangelij nuntios, quod euangelium per totum terrarum orbem dispergi, disseminarique debebat, in ea primum esse auditos. In ea summus ille hominum seruator Christus est natus, in ea creuit, in ea ipse verus Deus hominibus se quoque verum hominem conspiciendum dedit: in ea admirabilis, atque diuinæ suæ

virtutis signa edidit propè innumerabilia: in ea munus à patre sibi datum, cuius conficiendi gratia ipse in mundum venerat, ut scilicet, communi omnium hominum saluti sua morte consuleret, explevit. In ea denique ea omnia præstitit, quibus mundo se verum esse Dei filium, atque illum, cuius frequens sacris in literis fit mentio, patefecit, idque certissimis signis atque argumentis comprobavit. Ex eaque adeò terra sacri præcones euangelij in omnes terras distributi sunt, atque has quidem omnes ob causas, quamplurimi homines Christiani operæ se pretium facturos esse sunt arbitrati, si, omnibus viæ periculis spretis, ac laboribus, ad eam adirent: cum ipsa nimirum, maximum miraculum & perpetuum quoddam sit monumentum omnibus miraculis abundantissimum. Eorum autem qui pietatis causa illò sunt profecti, nemo (ut opinor) adhuc est inuētus quem laboris, temporis, ac sumptus eam in rem facti adhuc pœnituerit: quinimo, quamplures ipse & vidi & noui qui, cum eorum locorum sibi in mentem veniebat, eaque quæ ipsi viderant, commemorabant: mirifica quadam delectatione afficiebantur. Vidi præterea quosdam alios, eosque viros eruditissimos, qui non bis aut iterum, sed sæpius eò contenderunt, atque hi quidem quò frequētius eò proficiscebantur, hoc maiorem se suis ex peregrinationibus fructum capere suis mihi verbis sunt testati. Sed quoniam omnes, diuersas ob causas illuc proficiscendi facultatem non habent; tamen nihilominus, quia non parum refert eos qui sacræ scripturæ studijs sunt dediti, illam & singulas eius partes pernoscere; pro nostra, quantulacunque ea est, industria, ex accurata sacrorum librorum lectione, eam, demptis locorum periculis, ac laboribus, lectori conspiciendam exhibemus, indeque sumpsimus initium, vbi Israëlita ab Ægypto profecti primùm per annos quadraginta mansiones suas collocarunt, interim dum in promissam sibi terram perducerentur. Quarum mansionum descriptiones, cum non ita ut par est, accuratè tabulis representatas esse animaduertemus, operæ pretium nos facturos esse existimauimus, si veram ac germanam eius tabulam, ad illam ipsam, quæ in ipsa Palæstina, ut diximus, depicta est, expressam, & ex sacræ scripturæ descriptionibus petitam, atque adeò eam, cuius aspectu primùm caput Deuteronomii, alioqui subobscurum, ac subdifficile intelligi poterit, vobis exhiberemus. Vale Christiane Lector: tuisque apud Deum precibus nostris hisce faue conatibus.

Dat. Cal. Martii. M. D. LXXII. Antuerpia.

BENEDICTI ARIAE MONTANI

HISPALENSIS CHALEB, SIVE DE TERRÆ

PROMISSÆ PARTITIONE, LIBER VNICVS.

מסעות Sive de itineribus, C A P. I.

ANNIS ferè ducentis viginti postquam Israël descenderat in Ægyptum, diuinæ prouidentiae singulari beneficio amplificatus, ad eum sobolis numerum deductus est, qui expugnandis, occupandis, colendisq; promissis sibi agris esset idoneus: ita vt

illa populi frequentia, ex octoginta duabus animabus, ad virorum plusquam sexcenta & tria millia, & quingentos quinquaginta sex, præter fœminas & pueros, & præter tribum Leui aucta, ijs qui de diuinis promissis rectè sentirent, spem facere posset futuræ propediè migrationis, in paratas iam olim à Deo sedes: id quod Moyses intellexisse visus est, cum, relicta aula, in qua educatus magnificè fuerat, fratres suos filios Israël (proximæ iam salutis significatione) animaturus inuit. Sed suorum ingrata stultitia repulsus, atque regiæ iræ declinandæ causâ ex Ægypto profectus, in Madian sese contulit; ibique per quadraginta annos exul, ministri publici filia in vxorem ducta, fœderis sui pastorem egit: quoad Dei mandato legatus Ægyptum repetiit, fratremque suum Aaron in monte Dei sibi obuiam factum, allocutus, communicato consilio, commissam sibi legationem multis actionibus & grauissimis per egit. Tum verò victo Ægyptiorum rege, populoq; ad extremum periculum vsq; vexato, & ex diuina inspiratione iure belli præda capta, & spoliis collectis Israëlẽ liberrum & incolumẽ eduxit decimaquinta mensis primi anni ferè bis millesimi quadringentesimi quadregesimi octauo ab orbe condito. Fuerat autem Israëlitarum hospitium toto hoc tempore in terra Gossen, cuius præcipua vrbs Rahamesse dicebatur. Vnde primum profecti, contenti itineris recta via venerunt in Socchoth Ægypti partem, cuius cultores antra & casas pro domibus subeuntes nomine loco fecere: eos Græci Τρωγλοδύτας dicunt. Ex Socchoth in ETHAN venerunt, qui Arabum solitudini proximus locus est, neque idem à Chanaanorum terminis longè distans, quos breui pertingere possent, nisi Deus decretæ in Ægyptios ultionis expediendæ causâ, iter ad ortum flectere, atque ad Mare iuncofum contendere iussos, in angustum deduceret locum, cui PIHANIROTH nomen postea factum videtur ex vtriusque populi indignatione, nempe Ægyptiorum in Israëlitas, & Israëlitarum in Moysen, à quo se in necem traditos existimabant, conclusi nimirum inter mare & montem Aquiloni dicatum, cui Baghal-saphon erat nomẽ, & arcem Migdol, atque hostem ipsum, quem à tergo habebant. Ex PIHANIROTH mari transmissio, hostibusque omnibus, qui in aquis perierant, liberati, trium dierum itinere per solitudinem SVR iter fecerunt, aquarum inopia affecti, quas tandem in MARAH nacti, cum amaras esse deprehendissent, ligno per Moysen ex Deo monitum iniecto, dulces hauserunt. Ex Marah in Elim processere amœnum locum, aquarum fontibus duodecim, & palmis septuaginta insignẽ. Inde in desertum SIN, quod à rubis, arborum genere, ibidem frequenti dictum videtur. vbi comœtu defecit, quẽ ex Ægypto exiguum detulerat, nouo genere cœlitus demissi cibi, quod MAN ipsi ex admiratione vocabant, passim capi: eoque victu quadraginta integris annis vsi sunt comodissimo. Illa autem solitudine relicta, per Daphca & Elus, in quibus aliquandiu hæserant, tentoria fixere in Raphidim. illic importunè efflagitatam aquam diuina liberalitate obtinuerunt, ex rupe à Moysen percussa repente erumpentem; cuius copia, consecutis

ipforum itinera perpetuis riuis, nunquam amplius caruerunt. tractui omni nomẽ Horeb mons dederat, ab ariditate ira vocitatus, in Amalec Gens ditione situs. loco verò ipsi rupis stagnantis nomen à Moysen est inditum, Mazzah & Meribah, à iurgio populi aduersum se inito, atque à tentatione in Deum impiè cauta. Eodem loco Iosue cum Amalec aduersum bellum mouente, pugnant, victoria potitus est per Moysen in monte adorantis preces, Dei instructus auxilio. Eius victoriæ auctoritatem & perpetuas contra Amalec inimicitias, ara ibidem à Moysen extracta posteritati etiam testata est. Ex Raphidim profecti initio tertij iam mensis postquam ex Ægypto, in Sinai desertum deuenere: ibique diu hærentes, leges à Deo acceperunt. Ex Sinai tribus itineribus in locum deuenere, qui ob cladẽ à cælo acceptam, propter funestas carniū quas concupierant epulas; Sepulchra concupiscentiæ dictus est. Atque hæc prima migratio fuit Arce & tabernaculi. Ex hoc loco in Haszaroth profecti sunt, vbi dissidium à Maria aduersum Moysen excitabatur, quam lepra immissa Deus est vltus. Ex illis Sepulchris in Rithmah solitudinis partem genistis innatis refertam, quod ipso indicatur nomine: Ex Rithmah in Remon Phares, vbi malignanti aperto fructu copia inuenta fuisse videtur. Ex Remon-phares profecti, castra metati sunt in Lebnah, Albionem Latine dicere possumus: terræ namque faciem albam fuisse nomen arguit. Inde soluentes, in Rezzah, solo ex roribus assiduis vdo, tabernacula fixere. Ex Rezzah egressi, venerunt in Kehelathah, quod coactionem interpretamur: ibi enim angustiore loci spatium coacti in breuius fuisse videntur, arctèque coniunctis tentoriis confedisse. Proximam post Kehelathah, prospectus pulchri mons, illis mansionem dedit, qui ab elegantia Mons Sepher appellatur: inde verò in locum, qui à tremore Haradah vocatur, deuenere. ex Harada profectos Macheloth excipere, iniqua, vt interpretari possumus, loca, neque totius simul populi capacia: quam ob rem in plures turmas segregatos considerare opus erat. id enim vel nomẽ ipsum significat. Post hoc verò in depressam & profundam vallem deducti sunt, cui Thabath nomen, situs ipse fecerat. hinc soluentes, in Thare venerunt, locum à fragrantia sic dictum. vnde etiã & alio excepti sunt, cui inauitas nomen Methca conciliauit. inde verò in Hesmona reducti, qui locus Ægyptum à Chanaan regionibus diuidebat. illinc profecti ad montes deuenere Moseroth dictos, ex quibus vnus Aaronis obitu præcipue memorabilis est: videtur autem ibi eruditi etiã fuisse Israëlites, exemplo illius Pontificis, qui, antequam promissam iniret terram, sublatus è viuis fuit, nimirum offensæ veteris reus. Ex his montibus profecti, Bene-Iachan appellatum ex possessorum nomine, agrum petierunt. ex illo autem in montem deducti sunt, cui ex naturæ felicitate nomen inditum fuit Gidgad. inde profecti Ietebatha, locum, vt vox indicat, palustrosū, & inundatẽ tenuerunt. Vltior illis Hebrona fuit à transitu superioris, vt conicere ex verbo possumus, dicta, illinc vbi soluisent, mare ipsum, vnde iam olim exierant, reuifere coacti sunt itinere vsque ad Afionga-ber, qui maris portus erat, producto: ex eoque loco iterum ad Aquilonẽ contendentes, in desertum Sin deducti, ad Cades manserunt. Ex Cades profecti, montem Hor tetigere in extrema Edom ditione, in eoq; monte Aaron vita defunctus est, quadregesimo anno post exitum ex Ægypto, quinti mensis die prima. Ex monte

Ab. 7. 34.
Exod. 2. 16.
Exod. 4. 26.
Exod. 12. 37.
סוכות
Exod. 13. 21.
ארתז
Exod. 14. 1.
Exod. 15. 23.
מרה
סין
Exod. 16.
דפקה
אלוש
רפודים
Exod. 17.

רפודים
Exod. 19.
סין
Num. 10.
חצרות
רתמה
Num. 33.
רמון פרא
לבנה
רסה
קהלתה
הר שפר
חרדה
מקהלות
תחת
תרה
מתקה
חשמנה
מסרות
בנויעקס
הר גידגד
יטבתה
עברונה
עציון גבר
מרכר סין
קדש
הור הר

(c) 2007 Ministerio de Cultura

te Hor, post Aaronis curatas exequias profecti, venerūt in *Salmona* umbrosus locum: ex quo in *Phunon* perrexere, cui loco prospectus nomen dedit. atque ex *Phunon* soluentes castrametati sunt in *Oboth*, quod nomen ex loci specie inditum, vtres significat. Inde in *Moab* fines deuentum ad colles qui *Ieabarim* ex eodicti videntur, quod illis transmissis *Moabitarum* ditio concluderetur. Collibus illis profectos *Dibongad* excepit, quod prosperam fortunam Gentis vocabulo sonat. Inde porrò in *Helmondelathaim*, quod duarum caricarum absconsionem significat, castra mouere: atque ex illo loco montes petiere, *Aburim* à transitu dictos è regione *Nebo*. Ex *Abarim* spatiosos tenuere campos, quos à gente, cui addicti fuerant, *Planities Moab* dicitatos legimus. ibidem nullo certo loco commorati sunt, sed breuibus itineribus nunc hanc, nunc illam partem occupabant, à loco *Eth-haiesmoth* dicto, vsque ad tractum *Sitim*, ab earum arborum copia vocatū. His planioribus locis sese interim continuere, dum *Iordanem* ex Dei oraculo traicerent.

SVMMA TERRÆ DESCRIPTIO. CAP. II.

Omnia ex antiquis promissis adscripta Israëlitis regio quatuor insignibus terminis definita est, ab ortu fluuio *Euphrate* per montes *Galaad* ad *Iordanem* vsque, qua flumen in mare *Salis* influit, & ipso mari, quod *Salis* appellatum esse docuimus, per *Ascensum scorpionum* vsque ad *Cades-barneah* communia cum *Edom* confinia habuit. inde verò flexo termino per *Adar* & *Hafemona* ad vsque fluuium *Ægypti* dictum, meridiani regionis fines statuebantur cum ipsa fluuij ripa, vsque ad magnum mare producti. Occidentale latus maris littus continuum clausit vsque ad *Sydonē*. inde verò ad ortum conuerso cursu ad inotem altissimum, cui nomen *Libano* fuit, terminus *Aquilone* spectabat, qua mons ipse longè producit per *Emath* ad terminos *Sedada*, & deinde ad *Sephona* & *Ennom* urbem. Quanquam verò ad *Euphraten* fluuium promissæ olim ditionis locus proferebatur, tamē ad *Dauidis* vsque regis ætatem nullus ex *Israëlitis* eas regiones expugnauit, quæ à *Iordane* per *Libanum* ad *Euphraten* pertinent. Nam postea *Dauid* *Ará Soba* rege *Adar-ézer* superato, sub iugū misit, & *Aram Damasci* regem quoque cum vicisset, in ipsa *Damasco* milites prædarios constituit: antea verò quæ loca illa ultra *Iordanem* in *Israëlitarum* ditione essent, terminus orientalis ab *Enan* ad *Sephama*, ad *Ribla*, atque ad fontem vsque, quem *Græci* *Daphnim* dixere: inde verò flumē *Iordanis* decursu suo terminos ab *Ortu* in mare *Salis* finiebat. Omnia itaque regio, quæ inter *Iordanem* & mare, atque inter *Libanum* & *Ægypti* fluuium iacet, *Chanaan* olim dicta, in possessionem filiis *Israël* concessa fuit, & occupata atque obtenta maxima antiquorum cultorum parte *Iosue* duce, vel interfecta vel depulsa, paucis exceptis, qui postea negotium nec leue nec breue *Israëlitis* fecerunt. Alias etiam *Israëlitarum* termini paulò latiùs, sed ferè in idem recidente ratione definiuntur à mari rubro vsque ad mare *Palæsthorum*, & à deserto ad fluuium vsque *Euphraten*. Regio ipsa latior est ultra triplum, quam vbi longissima est. Namque à mari ad *Iordanem* trium dierum iter, ad summū constat, atque in summa à *Ioppe* portu ad *Traionos* montes sexaginta millia passuum connumerantur: mediū autem ferè hoc spatium *Iordanis* interfluit. *A Libano* autem ad fluuiū *Ægypti* compositis itineribus octo, vix pertransiri spatium est. Ideoq. cum de magnitudine regionis integrè agitur, ab *Aquilone* ad *Meridiem* mensura ducitur, siue à *Dan* vsq. ad *Bearsébagh*, centum & sexaginta passuum millibus, à se inuicem distante vtroque loco. Montes habet præcipuos *Hermó* ad *Orientem*, & *Thabor* ad *Occidentem*, eosque ma-

ximos & editissimos, quorum alij vel brachia, vel partes, vel ramenta sunt. Nam *Ebal*, *Beth-horon*, & *Mispha* siue *Maspha*, & *Bethel* ad *Hermon*, *Gelboe*, *Gerizim*, *Sarona*, & postremus, ac mari proximus *Carmel*, ad *Thabor* referuntur. In maximis illis montibus leones, lupi, cerui, vsi, aliaque feræ cubilia, latibulaque habent. Terra omnis, quamuis non ita magna, tamen quia frequentibus montibus, vallibusque referta, ijsque omnibus summa fertilitate nulli terrarum angulo cedentibus, multis alendis urbibus, & oppidis, ac pagis ferè innumeris, satis comoda oportunaque aded est, vt gentili ipsorum cultorum dicendi more, lacte ac melle fluere dicta fuerit. Vicinos habuere ab ortu *Madian* & *Amalec*, & ceteros *Ismaëlis* filios, qui *Oriëtis* populi ab incolis huius regionis vocabantur; ab occasu *Palæsthorum* infensos perpetuo hostes; à meridie *Arabes* & *Ægyptiorum* vltimas terras, ab *Aquilone* *Sydonios* & *Emathæos* atque *Aram Damasci*.

DE DVABVS TRIBVVS REVBEN, Gad & dimidia tribu *Menasse*.

Seon *Amorrhæus* genere ultra *Iordanem* ditionem occupabat, sub rege *Amon* victo expugnatam: Is enim ex familia *Rephaim*, montana loca secundum *Iordanem* tenebat, qua *Hermon* tenditur, vrbesque *Astaroth* & *Edrai* regias in illo montium tractu, vnde productis finibus ab *Aroër* vrbe secundum *Arnon* fluminis ripam sita, multas atque magnas vrbes obtinuit, regiam postea sibi constituit *Hesebon*. Huic proximus cõfidebat *Og*, cui omnis terra *Bassan* regnum erat. fertilissima autem vtraque regio fuit, & armentis pecoribusque alendis apprime opportuna. Hi autē duo reges ab *Israëlitis*, quorum iter impedire magnis in expeditionem productis copijs tentauerant, victi, occisi, regno atque opibus omnibus expoliati sunt. Illorum verò regionem omnem duæ *Israëlitarum* tribus *Reuben* & *Gad*, cum dimidia *Manasse* sibi propter pascuorum commoditatem exoptatas, Dei beneficio obtinuerunt. Etenim *Reuben* totum regnum *Seon*, *Gad* verò & *Manasses* parti, id quod præterea erat *Seon* regis vsque ad *Bassan* ad habitandum est concessum. Igitur *Reuben* tribui, *Aroër* prima vrbs, sortisque suæ terminus à meridie contigit, ad *Arnon* fluuij ripam sita. Ab *Aquilone* verò extremam magni nominis vrbs *Hesebon* regia fuit, ab occasu *Hermon* montes, qui *Iordani* adiacet flumini, atque ab *Ortu* *Edom* regiones atque *Arabum* solitudines. Hi etiam latam atque fertilem vallem inter *Hesebon* & flumen sortiti sunt. vrbes habuere præcipuas, *Aroër*, *Iahassa*, *Medeba*, *Misor*, & *Bagal-meghon*, non procul à torrente, qui ex *Edom* montibus erumpens in mare *Salis* defluit. Præterea *Chiriathaim*, *Mephaath*, & *Beth-iesimoth*, *Cedimoth*, *Iethson*, *Lassa*, & sitam in campo *Bosor*, *Sarath*, *Afar*, *Sebama* & *Phasga*, *Bethphegor*, *Asedoth* & *Hesebon* regiam, & quæ inter torrentem atque *Edom* montem campestres vrbes appellabantur; ab illis autem illæ vrbes partim instauratæ, partim conditæ fuere, aut alijs nominibus appellatæ, *Hesebó*, *Eleale*, *Chiriathaim*, *Nabo* & *Bagal-Meghon*. Tribus autem *Gad* communes cum *Reuben* terminos à *Meridie* habuit, ab occasu montis *Hermon* partē, qua *Iordanis* defluit, perpetuā vsque ad terminum maris *Chinereth*, ab *Aquilone* dimidiam *Manasse* tribum, ab *Ortu* verò eos montes, quibus *Edom* atque *Arnon* regiones ab *Arabum* vasto tractu dirimuntur. Vrbes præcipuas habitauit in ipsis propè finibus *Debir*, *Aroër* alteram ab illa *Reubenitarum*, & huic oppositam *Rabba*, *Iazer*, *Mahhanaim*, *Esebon*, & *Mispha*, *Ramoth* & *Aram* & *Socoth*, in media autem regione, atque in vallibus ipsis *Saphó*, *Phanuel*, *Bethanim*, & in mótano loco sitam *Ramoth Betharam* & *Beth Meurah*. Quæ verò ab his extructæ memoratur, illæ sunt; *Dibó*, *Ataroth*, *Aroër*, & *Roth*, & *Sophan*, & *Iazer*, & *Iibga*, & *Bethmeura*, & *Betharan*, Filii

Gen. 27.
& 28.
Ios. 3. 4
Deut. 11. 23.

1. Par. 18. 3.
Num. 24.
Ezech. 37.
& 38.

Exod. 23. 30.

Exod. 38.

Num. 21.

Ios. 2. 3.

Ios. 13. 24.
Num. 32.

Psal. 39. 15.

Ios. 13. 29.
Num. 32. 39.
 Filiis Machir, hoc est, dimidiæ tribui Manasses, cætera omnia loca adscripta, inter Bafan & Ará Damasci iacēt, initio à Mahanaim sumpto, quibus postremæ secū dū terminos vrbes fuerunt, Ephron, Iassan, & Astaroth, Iabes Galaad, Edregi & Bosra, Bagal Gad, & Hermo-
Num. 32. 39.
 nim. Horum ditionis erat omnis ille ager saltusq; Bafan celeberrimus, & ad rem pecuariā exercendam maximè opportunus & cōmodus, & dimidia pars montium Galaad, quæ in occasum prospectat. Ex filijs etiam Manasse vnus Iair, victam à se bello atque occupatam Bafan agri partem, quam diximus, septuaginta oppidis captis, atque instauratis frequentem reliquit, quas de suo nomine Hauoth-Iair appellauit. Alius autem ex Manasse liberis Noba dictus, expugnata à se vrbi Canath, nomē etiā indidit suū Nobab siue Noba.

TERRÆ DIVISIO IN OCTO TRIBUS ET DIMIDIAM, ATQVE TRIBUUM SINGULARUM DESCRIPTIONES.
 IVDÆ SORS. CAP. III.

CITRA Iordanem fluuium quidquid terræ ad magnum vsque mare iacet, octo tribubus & dimidiæ per sortes diuino oraculo adscriptū, atque Eleazaro sacerdote & Iosue duce ministris distributū est. Prima autem omnium Iudæ fors educita est, cuius, in descripta terra, fines hoc modo constituti fuere. Ab ortu mare quod Salis appellatur, qua littus porrigit ab ipso Iordanis influentis ostio ad extremum vsque finē, possessionem illam à Moab atque Edom dirimebat. hos enim vicinos illa ex parte Iudas habuit. deinde verò à maris extremo littore paululum producebatur tractus ad vicinam vsque Hor montis solitudinem, non longè ab Arad vrbe, inde ad meridiem versus, atque ab ortu ad occasum procurrens, omnibus illis montibus, quos vno nomine Hor dictos, plura deinceps distinguūt nomina opponeretur. Sunt autē præcipua nomina, Cades Barnea, mōtis & vrbis in eo sitæ, & Maon mōs, & Pharan atq. Sinai, tandē cum decursu fluuij Ægypti, siue Sihor in mare magnum descendit: terminus hic à meridie est. Ab occasu verò maris magni littus vltra portū cui postea ex vrbe iuxta condita Ioppe portus nomē fuit. Ab Aquilone tractus omnis, qui inter mare magnum & Iordanis ostium est, sed obliquo & ferè tortuoso fute definitus. Primum nanque per Iaphiæ montes translatus, penè rectè ad Saronæ montes procedit: deinde Ypsilon literæ modo ad dexteram diductus rectus etiam procurrit vsque ad obiectos etiam montes, qui cultoribus Ephron montes dicti sunt, ab hisq; deflexus aliquandiu ad Austrum tendit ad lacum vsque Nephthoah dictum. à quo rursus ad Ortum contendens, per obiectos montes traductus, ad Iordanis vsque ostia perferebatur. Præcipuas in finibus ipsis vrbes habuit, in orientali Bethagla, & post torrentem Agallim, Apeca & Engaddi, quæ alio nomine Hafasonthamar à palmarum præstantia & copia dicebatur, eratq; locus copher & balsami fertilis; deinde ea quæ ciuitas Solis appellabatur, & Acrabin à montiū nomine dicta, à meridie verò postremas habuit vrbes, Cabseel, Eder, Iagur, Cina, Dimona, Adadah, Cedas ab Amorrhæis quōdam conditam & inhabitatam, Assor, Iethnan & citra Gozeos montes Ziph, Telem, Beatol, Afor noua, Carioth, Gefron, Amat, Sama, Molada, Afergada, Hassimon, Bethpheleth, Hafar-sual, Bersabee, Baziotha, & Baala, & Im, & Essen, Eltholad, Cesil, & Harma, & Siceleg, Medemena, Senfena, Lebaoth, Selim, Enrimon. Ab occasu secū dum maris littus, vrbes Iudæ forte obtigerant, postremæ Palæsthinorum præcipuæ, quas aliquando expugnauere, iterumq; amiserunt, Gath, Gaza, Acalon, Aczib, Azotus, Iebneel, Iefan, & post longum tempus condita in portu Ioppe. Aquilonari in termino sitæ fuerunt, Iebneel inter mare & Bagalæ montes, qui alio nomine Iaphrah montes dicti sunt, Tamna ante

montes Iarim, Bethfemes, à solis vi sic appellata, Chelton & Bagala, alias ob sylvarum magnitudinem Chiriathiearim dicta, Zachariæ prophete filii Ioiada sacerdotis patria. & iuxta eam vrbes Gigath, in qua arca fœderis aliquandiu fuit: qua verò terminus ad Ephron mōtem flectitur, Sonan, post quam lacus Nephthoah erat: deinde iuxta montes amœnissimis hortis illustribus vrbs, cui nomen fons innatus fecit Enganim, post Ciriathsepher Debir appellata, postquam ab Othoniele Calebi nepote capta fuit: vltèrius Iebus, quæ & Salem & Ierusalem dicta, in montibus sita, ab ortuque monte oliuis confito ornata. inter vrbes & montem Cedron torrens decurrit. deinde est conuallis filiorum Enō, & fons rogel, & fons Solis, & vallis Achor, & rupes Bohem à filio Reuben dicta, & Betharaba, & Bethagla vrbes. At verò interiores vrbes habuit Iudæ tribus, peragrata ab Ortū cœpta, Bethlehé, paruū oppidum, sed clarissimorum virorum natalibus insigne, Abefan *Iud. 11. 9.* iudicis, Booz, Isai & Dauidis regis; maximè verò Iesu *Ruth* Christi, & Turrem gregis, Betharaba, Betharath, Ziph, cui desertum vastū adiacebat, Modin, Sior, Nephthan, Izrael, Bethsura, Thecua, saltubus & syluis, pastorumq; frequentia celebris, magis autem clara Amosi vatis natali solo, Hebron, Egron, Lucdar, Ianoa, Acain, Efan, Memra siue Menra, Thamna, Gaba in Gozen monte sita, Othan ad radices Carmel, quæ pars Gozen montis vinetis confita fuit. Nephthan, & ciuitas qua Solis dicebatur, Harama in monte posita, vnde & nomē accepit, & superius etiam Hafargad non longè à specu magno, quæ Odollam spelunca est appellata, & Hassenum, Adulam, Socho, Bethul, Dan, Anab, Beth-pheleg, Gilo, Iether, Cesil, Dabir, Ciriath-senna, Elthola, Hafar-susal, Bagala, Hafar Soghal, Aman, Magdalgad, Hadassa, Adelasa, Bethharama, Bethiephiboth, Chebec, Sama, Baloth, Sifelec, Leheman, Masseph, Iectel, Chaim, Bethmarchaboth, Ain, Molada, Delean, Zecho, Thaman, Saraim, Adithain, Saroen, Gederoth, Bala, Iagor, Maceda, Gethremmon, Bane, Baala, Iethla, Remmon, Bethlebaoth, Labana, Ether, Geric on iuxta lacum, Elon ab vlmorum copia sic dicta, & Aialon, Athar, & Serfena, Tamna, Ieptho, Elon, Aeron, Themna, Baschat, Mamma, Bethdagon, Gethela, Lachis, Afan, Esna, Chebon, Gederothaim, Salabim, Zanoab, Arna, Gera, Sabag, Secron, Aracon, Lebna, Nesib, Aczib, Marefa, Asthaoth, Afen, Cesil, Gerara, Sur, Iehud iuxta Baala montem, Acharon, Aczib, Acalon, Baala in extremo termino, Iania supra Ioppen, Enrimon, non procul à fluuiio Ægypti malogranatis nobilis & Setim. Fuerunt præterea alia vrbes & oppida, plura in hac tribu vel olim condita, & postea amplificata, vel à nouis incolis constructa. Atque hæc Iudæ tribus fors, quæ ad Austrum omnis erat, peragrata à nobis est. Latissimam omnium partem hæc tribus sortita est, Australem, vt diximus, totam: vinetis & pascuis locis frequentè, ideoq; iuxta *Gen. 49. 10.* oraculi sortem vino ac lacte abundantè, munita multis *Iosue 18.* *Iudic. 1.* in locis naturæ opera fuerat olim Chananæorum, Phezeorum, & Iebusæorum ditionis. Quanquam verò prima & antiqua Iudæ tribus ratio, hoc quem descripsimus modo habuerit; tamen populi crescentis cultura, & temporum decursu multis partibus & locis mutationem & incrementum aut ornamentum accepit, vnde in alijs auctorum scriptis, præter Iosue, qui distributionem primam definitam reliquit, multa obseruauimus, quæ operæ pretium facturi videmur, si lectoribus breuiter indicarem, vt aspici, cognosciq; dignissima. Illud autem præfari principio placuit, auctores omnes, qui post discessionem Iudæorum & Israëitarum scripsere, maximè qui ex alia gente fuerint, aut qui postremis temporibus post Babylonicam transmigrationem de his regionibus aliquid differuere, ferè toti regioni, in nouem quondam tribus diuisa, Iudææ nomen vel Palæsthinæ vel Syriæ Palæsthinæ adscripsisse, aut diligentiori partitione in tres tantum prouincias

di. Iuxta Iudæam, Samariam, & Galilæam. Deinde non omnibus locis suum situm exactè à veteribus fuisse adnotatum. Igitur quæ post mortem Iosue varijs temporibus commemorata adnotantur, sunt; Medemena, eademq; Memnonis proxima Hazzab, & Bethdagon non procul à Iamia, & Gabaath, Ceilæ adeò vicina, ut Habbacuc vatis sepulchrum, vtraque sibi vendicet; Halul villa Hebron proxima, & Eschol vallis cum torrente; Theorah oppidum, de quo iam diximus, & saltus vasti inter Ierusalem & Engaddi, in eoq; agro Asphar lacus, & super Thecuâ ad Ortum Ieruël vallis, Beth-anabal, & Aorabi in terminis Iudææ ad Orientem & Arath non longè à Cades agro, cuius regem infestum Israël aliquâdo sensit, ibidemq; Barath, Arith in Diroma locus David præsidio insignis, & iuxta eum Althamech, & in agro Ierusalem Bethsam siue Asam vicus. Puteus siue fons videntis me inter Cades & Arath, Bare siue Bera siue Beroëa vrbs inter Ascalonem, Azotum, & Ierusalem, quæ Ioathan filio Ierubaal latebras dedit, Abimelech fratris scuitiam fugienti, & in eodem tractu Baaldezel vicus iuxta Bethfemes siue ciuitatem Solis, berat bethur, & bezech Palæsthorum siue bezedim & Challis vrbs, & rupes Ethan, vnde Samson ad Philisthos demissus est, & prope rupem Ebezinthia locus, & Phatura villa non longè à Gaza & Sephir prope Ascalonem, befferon, quæ postea bethsura, Ierosolymorum præsidium ad vallem Rephaim in montibus situm. Bethacaris, Syriacè vinearum domum significans, inter befferon & Ierusalem, eadem corruptè bedus Carith & bergazura, & Dessan castellum ad Aquilonem vrbs, & Carnea vicus decem millibus passuum longè ab Ierosolymis. In Gerara agro beer Dan, ibidem Gerara metropolis dicta, & Gurbaal, & vallis ipsa magna Gerar, & putei Iacob multi in ea valle. Inter Ierusalem & Iericho, bethagan qua fugam in desertum Sedechias petebat, & Lacabus vicus in agro Ierusalem, & Salem contra ortum Ierusalem in tractu ipso atque vicinia Ierusalem, bethania villa ad Austrum montis oliuarum duobus passuum millibus ab vrbe distans, & fecus villam Bethphage, inter quam & vrbs collis est montis, & Turris gregis siue Geder non longè à bethlehem Ephratha, monimētum olim sceleris Reuben aduersus paternam domum pudicitiam admissi. Hic pastoribus angelus Christum nuntiabat natum, in eadem regione Rama locus inter Techoâ & Hebronem Gabrata sepulchrum Rachelis sortitus locus. In agro vero Hebronis Luza & Ogyfoi regio Cananæorum olim vbi Agar Abrahæ locata dicitur. Et Malatha vrbs & Maseroth, vbi aliquando David in speluncis latuit, ibidemque Siphemoth locus: & Abel Misraim, id est luctus Ægyptiorum. Et Asedoth siue Asdoth locus: in ea regione Enacim fuerunt, quorum reliquæ in Gad & Asdod mansere. Ad fines australes, Petra vrbs antiqua, alia ab Arabum Petra in Ægypti confinio. Param desertum in ambitu Maon & Carmel montium ad Austrum spectabat. Sunt & alia minoris notæ loca, tamen vel cōmemoratione, vel rei in illis gestæ monumento celebrata, ut bethsalisa in Tamnitica regione, & Bozor torrens ad Austrum Siceleg. Post Chiriathiarim sunt castra Dan versus Ierusalem, quorum etiam nomen est bethmaacha. Nobe etiam vrbs fuit sacerdotibus adscripta, inter Ramath beniamin & Ioppen, quæ Saulis in sacerdotes crudelitatem testata est. In agro Maresa vallis fuit Zaphatha; alijs Sephala dicta à depressione, eadem etiam Rephaim vallis dicta; in eadem valle ad iada vrbs. Apud bethfemes locus castrorum Philisthijm indicabatur aphech nomine. Ebenhazer lapis adiutorij dictus prope Bethur. Circa Mare Salis Sohar est, siue Schor, quam Lot Sodomiticum incendium fugiens, petiuit. Iuxta eam ad Aquilonem fuit Nimrim siue Benamrim, & in Iudæ montibus, qui ad Seir ascendunt, ad vsque Baalgad erat mons Lenaus dictus, Casphim vrbs munitissima super Iab-

niam ad ortum in Dan tribu, atque in eiusdem tribu termino occidentali, Eleutheropolis, quam Elthola quondam dictam putamus, itinerarij Hieronymiani notatione insignis: in eadem tribu Dan ad Ortum versus Ierosolymam Malatha fuit.

SIMEONIS TRIBVS SORS.

SIMEON & Leui nullam certam hæreditatem pater Israël assignauit: Sed diuidam, inquit, eos in Iacob, & dispergâ eos in Israël: igitur à Iudæ tribu, cui latissima præter cæteros contigerat fors in, hæreditatis partem admissi Simeonis filij, terminum à meridie occasum versus habuerunt Beerseba & Seba, qui per Molada in Haferual ascendebat vsque ad Hassem, & Bethul, & Eltholad, & descendebat ab Aquilone per Siceleg, & Bethmarchaboth, & Barohen vsque ad Sabaa, Baala & Bethrama contra Australem plagam. interiores illis vrbes fuere; Bala, Harama, siue Betharama, Ain & Rhénon & Athar & Asan; omnes hæ vrbs cum vicis, oppidis pagisque suis. Cæteræ verò omnes, quæcunque his intermixtæ fuere, Iudæ tribus ditionis erant.

DAN TRIBVS SORS.

DAN etiâ ita Iudæ confinis habitabat, ut tribus partibus ab Ortum, Occasu & Austro terminos cum illa tribu communes haberet, ab Aquilone verò partim, hoc est, Ortum versus cum Biniamin, partim verò cum Ephraim limites iungeret, atque ex ea parte non magnis tamen spatijs mare contingeret ad Ioppen. Habuere autem vrbs limitares, ab Ortum Sorah siue Saraa, deinde versus Aquilonem, Esthaol & Girsemes, ad Austrum Selabim & Aialó, & Iethla: interiores vrbs memorantur inter primas, Eló, Themna & Acron, Eltheche, & Gebethó, & Balaad, & Lud, & Bane, & Barac, & Gethrimon, & Giarcon, siue Ghericon sita ad lacum, & Arecon tractu vsque ad mare, cuius vicinia effectum est, ut nauigandi studio teneretur illa postrema regio. Habuit insignem virum tribus hæc Manue patrem Samson de stirpe Dan. Quæ verò posteriorum temporum loca obseruata, præterea apud hæc tribum accepimus, fuere Iabnia ciuitas, quæ & ipsa Iebnaël, vel non procul à Iebnel fuit, & Sored torrens qui urbem Esthaol præterfluebat, & Capharzarid vicus, & Sarea vrbs, & Gederoth siue Gedrus oppidum postremis seculis Cedro, ut videtur, dicta, & Sechrona, & Modin oppidum Hasimonæorum, qui & Machabæi dicti sunt, patria; quorum sepulchra illustribus septem pyramidum monumentis, eodem loci visuntur. Sed non contenta his terminis, quos primùm sortita fuerat Dan tribus, ad Libani vicina loca procurrit, atque in Afer & Nephthali fortibus eam partem inuasit, quæ Lais siue Lesem ditionem definiebat, & à Chananæis diu occupatam expugnauit; in eaque populi sui partem, tanquam coloniam, constituit, cui mutato nomine Lesem suæ tribus auctoris nomen indidit, Dan, terminosq; sibi constituit, ab agro Emath vrbs magnæ ad Libani ostia vsque ad Sydoniorum terminos, agros. in ea regione postea commemoratas inuenimus Samanam ad Libani radices & Cades, & Acadin, Helim & Orez, ipsa autem Dan ad Iordanis fluuij caput sita fuit. Huiusmodi autem inuasionem à filijs Dan efficiendam antiquus omnium tribuum pater in prædictionibus significauerat. Fiat Dan coluber in via, cerastes in semita mordens vngulas equi, ut cadat ascensor eius retrò. Fuerunt autem duæ extremæ totius terræ Israël vrbs, Dan ab Aquilone & Beersebag ab Austro, atque ideo cum de vniuersitate Israëlitarum, vel de terra ipsa omni, mentio fit; harum duarum vrbiū nomina & regiones commemorantur.

BENIA-

BENIAMIN SORS.

BENIAMIN à meridie eisdem fortis terminos habuit, quos Iuda ab Aquilone vsque ad Tamna, quæ ultra montem Saronæ sita erat, namque ea parte finiebatur omnino terminus Australis Biniamin, & cum Aquilonari termino in acutum angulum coibat, ita ut alterum Ypsilon cornu Australis, alterum verò Aquilonaris efficeret; ipse verò angulus terminum, à mari, hoc est, occiduum constitueret, ab Aquilone verò filiorum Biniamin ferè rectus ad Iordanem vsque procurabat, nisi quantum in montibus Bethel & Ephraim, nonnihil flectebatur, vbi in Iordanem deductus esset, Occidentalem fluminis ripam vsque ad ostium secutus, Orientale claudebat latus. Transibat autem terminus per montes Saronæ, & Atharoth Adar, & Bethel, & vallem Bethauen, & Anathoth, & Maspah, & Ebal. Vrbes & loca celebriora in terminis fuere ad Austrum, Betharaba, & conuallis Enon, & pars Ierusalem, & Enfemes, & Eleph, & En-rogel, & vallis Hinon, & Nobe, & Beeroth. Ad Aquilonem verò versus Ortum tendentibus visebatur, Baamoth & Ierephel, Recem & Amofa, Bethauen, Bethel, Anathoth Ieremiæ prophetæ natale solum, Maspha siue Mispa, iuxta torrentem Cherith. Interiores verò vrbes ab Ortum recedenti cœptæ fuerunt, Iericho, Bethagla & Hai, Chafis, non longè à conualle Hinom, Gebgath, Samaraim, & Kiriath Sela, Almon, Gabba Saulis, id est, collis Saulis, iuxta quem lapis siue rupes fuit notabilis, sub qua Dauid, antequam postremum à Ionathâ digrederetur, latuit. est & in eodem agro lacus clade Palæsthorum, quos Dauid superauit, memorabilis fuit & altera Gabba Biniamin toti ferè tribui aliquando funesta vrbs, ob violatam Leuitæ vxorem. Fuere præterea aliæ mediterraneæ vrbes, vt Auin, Ceila, Aphera, Ophra, & Gabaon in Silo monte sita, Caphra, siue Cephira, & in monte Ephraim, Rama, quæ Saulis ciuitas appellata est. Et Mispha Samuelis domicilio illustris in eodem monte Silo, Irpheel, Tharela, & Segla. Quæ præcipuè in huius tribus locis præter ea quæ iam recensuimus memoranda occurrunt, sunt duæ rupes in agro Gibgah, quarum alteri nomen Boses, alteri verò ab acumine ac dentis similitudine Sennah, quas Ionathan cum famulo aliquando difficillimo labore conscendit, admirando tamen cædis in hostes fugatos factæ exitu. Est & Rimon petra inter Ierusalem & Iericho, & Baalthamar, quo loco Isiaëlita in Biniamin tribum vlciscendi sceleris causa, vbi conspirassent, castrametati sunt. Sors hæc angustior ac breuior cæteris ferè omnibus fuit, sed quæ soli vbertate breuitatem compensaret, sicut scriptum est: Biniamin lupus rapax, manè comedet prædam, vesperè autem diuidet spolia: quod & ad illud etiam Gabaitarum facinus referendum est. ad Iebusæos antea pertinebat huius regionis pars quæ Ierosolymam respicit.

FILIORVM IOSEPH SORTES.

DVOBUS filiis Ioseph, Ephraim & dimidiæ tribui Manasses sors tertia obtigit, ultra Iudæ & Biniamin ad Aquilonem: sed Ephraim longior & maior omnino terræ pars est tributa quàm Manasse, cuius dimidiæ tribui ultra Iordanem sors ampla contigerat. Fuerunt igitur Ephraim termini meridionales à Iordane ad mare, idem qui Biniamin Aquilonares à fonte celeberrimo & vnico, quo Hiericho agri fertilissima pars irrigatur per extrema Ebal montis, transibatq; per montem Canhadema, & per ramenta montis Silo ad Archiatharod montis partem eius, quem Atharoth-adar appellari in Biniamin tribu exponebamus, & per Iephlethi, & per terminum Bethoron inferioris, & per agrum Gazer, quæ Cananæorum vrbs fuit insignis, quos non illo tempore expulerunt Ephraim filij. Deinde terminus ad mare pertinebat, angusto satis tractu: à mari termi-

nus Aquilonaris per Bala montem transibat ad urbem, cui ex fonte nomen factum fuit, Enthaphua, hoc est, Pomorum fons; cuius aquæ regionem irrigabant in Manasses agro pomorum mirè fertilem traiecto torrente, qui antiquo nomine Arundineti torrens, & postea Torrens Ephraim dicebatur, cum ipsa Arundineti valle post En-Thaphuah, ad Garizim montes & Bethoron superioris terminos, atque inde ad Thanach Silo, ac tandem ad Iordanem perueniebat. Orientalem terminum Iordanis constitueret, à Thanach Silo vsque ad Ianoah non longè à mari Salis. Vrbes in ea præcipuæ fuerunt; Tanach Silo, Ianoah, Ephraim, Baal, Aslor, Bethauen, Bethoron inferior, in Orientali & Australi limitibus, En-Thaphua, Bethoron superior, quæ conualli illustri dictæ imminebat. Interiores vrbes ab ortu legentibus erant, Iebfam, & illa postea Ierosolymorum & Iudæ regni, ac totius nominis & rerum summæ æmula Samaria; Silo, tabernaculi sacri olim locus; Sichem, hospitio Abraham primùm nobilis, sed insigni cultorum clade per Iacobi filios accepta memorabilis, duodecim filiorum Israhælis sepulchro vicino insignis, cui Selmon mons imminebat, & Salem altera, ab illa Ierusalem, clara olim Melchisedech rege ac sacerdote Dei superni. Regio montuosa est, sed eximia, tam in vallibus & campestribus, quàm in montanis locis, feracitatis. culturam admittit facillimè, & summa cum colètium vtilitate. arboribus plena fuit, tum syluestribus, tum etiam fructiferis. aquis dulcibus abundat, & amœnis pascuis, vnde pecoribus, armentisque frequens, lactis copia, & bonitate nulli ex alijs concedens: viris passim referta, & in vrribus, & in agris conspiciebatur, vnde & paternæ ad precationis atque promissionis ex diuino oraculo hæres illa gens fuit, dum suam illam sortem non irritato Deo obtinebat.

MANASSE SORS.

DIMIDIUM ferè eius tractus, qui est inter Iordanem & mare magnum dimidia Manasses tribus obtinuit, eam, videlicet, partem, quæ ad mare attinet: ad læuam enim Aser tribus, ad dexteram Ephraim pars, ad ortum Issachar, ad occasum autem ipsum mare, habebat; nempe terminis hoc pacto ductis: ad læuam qua Aser adiacebat, Machmathath recta per traiectum Cifon fluuij brachium ad Thenach vsque: deinde ad mare per Carmel montis partem. erat autem ad dexteram idem Manasse terminus, qui Ephraim ad læuam fuerat, à mari iuxta Sihorbanath, & traiecto torrente Ephraim, qui ex Silo in mare sub montibus Carmeli decurrit, & per vallem Arundineti, & agrum Thaphua, ac donec in confinia Issachar deueniretur, iuxta Thaboram oppidum, vnde recto ductu terminus ad Thabor montis partem, iuxta Machmethath tēdebat. Vrbes præcipuæ & antiquissimæ in hac tribu fuerunt; Bethsan, Machmatha, quæ eadem Michmas, Endor, Ieblaghah, Magedo, Nopheth, & Thanac, & Gethrimon, Bethsan, Dor, & Sior, ac Siorbanath. Posteriorum verò temporum vrbes & nomina in hac sorte fuerunt; Dothaim, & Galgul, & Bethulia, Iudith insignis formæ, pudicitæ, fidei ac fortitudinis fœminæ patria, in monte sita, qua mons occasum respicit, ibiq; fons insignis; Helma, Helmó, & Efdrelon, in capo Magedo, Abelmeholach sita in Aulone mōte, vbi Elifau prophetam natum legimus, & Hebath & Bethsecha, & fontes torrentis Cherith, latibulum aliquando Eliæ: Lebona & Luz altera ab illa Bethel, Armathaim siue eadem Ramatha Samuelis patria, quam Arimathæam Syri dixerunt, & Capharsalama Machabæorum tempore notissima, cui postea Antipatrida nomen fuit. Aruir villa & Gebarimon, & Cuphne vrbs magna tri ginta quinque stadijs à Bethoron seposita, & Ammua villa, & Bezech, & Hammorch collis Hermonis minoris, vbi castra Madianitarum fuere, & Baa-

Ios. 18.

I. Reg.

Gen. 49. 27.
Iudic. 1. 21.

Ios. 16.

Iudith
1. Machab

zor, in cuius agro Abfalonis greges erant. Et Baal Ierolim Dauidi ad castra delectus contra Palæstinos & Bamah locus tabernaculi in Silo, aliàs Bamah Gibgoa dictus. Multa etiam in hac regione, postremis Iudæorum ferè temporibus habitata seruauimus, vt Thebe oppidum, non procul à monte Silo, & Phaselum oppidum in Aulone, Iordanus vicus non procul à Iericho, Eduma, Magdal, Sina, Amathus vicus ab aquis calidis dictus. Sed hæc nomina & oppida antiquæ fortis Ephraim & Manasse limites excedebant, atque ad ea secula referuntur, in quibus tribus omnes in tres regiones confusæ erant, Iudæam, Samariam, & Galilæas. Namque hæc omnia Samariæ ditioni adscribebantur, quæ ab Herode restituta, Sebaste dicta est. Ex hac ratione fuere, Bethahad vicus Samariæ in angusto loco situs, vnde & nomen accepit, & Thebath & Bethseca huic proxima, Chelma & Chelmon prope Bethuliam, Efdrelon etiam sub Dothan in campo magno sita, vrbs & campus ipse eodem dictus nomine Efdrelon. In monte etiam Ghebal olim Baghal-berith templum fuerat, quod Alexandri tempore restitutum, sacerdotes quidam feditioni, Ioui Olympio hospitali consecrauerunt, qui & Bethel-berith quondam dictus est. Huc etiam per ea quæ diximus tempora, pertinebat Ierichus, non iam vrbs, sed castellum, & Trax castellum, non longè à Ierichonte, & huic proximum Tyrus castellum, & Socoth à tabernaculis Iacob prope Sichem dicta, & Gaas mōs iuxta Tamnam, Iosue sepulchro illustris; & Arima locus ex Abimelec infidiis nobilis, inde enim impetum fecit dux ille in Sichem; Phasso, Ptolemairus, Sanim vici in agro Samariæ, Ierosolymam versus, Laba paruum castrum, Aphec vrbs Palæstinarum olim castrametatione occupata, Gilim, Achabi oppidula & Aiolim dicta, olim Aialon in monte Cheres, & iuxta aquas Merom, Araba, Afer, & Berothi, & Bethabara, Bethasitha, & Seredath, Seroratha iuxta Aulonem, Deiersa ad aquas Meron in Issachar olim agro. Ephraim, mons in qua Sechem oppidum, Ephra, & Ophra in montibus Ephraim, Gur, pars montis Ieblagam. Rooba oppidum in tribu Manasse, Salumnias vicus & Samir in termino Issachar, Thirsa regia & Adarsa, vicina Bethoron inferiori, Adaser oppidum, Bethel etiam huic parti adscripta est, dicta etiam Excelsum Silo, Gittah vicus inter Antipatridam, & Ramah, Hai, & mons illi ab Aquilone oppositus, in quo Iosue castrametatus est; Sebarim etiam, ad quem vsque locum viri Hai persecuti sunt Israelitas in descensu viæ ad Iericho. Atque soli agrorumque vbertas, cælique temperies vtrique Ioseph filio obtigit, admirabilis, testamentique legationi olim à patre Israële designata, apprime conueniens, non modò situ ipso, & regione, sed prosperitate; rerum copia, populique frequentia, sicut scriptum fuerat. Filius accrescens Ioseph, filius accrescens, & decòrus aspectu, Deus patris tui erit adiutor tuus, & omnipotens benedicet tibi benedictionibus cæli desuper, benedictionibus abyssi iacentis deorsum, benedictionibus vberum & vuluæ. Gens ipsa reliquas tribus Israël sibi familie splendore & dignitate cõparatas despiciebat, propter summum in auctore suo Ioseph, omnis animi magnitudinis rerum gestarum gloriæ ac dignitatis exemplum. Adeòque valuit gratia & dexteritate atque consilio humano, vt ex duodecim tribubus, nouem sibi deuinxerit Ephraim.

ISSACHAR NON Æ TRIBVS SORS.

Gen. 49. ISSACHAR affinis fortis accubās inter terminos, vidit requiem, quòd esset bona; & terrā quòd esset optima, & supposuit humerum suum ad portādum. Huic quarta fors obtigit inter Ephraim à meridie, & Zebulon ab Aquilone, Gal ab ortu, & Menasse ab occasu; cuius terminus ab Austro, ex Iezragel amœnissimo & eximie fertilitatis loco per montem Garizim, & Samariæ atque Bethoron vsq. ad Iordanem productus est, idem

qui Ephraim Aquilonaris erat, ab ortu verò limitem Iordanis constituebat, ad mare vsque Cinereth siue Genezareth: indeque per montem Thabor ad Ieremoth vrbs siue Iarmuth, Aquilonaris terminus fuit: ab ea autem ad Iezreel occiduus. In illa vrbes commemorantur ab Ortu recensentibus, Enharada, Bethpassies, Enganim, Haemes, Rabboth, Ramoth, Ahes, Cesion, & Ephraim, Aroer gentium, & Subam; non longè à Gelboe montibus, Salim iuxta torrentem, Chofaloth, Daberet duo oppida ex vicina in Zabulon tribu, vrbe olim extructa, Bethsemes, Hapharaim, Anacharath, Chifon, Zunam, Schesima. Montium in ea nomina præcipua, Thabor & Gelboe partes & Ramoth cum vrbe iam commemorata, & in occidentali termino Carmeli partem. Quæ verò præter commemorata in distributionibus loca ad Issachar sortem relata, aliàs obseruauimus illa fuere; Enabris vicus, & Naim oppidum, & Bethsaida parua vrbs cum eiusdem nominis saltu vasto, Iotapata, non procul à Chinereth lacu. Regiones præterea duæ in huius tribus agro notatæ sunt, Chinereth iuxta lacum, Dalmanutha inter lacum & Thabor, eam interfuit Chifon Silaræ cladis monumentum perpetuum, mira fluuij natura: namque ab Ortu, ex montibus Gerizim, Samariæ, & Gelboe, vnde concipitur, in occasum tendens, post longum decursum diuisis aquis, alterum cornu sui nominis in mare magnum tendit, alterum verò Chedumim appellatum, ad Ortum directè reflectens, Chinereth lacum petit. Apud hoc autem Elias Baalim sacrificulos interfecit. Terra, vt Israël sortes filiis nuntiando prædixerat, fertilissima fuit: sed præ cæteris tributo soluendo impense addicta. s. s. e. Factusque est tributis seruiens. Gen. 49. 15.

ZEBVLVN TRIBVS SORS.

ZEBVLVN in littore maris habiturum esse pater prædixerat, atque ita educta sorte vtriusque maris littus obtinuisse legimus, magni ab occasu, Chinereth ab ortu. Habuit autem à meridie communes terminos cum Manasse & Issachar, præcipuamque in illo latere vrbs Sarith; à qua, pars limitis ad mare magnum decurrebat; pars verò superior secundum Chafaloth Thabor per Medalaa, & Dabereth, iuxta torrentem Chedumim, & Iaphia magna oppida pertinebat. Deinde aduerso flumine per Geth-hepher & Thachasim, vsque ad Remon, inde Aquilonaris terminus procedit: Amthar, & Noa, & Hannathon, quam ad Austrum relinquit, tandemque egreditur in vallem magnam, quæ à latitudine & longitudine Iephthael dicta est. Primæ habitationis in hac regione vrbes præter eas, quæ in limitibus erant, memorantur Careth & Nahalol, & Simeron & Iedala, & Bethlehem, altera ab illa Ephratha quæ in Iudæa tribu fuit; montes in hac præcipui nominis, Chamel ad occasum secundum mare magnum, & Thabor in medio, & quæ partes Hermon minoris citra lacum sunt. Quæ verò post primam descriptionem commemorata reperimus, ea sunt, Ecbathana oppidum in monte Carmelo situm, quod ab ipso postea monte nomen mutuauit, Carmelumque dictum est. Et Capernaum vrbs in regione Genesar, non longè à lacu Genesareth, & fons iuxta Capernaum, qui agros irrigatos à se fœcundat, & Githron quæ antiquos habitatores diu retinuit. Malon suæ olim gentis regia, Georgia, Ruina, & Chaynoth castella, & oppida, Cana minor quæ Galilææ Canah dicta est, atq. illa Iesu Christi humilis, sed nobilissima patria Nazareth in media ferè tribus huius regione sita. Habuit regio hæc præter communem omnibus fertilitatem in aquis Capernaum coracé piscem, quem nisi in Ægypti Nilo nullibi aliàs reperire est. Hæc tribus insignem in omni Israël iudicem dedit Ahialó. Antiquissimi cultores Chananæi dicebatur. Ab occasu Aquilonem versus Sydonis regnum contungebat. Iud. 12. 11.
Iud. 1. 30.
Deut. 33. 18.

N E P H T H A -

Iud.
Iosephus
Iosue
Iud.
4. Reg.

Machab.

Gen. 49. 23.
Iud. 1. 22.

Gen. 49.

Iud. 12. 11.
Iud. 1. 30.
Deut. 33. 18.

NEPHTHALI TRIBVS SORS.

QVOD reliquum est à termino Zebulun Aquilonari ad Iordanis vsque flexum magnum, Nephtali tribus sorte obtinuit: eiusque terminus ab Aquilone fuit Halibath siue Haleph, in angulo sita, qua se tres tribus Nephtali, Affer & Dan contingunt, & per Nehelion & Adami, & Saananim ad Iebnael & Amonider, indeque ad locum sub lacu Iordanis primo, ac tandem ad Iordanem; ab Austro verò, vt diximus, terminus cum Zebulun communis deducebatur iuxta Azanoth Thabor vsque ad Hucboch, & peruenit ad Affer confinia iuxta Chul: deinde terminus in arcus formam declinabat, ab Occasu ad Helaph vsque, habebatque ad dexteram conterminos Zebulun agros ad sinistra Dan; ad Occasum verò Affer, ab Ortu autem Iordanis partem cum lacu minori, ita vt Iordanis decursu cum Iuda coniuncta esset hæc tribus, ipsaque fluminis initio, Iuda verò sine cæteras omnes tribus ab Ortu cohiberët. hoc enim à Iosue significatum arbitramur, sic scribente. Et pertransit in Zebulun contra Meridiem, & in Affer contra Occidentem, & in Iuda ad Iordanem contra Ortum Solis. Præter eas vrbes, quas in limitibus sitas diximus, illas quoque munitissimas habuisse hanc tribum accepimus: Hassdimser, Emath, magnam civitatem & regionis suæ caput. Rachath, Cheneret, quæ magno lacui nomen, vel ipsa dedit, vel ab eodem accepit; & Edemah, & Arama; Asor & Cedus, & Edrai, & En-Assor, & Iabin olim regiam urbem, & Ieron, & Magdael, Horé, & Beth-Annath, & Beth-Sames, & Carthá, balneis salubribus insignè. Quæ verò posteriori memoriam loca in illa tribu fuisse obseruauimus, illa sunt, Sedad, Siphro & Charoseth ciuitas Sifaræ, Bethmahacha, Seboth filij Bochri in Dauidè rebellis furiarum terminus, Abel Mahacha in lato campo sita, munitissima pacisque cultrix vrbs, Beth-Achad, Gabe Hippeo, nouissimis temporibus Legio dicta. Venen Ampelosa Gabacha, vrbes: Berothi & Iamia, parua oppida: Ghalgal, Masaloth, Nephtalis siue Nephtalim, vrbes: Nahson & Acrabim, in qua diu permansere Emorrhæi; Saphoris ciuitas, quæ & Harabih, eadem postea Anthocratorida & Vbama siue Saphama, & Thariach, & Theffalus vicus. Môtium præcipui Thabor, alius ab illo maximo apud Isachar: huic & nomen Itabirim fuit, qui mons sanctus à Petro Apostolo est appellatus; & Afamon qui & Afachron dictus est mons. Locus etiam illustris est introitus Hammath, qua Libanus à Damasco in Hammath portas aperit. Regio ipsa inter Libanum & Hammath vrbs ipsius nomen obtinuit, quæ postea Yturea appellata est.

ASER TRIBVS SORS

ASER tribus spaciosam regionem sorte obtinuit, finitimisque habuit ab Ortu Nephtalim; ab Occasu Tyri, ac Sydonis regnum; à Meridie Zebulun, ab Aquilone verò Dan: vrbesque in finibus Helchath iuxta Dan, & Chali inferiorem, & Bethren, & ad mare Achsaph, & Elmelech, & Amaad, & Mesal; Ramah in ramento Charmeli montis, & ipsum Charmelum, qua parte Siorbanah sita fuit, deinde Ghosa & Aczib ultimam sub Achior quæ ad Zebulun pertinebat. Atque ad Orientem conuerso termino, qui Zebulun Aquilonaris erat, sitæ fuerunt Achsaph, & Beth-Dagon. inde autem tractus producit vsq. ad eam partem agri Zebulun, quæ Iiphthahel vallis dicebatur, relicta ad Austrum Bethemech, & per Nahiel & Chabul, & Abram. Fuere præterea illo tempore vrbes & oppida illustriora, Rohhob & Amon, & Chana maior appellata, è cuius finibus postremis temporibus, illa insigni fide foemina egressa Christum de filia à dæmonio oppressæ liberatione appellabat. Post verò primam illam fortis descriptionem, & diuisionem commemoranda legitur, Giscalam municipium Galilææ, vnde Paulus Apostolus oriundus fuit, & Thoron castella, Sareptam Sidoniorum, & Asor, & Ludin, & Regium

& Sepheth castella, sed hoc postremum inexpugnabile. & Hecco, & Lais siue Lesem, vel Dan vrbs, quæ à filiis Dan possessa est, quamquæ ad Afer pertinuisse dicatur. Valles præcipuas Sennim & Afer, & Crocodilum oppidum, & aliud Bubulcorum dictum, vtrunque in agro Ptolemaidis, cui nomen quondam Acron siue Acri fuerat. Regio ipsa præter maritimum commerciorum opportunitatem frumenti fertiles agros habuit, atque omnibus rebus ad victum commodis vsque ad delicias abundauit. ex montibus ferrum & æs effodiebatur. olei etiam copia præcipue commendati expressit.

DE TRIBVVM SERIE.

TRIBVVM seriem eam teneri oportebat, quam pater Israel moriturus, dum filiis sortes prædiceret, instituit. 1. Reuben primogenitus meus, tu fortitudo mea, &c. 2. Simeon &c. 3. Leui, Diuidam eos in Israel, & dispergam eos in Israel. 4. Iuda, te laudabunt fratres tui, manus tua in ceruicibus inimicorum tuorum, adorabunt te filij fratris tui. 5. Zebulun in littore maris habitabit, & in statione nauium pertingens vsque ad Sidonem. 6. Issachar asinus fortis accubans inter terminos. 7. Dan iudicabit populum suum, sicut & alia tribus in Israel: Fiat Dan coluber in via, cerastes in semita. 8. Gad accinctus præliabitur ante eum, & ipse accingetur retrorsum. 9. Afer pinguis panis eius, & præbebit delicias regibus. 10. Nephtali ceruus emissus dans eloquia pulchritudinis. 11. Filius accrescens Iosue, filius accrescens & decorus aspectu. 12. Biniamin lupus rapax, mane comedet prædam, & vespere diuidet spolia. Hæc series tribuum iuxta benedictionis rationem, & nascendi ordinem fuit. Verum in partitione terræ, ac fortium iactu, aliam seriem obseruauimus. Namque expugnata vltra Iordanem regna, & duabus tribubus, ac dimidia optata terra illa, in causâ fuit, quamobrem alius ordo in fortibus iniretur distribuendis, quem hoc modo sacri libri designant. Reubene, Gad, & dimidia tribus Menasses, vltra Iordanem fuere; citra Iordanem verò primam sortem obtinuit Iudas ad Austrum, cui ad Aquilonem iunctus fuit Ephraim. Et post eum reliquæ dimidiæ tribui Menasse ad mare sua pars fuit adscripta: secundam Simeon in Iudæ finibus, tertiam Zebulun, quartam Isachar, quintam Afer, sextam Nephtali, septimam Dan. Atque ita ex partitione terrarum hæc series colligitur: Reuben, Gad, Menasses, Iudas, Ephraim, Simeon, Zebulun, Isachar, Affer, Nephtali, Dan. Nobis verò in hoc libro series seruata est, quam situs ipse peragantibus offerebat, ita vt ex vicino in vicinum limitem transeuntibus, quæ proxima occurreret fors, eam describeremus, initio à Meridie factò. hoc modo: Reuben vltra Iordanem suos agros assignauerimus, in regno Seo regis Amorrhæorum; & Gad, & Menasse in regno Og & Bassan regione. Deinde traiecto flumine Iordane primum constituerimus Iudam, cuius describeremus sortem, secundum Simeonem, tertium Dan, quartum Biniamin, qui cum Ephraim; sextum Menasse dimidiam tribum, septimum Isachar, octauum Zebulun, nonum Nephtali, decimum Affer, eam demum partem agri quam Dan filij sibi bello cepere ad Libanum, cum de Damasco ageremus, recesebamus.

DE SACERDOTVM ET LEUITARVM CIVITATIBVS.

DE Leui & Simeone dictum fuerat à patre: Diuidam eos in Iacob, & dispergam eos in Israel. Omnem hanc familiam ad sacrorum ministeria Deus delegit, vice omnium primogenitorum Israel, quos sibi exceptos esse voluerat; quam quia sacræ lectioni, religionis obseruationi, ritibus, ceremoniis, custodiisque sacris pro omni populo intentam esse voluit, ab omni alio negotiorum & operum secularium studio vacuam, & suis tantum muniis vacantem, perseverare, atque ideò solis vrbes ad habitandum idoneis contentam manere iussit. Earum verò ciuitatum distributio, hoc pacto facta est: Fuerunt ex Leui tribu familiarum.

Prima
Chaath

Iudic. 5. 17.
Gen. 49. 29.

Gen. 49. 29.

Canna femina

Iudic.

Ios. 21.

Chaath filiorum Aaron sacerdotis : secunda filiorum Gerson; tertia Merari.

Primæ igitur Caath familię ciuitates adscriptæ sunt tredecim in fortibus Iuda, Simeon, & Biniamin. Cariath Arbe in montibus Iuda cum suburbanis suis, eandem Debron dictam scripsimus. & Lobna, & Iether, & Eflhemo, & Holon, & Dabir, & Ain, & Iera, & Bethsemes. Hę nouem ex tribu Iuda & Simeon fuere. Ex tribu verò Biniamin, quatuor illæ; Gabaon, & Gaba, & Anathoth, & Almon. His autem, qui reliqui ex eadem familia fuerant, vrbes assignatæ sunt in sorte Ephraim, Sechem cum suburbanis suis, Gazer, & Libsaim, & Bethhoron cum suburbanis suis: atque de tribu Dan, Elthecho, Gabathon, & Ayalon, & Gethrimon, de vtraque tribu quaternæ, ex dimidia tribu Manasse duæ, Thanech, & altera Gath Rimon. Decem his vrribus habitarunt filij Caath, Leuitici ordinis.

Gersonis verò familia vltra Iordanem obtinuit vrbes duas; Gaulon in Bassan, & Bosrah, siue Hestherach. Et in tribu Issachar quatuor, Chesion, & Dabereth, & Ieramothe, & Enganim; ac totidem ex tribu Aser, Masal & Abdon, & Helchath & Rohob. tres etiam ex Nephthali tribu, Cedus in Galilæa, & Hhamoth siue

Hhamath, Dor, & Chartan: ita vt huic familiæ tredecim obtigerint.

Merari autem familiæ, quæ in Leuitis censebantur, vrbes concessæ sunt in tribubus Zebulun, Reuben & Gad duodecim, hoc pacto: Ex tribu Zabulun, Lechnan & Chartha, & Danna, & Nahalol. Ex tribu verò Gad, Ramoth in Gilghad, & Mahanaim, & Hesbon, & Iaser: atque de tribu Ruben, vltra Iordanem etiam Bosor in vasto campo, cui Misor nomen à planitie factum est; & Iaser, & Iethsoon, & Mephaath. Harum omnium summa, octo & quadraginta cum suburbanis suis per familias, vt explicuimus, distributarum.

Præsidiales autem vrbes, iis qui per imprudentiam, vel repentinum animi motum, doloque carentem rixam, vel contentionem simultatis expertem homicidium admisissent, constitutæ sunt: Cedus in termino montis Nephthali, & Sichem in monte Ephraim, & Hebron in monte Iuda: & vltra Iordanem apud duas & dimidiam tribus Bosor, in tribu Reuben in campo illo Misor dicto, & Ramoth in Galaad de tribu Gad, & Gaulon in Bassan, quæ ad dimidiæ tribus Manasses partem pertinebat.

FINIS.

TERRA ISRAEL OMNIS ANTE CANAAN
 DICTA IN TRIBVS VNDECIM DIS TRI
 BVTE ACCVRATISSIMA ET AD SACRAS
 HISTORIAS INTELLIGENDAS OPPOR
 TVNISS. CVM VICINARVM GENTIVM
 ADSRIPTIONE TABVLA ET EXACTIS
 SIMO MANSIONVM XLIII SITV.
 Ad sacri apparatus instructionem A BENED.
 ARIA MONTANO descripta.

